

**T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**TÜRKİYE VE BELÇİKA OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Nurten DELEN**

DİYARBAKIR - 2023

**T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**TÜRKİYE VE BELÇİKA OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI**

Nurten DELEN

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Meral ÖNER SUNKUR**

DİYARBAKIR - 2023

T.C

DİCLE UNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

DİYARBAKIR

Nurten DELEN tarafından yapılan “Türkiye ve Belçika Okul Öncesi Eğitiminin Karşılaştırılması” konulu bu çalışma, jürimiz tarafından Temel Eğitim Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir

Jüri Üyesinin

Ünvanı

Adı Soyadı

Başkan: Prof.Dr. Cihat YAŞAROĞLU

Üye :Doç.Dr. Ferat YILMAZ

Üye :Dr.Öğr. Üyesi Meral ÖNER SUNKUR

Tez Savunma Sınavı Tarihi: 01/06/2023

Yukarıdaki bilgilerin doğruluğunu onaylarım.

Prof. Dr. Bahar BURTAN DOĞAN

ENSTİTÜ MÜDÜRÜ

BİLDİRİM

Tezimin içerdiki yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi DÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.



Nurten DELEN

01.06.2023

ÖNSÖZ

Türkiye ve Belçika ülkelerinde uzun soluklu bir çalışmanın sonucunda bu araştırmayı tamamlamış olmanın sevincini yaşamaktayım. Bu araştırmanın en başından itibaren fikirlerimi destekleyen, tez konusunun belirlenmesinde ve yurtdışı eğitim için bana rehberlik eden, tecrübelerinden yararlandığım değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Meral Öner SUNKUR' a teşekkür ederim.

Tezime yaptıkları yapıcı eleştirileri ile tezimin olgunlaşmasını sağlayan değerli tez jüri üyelerim Prof. Dr. Cihat YAŞAROĞLU ve Doç. Dr. Ferat YILMAZ'a teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca yüksek lisans ders aşamasında bilgilerini benimle paylaşan Dicle Üniversitesi değerli bölüm hocalarıma katkıları ve emeklerinden ötürü teşekkürlerimi sunarım.

Belçika Artesis Plantijn Hogeschool'da Erasmus öğrenim hareketliliği kapsamında hibeli bir şekilde eğitim almamı sağlayan Türkiye Ulusal Ajansı'na teşekkür ederim. Ayrıca bu süreçte işlemlerime yardımcı olan Dicle Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu Erasmus Ofisi çalışanlarına teşekkürü borç bilirim.

Türkiye ile Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitim programının karşılaştırıldığı bu çalışmada, Belçika'nın Antwerpen şehri, De Toverboom Anaokulunda gözlemlerim sırasında bana rehberlik eden ve Belçika okul öncesi eğitim sistemini daha iyi anlamamı sağlayan De Toverboom Anaokulunu öğretmenlerinden Sayın Mira Vereecken'e, okul müdürü Sayın An Nevelsteen'e ve okulun diğer bütün çalışanlarına teşekkür ederim. Türkiye okul öncesi eğitim sisteminin uygulamada işleyişi daha iyi anlamamı sağlayan Neşeli Yüzler Anaokulu müdür yardımcısı Mehmet YILDIRIM ve okul öğretmenlerinden Sahra KARABOYUN'a teşekkür ederim.

Flamanca belge ve bilgilerin Türkçeye çevirilerinde bana büyük destek sağlayan, Belçika Antwerpen'de yaşayan değerli arkadaşım Neslihan ÇİTİL'e teşekkür ederim.

Tezimin farklı süreçlerinde yanımda olan ve desteğini esirgemeyen değerli arkadaşım Tuğçe Cemre PAÇAL' a teşekkür ederim.

Son olarak her daim bana güvenen, beni destekleyen değerli annem, babam ve kardeşlerime çok teşekkür ederim. Onların desteği olmadan bu yolculuğum gerçekleşmezdi.

Nurten DELEN



İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	İ
ÖZET	VI
ABSTRACT	viii
TABLolar LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	X
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XI
1.GİRİŞ	1
1.1.ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	4
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	5
1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	6
1.5. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI	7
1.6. TANIMLAR	7
2.KURAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1.KARŞILAŞTIRMALI EĞİTİM.....	8
2.1.1. <i>Karşılaştırmalı Eğitimin Tanımı</i>	8
2.1.2. <i>Karşılaştırmalı Eğitimin Tarihçesi</i>	11
2.1.3. <i>Türkiye’de Karşılaştırmalı Eğitim</i>	16
2.1.3. <i>Karşılaştırmalı Eğitimde Karşılaşılan Zorluklar</i>	17
2.2. İLGİLİ ÜLKELERİN EĞİTİM SİSTEMLERİ	18
2.2.1. <i>Türkiye Eğitim Sistemi</i>	18
2.2.2. <i>Belçika Eğitim Sistemi</i>	26
2.2.3. <i>Belçika Fransız Topluluğu</i>	32
2.2.4. <i>Belçika Alman Topluluğu</i>	35
2.2.5. <i>Belçika Flaman Topluluğu</i>	37
2.3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	42
2.3.1. <i>Türkiye Okul Öncesi Eğitiminin Konusu Olduğu Bazı Karşılaştırmalı Eğitim Araştırmaları</i>	43
2.3.2. <i>Türkiye ve Belçika Eğitimin Sisteminin Konusu Olduğu Bazı Karşılaştırmalı Eğitim Araştırmaları</i>	48
2.3.3. <i>Belçika Okul Öncesi Eğitiminin Konusu Olduğu Bazı Karşılaştırmalı Eğitim Araştırmaları</i>	50
3. YÖNTEM	54

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	54
3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	54
3.3. VERİLERİN TOPLANMASI	55
3.3.1. <i>Veri Toplama Araçları</i>	55
3.3.2. <i>Veri Toplama Süreci</i>	55
3.3.3. <i>Verilerin Analizi</i>	56
4. BULGULAR.....	57
4.1. TÜRKİYE VE BELÇİKA OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMLARI KARŞILAŞTIRILMASINA YÖNELİK BULGULAR.....	57
4.1.1. <i>Türkiye Okul Öncesi Eğitimin Genel Yapısı</i>	57
4.1.2. <i>Belçika Flaman Bölgesi Okul Öncesi Eğitimin Genel Yapısı</i>	62
4.2. TÜRKİYE VE BELÇİKA FLAMAN BÖLGESİ OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMLARI.....	71
4.2.1. <i>Türkiye Okul Öncesi Eğitim Programı</i>	71
4.2.2. <i>Türkiye Okul Öncesi Eğitim Programının Özellikleri</i>	76
4.2.3. <i>Belçika Flaman Bölgesi Okul Öncesi Eğitim Programı</i>	77
4.2.4. <i>Belçika Flaman Bölgesi Okul Öncesi Eğitim Programının Özellikleri</i>	79
4.2.3. <i>Türkiye Okul Öncesi Eğitim Program Etkinlikleri</i>	84
4.2.4. <i>Belçika Flaman Bölgesi Okul Öncesi Eğitim Programı Etkinlikleri</i> .	90
4.3. OKUL ÖNCESİ EĞİTİME ÇOCUK KAYITLARININ YAPILMASI ...	97
4.4.1. <i>Türkiye’de Okul Öncesi Eğitime Çocuk Kayıtlarının Yapılması</i>	97
4.4.2. <i>Belçika Flaman Bölgesinde Okul Öncesi Eğitime Çocuk Kayıtlarının Yapılması</i>	100
4.4. TÜRKİYE VE BELÇİKA FLAMAN BÖLGESİ OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN EĞİTİMİ VE ÖĞRETMENLERİN ÇALIŞMA KOŞULLARI	103
4.4.1. <i>Türkiye’de Okul Öncesi Öğretmen Eğitimi ve Öğretmenlerin Çalışma Koşulları</i>	103
4.4.2. <i>Belçika Flaman Bölgesi Okul Öncesi Öğretmen Eğitimi ve Öğretmenlerin Çalışma Koşulları</i>	108
4.5. TÜRKİYE VE BELÇİKA FLAMAN BÖLGESİ OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA SAĞLIK POLİTİKALARI.....	114
4.5.1. <i>Türkiye Okul Öncesi Eğitim Programında Sağlık Konusu</i>	114
4.5.2. <i>Belçika Flaman Bölgesi Okul Öncesi Eğitim Programında Sağlık Konusu</i>	116
5. TARTIŞMA	122
4.1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM SİSTEMLERİNİN GENEL YAPISINA İLİŞKİN TARTIŞMA	122
4.2. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASINA YÖNELİK TARTIŞMA	127
4.3. OKUL ÖNCESİ EĞİTİME ÇOCUK KAYITLARININ YAPILMASINA İLİŞKİN TARTIŞMA	131

4.4.OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN EĞİTİMİ VE ÖĞRETMENLERİN ÇALIŞMA KOŞULLARINA İLİŞKİN TARTIŞMA	132
4.5.OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA SAĞLIK POLİTİKALARINA İLİŞKİN TARTIŞMA.....	133
6.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	135
5.2.SONUÇLAR	135
5.3.ÖNERİLER	137
6.2.1.Araştırma Sonuçlarına Dair Öneriler	137
6.2.2.İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler	139
7.KAYNAKLAR	140
8.EKLER	151

ÖZET

Türkiye ve Belçika Okul Öncesi Eğitiminin Karşılaştırılması

Bu araştırmanın amacı, Türkiye ve Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitimlerinin farklı değişkenler açısından karşılaştırılmasıdır. Araştırmada veri toplama yöntemi olarak doküman analizi ile araştırmacı günlükleri tekniği birlikte kullanılmıştır. Doküman analizinde, Mart 2021 ve Mayıs 2023 tarihleri arasında birincil kaynaklara ulaşmaya çalışılmıştır. Ulaşılan kaynaklarla araştırmanın amaç ve alt amaçları; iki ülkenin okul öncesi eğitimin genel yapısı, ülkelerin okul öncesi eğitim programları, okul öncesi eğitim kurumlarında kayıt durumları, okul öncesi öğretmen eğitimi ve çalışma koşulları, okul öncesi eğitim kurumlarında sağlık politikaları arasındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya çıkarmayı hedefleyen bu çalışma, betimsel ifadelerin yer aldığı nitel bir araştırmadır. Dağınık bir şekilde elde edilen bilgiler, araştırmanın amaç ve alt amaçlarıyla doğrultusunda, kendi içerisinde düzenli bir şekilde karşılaştırılarak kategorileştirilmiştir. Toplanan bilgiler ile ülkelerin eğitim sistemleri doküman analizi ve araştırmacı günlükleri yöntemi ile analiz edilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda, elde edilen bulgular tartışılmış, sonuçlara yönelik bazı öneriler sıralanmıştır. Bu tartışmadan elde edilen sonuçlara göre; Türkiye'nin içinde bulunduğu sosyal ve kültürel yapıdan dolayı okul öncesi eğitimde yerel yönetimlerin bir etkisi görülmez iken, üç farklı bölgeden Belçika'da yerel yönetimlerin eğitimin organize edilmesinde, yürütülmesinde ve finanse edilmesinde etkilidir. Türkiye'de merkezi bir okul öncesi eğitim programı bulunurken, Belçika Flaman Bölgesi'nde okul öncesi eğitim kurumları istedikleri eğitim programını uygulamada özgürdür. Türkiye'de, okul öncesi eğitimi zorunlu olmamasına karşın, Belçika Flaman Bölgesinde okul öncesi eğitimi 5 yaştan itibaren zorunludur. Her iki ülkede de okul öncesi eğitimi, devlet okullarında ücretsiz bir şekilde verilmektedir. Türkiye ve Belçika Flaman Bölgesi'nde, okul öncesi öğretmenlerin eğitimi süresi, atanma ve çalışma koşulları ve okul öncesi eğitim kurumlarına çocuk kayıtlarının yapılma işlemleri ve okullarda uygulanan sağlık politikaları arasında bazı benzerlik ve farklılıklar bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Karşılaştırmalı Eğitim, Okul Öncesi Eğitimi, Okul Öncesi Eğitim Programı, Türkiye Okul Öncesi Eğitimi, Belçika Flaman Bölgesi Okul Eğitimi.



ABSTRACT

Comparison of Türkiye and Belgium Preschool Education

The aim of this research is to compare pre-school education systems and education programs of Turkey and Belgium Flemish region that these countries are implementing in terms of different variables. This research, which aims to reveal the general structure of the Turkish and Belgium Flemish pre-school education systems, the similarities and differences between the applied education programs, is a qualitative research with descriptive expression. In the research, document analysis and observation method were used as data collection tools between the years March of 2021-2023. In the document analysis, primary sources were tried to be reached. The objective and sub-objective of the research with the resources reached, the general structure of pre-school education of two countries, the education programs, the registration status of educational institutions, pre-school teacher education and working conditions, health policy issues in educational institutions were compared, the findings were discussed and some suggestions for the results were listed. According to the results obtained from this discussion, while there is no effect of local governments on pre-school education due to the social and cultural structure of Turkey, however in Belgium which has three regions that local governments are effective on pre-school education in organizing, conducting and financing. Also there is a central preschool education program in Türkiye and preschool is not compulsory. However, in the Flemish Region of Belgium schools are free to follow the education program whichever they choose. Preschool education is compulsory. Preschool rates of enrollment in two countries are similar. In both countries preschool education is free in public schools. In the two countries, the duration of preschool teacher education, the assignment and working conditions, the types of activities implemented and the enrollment of children in the preschool education stage has been found different from each other.

Keywords: Comparative Education, Pre-school Education, Pre-school Education Program, Pre-school Education of Türkiye, Pre-school Education of Belgium Flemish Region



TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Türkiye İle Belçika Flaman Bölgesi Okul Öncesi Eğitim Sistemi Genel Yapısının Karşılaştırılması	70
Tablo 2. Türkiye Ve Belçika Flaman Bölgesi Okul Öncesi Eğitim Programlarının Karşılaştırılması.....	83
Tablo 3. Türkiye Ve Belçika Flaman Bölgesi Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Etkinlik Çeşitleri	97
Tablo 4. Türkiye Ve Belçika Flaman Bölgesi Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Çocuk Kayıtlarının Yapılma İşlemlerinin Karşılaştırılması.....	102
Tablo 5. Türkiye Ve Belçika Flaman Bölgesi Okul Öncesi Öğretmen Eğitimi Ve Öğretmen Çalışma Koşullarının Karşılaştırılması.....	113
Tablo 6. Türkiye ve Belçika Flaman Bölgesi Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Sağlık Politikaları	120

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Türkiye’de Türlerine Göre Mevcut Üniversite Sayısı.....	25
Şekil 2. Türkiye Eğitimi Sistemi Genel Yapısı	26
Şekil 3. Neşeli Yüzler Anaokulu Drama ve Spor Odası.....	87
Şekil 4. De Toverboom Anaokulu Sınıfından Bir Sanat Etkinlik Örneği	91
Şekil 5. De Toverboom Anaokulu Spor Alanı.....	94
Şekil 6. De Toverboom Anaokulu Sınıfında Yazma Köşesi	96
Şekil 7. Deneme Şampiyonu Kim Olacak Eğitim Seti Örneği	118
Şekil 8. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Öğretmen-Öğrenci Oranı	126

KISALTMALAR LİSTESİ

AB: Avrupa Birliği

AÇEV: Anne Çocuk Eğitimi

BM: Birleşmiş Milletler

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

IEA: Uluslararası Değerlendirme Başarı Anketleri (International Energy Agency)

FBO: Flaman Bölgesi Temel Eğitim Gelişim Hedefleri (Basisonderwijs Onderwijsdoelen)

KHK: Kanun Hükmünde Kararname

KPSS: Kamu Personel Seçme Sınavı

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

NATO: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (North Atlantic Treaty Organization)

NVAO: Hollanda ve Flander Akreditasyon Kurumu (Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie)

OVB: Flaman Bölgesi Eğitim Öğretim Bakanlığı (Onderwijs.vlaanderen.be)

ODTÜ: Orta Doğu Teknik Üniversitesi

OECD: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (Organisation for Economic Cooperation and Development)

ÖABT: Öğretmenlik Alan Bilgisi Testi

ÖSYM: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi

PIRLS: Uluslararası Okuma Becerilerinde Gelişim Araştırması (Progress in International Reading Literacy Study)

PISA: Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (Programme for International

Student Assessment)

SOEP: Singapur Okul Öncesi Eğitim Programı

TIMMS: Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması (Trends in International Mathematics and Science Study)

TOEP: Türkiye Okul Öncesi Eğitim Programı

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)

UNICEF: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
(United Nations Children's Fund)

UNDP: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (United Nations Development Programme)

VLOR: Belçika Flaman Bölgesi Eğitim Danışma Kurulu (Vlaamse Onderwijsraad)

1. GİRİŞ

Türkiye ile Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitim programının karşılaştırıldığı araştırmanın bu bölümünde araştırmanın problemi, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sınırlılıklar, varsayımlar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1.ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Eğitimin, toplumlarda değişen ekonomik, sosyal ve kültürel koşullara bağlı olarak, insan ve toplum açısından çok değerli olduğu günümüzde herkes tarafından kabul gören bir olgudur.

Eğitimin temel amacı; bireylerin ekonomik ve sosyal beklentilerini karşılamaktır. İnsanlar aldıkları eğitim sayesinde topluma adapte olabilmektedir. Dahası, insan eğitim yoluyla toplumu değiştirmekte ve dönüştürmektedir. Bu değişim ve dönüşüm insanların yaşam koşullarını daima daha iyiye götürme eğilimindedir (Zajda, 2005, s.1).

Toplumlar, kalkınma politikalarını eğitim olgusunu temel alarak yapmaktadır. Eğitim; toplumun ekonomik kalkınmasına katkıda bulunur. Eğitimin; böylelikle iletişim, ulaşım gibi beşeri sermaye ile birlikte bireylerin yaşam koşullarının düzeltilmesinde büyük rol oynadığı söylenebilir (Woodhall, 1985, s.3).

İyi yaşam koşulları, toplumların gelişmişlik düzeyi ile paralel bir gelişim göstermektedir. İyi bir gelişmişlik düzeyi, bilimsel ve teknolojik alanlarda ilerleme, ekonomi ve sosyal alanlarda kalkınma gibi toplumsal kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesiyle ilgilidir. Bu hedefler, çağın beklentilerine cevap verebilecek kapasiteye ve donanımına sahip, bilgi ve iletişim teknolojilerini en üst seviyede kullanabilen vasıflı bireyler sayesinde mümkündür. Bu bireylerin yetişmesi de ancak kaliteli bir eğitim ile mümkün olmaktadır. Dolayısıyla ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin belirlenmesinde, kaliteli eğitim sistemleri bir ölçüt olarak kabul edilmektedir (Delibaş ve Babadoğan, 2009).

Nitelikli bir eğitim için tek bir tanım yoktur. Nitelikli bir eğitim, ülkelerin sosyal, ekonomik ve çevresel bağlamlarında zamanla değişen ve gelişen dinamik bir kavram olarak tanımlanabilir. Nitelikli bir eğitim; bireyleri eğiterek, onlara kendilerini ifade etme ve kendini gerçekleştirme imkânı sağlar. Aynı zamanda bireylerin, potansiyellerinin ortaya çıkmasında rol alır. Dahası bireylerin bakış açısını genişleterek zihinlerini çoğulcu bir dünyaya açmalarını sağlar (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü [UNESCO], 2005, s.1).

Nitelikli bir eğitim almak, bireyleri hayata hazırlayarak daha başarılı ve sağlıklı olmalarını sağlar. Nitelikli eğitim almanın, ancak nitelikli bir eğitim programı ile mümkün olabileceği açıktır. Nitelikli bir eğitim programı; çocukların yaş gruplarına uygun, çocukların, tüm gelişim alanlarını (sosyal, duygusal, fiziksel, dil, bilişsel ve öz bakım becerileri) destekleyen, estetik anlayışın gelişimini kapsayan zengin içerikli bir programı ifade etmektedir. İyi bir eğitim programı, geliştirilebilir, koşullar doğrultusunda esnetilebilir ve çocuklarla birlikte planlanıp düzenlenebilir. (Anne Çocuk Eğitim Vakfı [AÇEV], 2020).

Alınan eğitimin niteliği kadar, bu eğitimin erken yaşlarda alınması da önem arz etmektedir. Erken yaşlarda alınan eğitimin donanımlı olması, bireyin ileriki yaşamda aldığı eğitim kalitesini olumlu yönde etkilediğini söylemek mümkündür. Çocuklar için organize eğitimin ilk basamağını okul öncesi eğitim oluşturmaktadır. Bu sebeple okul öncesi eğitimi çocukların gelişiminde önemli bir rol oynar (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü [OECD], 2013, s.278).

Okul öncesi eğitim, çocukların topluma adapte olmalarında, yaşadıkları toplumda yeni davranışlar edinmelerinde ve gelecekteki kişiliklerinin şekillenmesinde önemli bir yere sahiptir (Oğuzkan ve Oral, 2003, s.14). Okul öncesi eğitimi alan çocukların sonraki okul yaşamlarında bu eğitimi almamış olan çocuklara göre çok daha başarılı oldukları bazı araştırmalarla (Yılmaz, 2005; Toluç, 2008; Ekinci Vural, 2012, Çağlayan Erçakır ve Halil Yurdakul, 2023) ortaya konmuştur.

Nitelikli bir okul öncesi eğitimi; çocuklara nitelikli bilişsel uyarıcıların, zengin dil etkileşimlerinin ve olumlu sosyal ve duygusal deneyimlerin olduğu zengin bir çevre sunar. Bu sayede çocuklar dünyayı daha fazla keşfeder, daha çok şey merak eder ve daha

fazla öğrenme gerçekleştirir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2013). Okul öncesi dönemde alınan niteliksiz bir eğitim ise, çocuğun gelişimi üzerinde kalıcı hasarlara sebep olabilmektedir. Ayrıca niteliksiz bir eğitimin, aile ve topluma maliyeti yüksek kalıcı etkileri olabilmektedir (Naudeau, Kataoka, Valerio, Neuman ve Elder, 2011, s.15).

Okul öncesi eğitimi; bireyin daha sonraki eğitim hayatında daha iyi bir performans göstermesini sağlar. Uluslararası öğrenci değerlendirme sınavı sonuçlarına (PISA) göre, erken çocukluk eğitimi alan çocukların, erken çocukluk eğitimi almamış olanlara göre PISA sınavlarında daha fazla başarılı oldukları anlaşılmıştır (OECD, 2013, s.276).

Çocukluk evresinin bireyin hayatında kritik bir dönem olduğu söylenebilir. Okul öncesi eğitim çocuğun 0-6 yaş aralığını kapsayan ve çocuğun kişiliğinin oluşumu, şekillenmesi, temel beceri ve alışkanlıkların elde edilmesi ve geliştirilmesinde önemli bir dönemdir (Arı, 2003 s.31). Bu dönemde bahsedilen, bu kazanımların çocuklara kazandırılması, planlı ve sistemli bir okul öncesi eğitimi ile mümkün olabilir (Poyraz, 2006 s.15). Okul öncesi dönemde verilecek eğitimin her yönüyle ele alınarak belli bir program ile verilmesi gerekmektedir (Eurydice, 2009, s.19).

Bütün toplumlarda, okul öncesi eğitimini en donanımlı ve kaliteli şekilde verebilmek için kaliteli bir programın hazırlanıp uygulanması erken çocukluk eğitiminin temel amacı haline gelmiştir (Kandır, 2005, s.36).

Ülkeler kendi toplumsal yapısına uygun ve vatandaşlarının beklentilerini karşılayacak olan eğitim sistemlerini hazırlayıp hayata geçirirler. Vatandaşlıklarının, beklentilerini karşılayacak ve aynı zamanda onları geleceğe hazırlayacak, kaliteli bir eğitim programına okul öncesi eğitimle başlanmalıdır. Çünkü bu dönemde, çocuklar, temel bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazanırlar (Katrancı, 2014, s.2). Bu aşamada okul öncesi eğitim programlarının hazırlanmasında karşılaştırmalı eğitim önemli bir alandır. Bu sebeple ülkeler, diğer ülkelerin eğitim sistemlerini incelerken, okul öncesi eğitim kademesi üzerinde önemle durmaktadır. Ülkeler arasında, karşılaştırmalı okul öncesi eğitimin öne çıkmasının sebebi, okul öncesi eğitimin genelde felsefe ağırlıklı olması gösterilebilir. Ülkeler arasında, okul öncesi eğitim kademesinin, diğer eğitim kademelerine göre uyarlanmasının daha esnek olduğu söylenebilir. Okul öncesi eğitimde daha fazla genel geçer ifadelerin yer alması, yerel ve kültürel özelliklerin daha az olması,

okul öncesi eğitimin uyarlanmasını daha kolay kılmaktadır. Bu bağlamda, dünyada var olan eğitim akımları içerisinde, okul öncesi eğitim akımları birbirlerini daha kolay etkileyebilmektedir. Bu anlamda, okul öncesi eğitim kademesinde, ülkelere uluslararası eğitim deneyimlerinden ve farklı bakış açılarından haberdar olmalarını sağlayan okul öncesi karşılaştırmalı eğitimi önemli bir alandır (Erdoğan, 2015, s.1).

AB üye ülkeleri eğitim sistemlerinin AB standartlarına uygun bir şekilde, kendi özgün ilkeleri korunarak birlik ülkeleri arasında ortak bir eğitim sisteminin oluşturulması beklenmektedir (Sağlam, Özüdoğru ve Çıray, 2011). Bu bağlamda Belçika'nın eğitim politikalarının AB standartlarından büyük oranda etkilendiği söylenebilir. Bu anlamda, Avrupa Birliği tam üyelik sürecinde olan Türkiye'nin okul öncesi eğitimini Belçika okul öncesi eğitimi ile karşılaştırılması önem arz etmektedir. Bu çalışmada; Türkiye ile AB'nin başkent ülkesi Belçika'nın okul öncesi eğitimi karşılaştırılarak bir durum tespiti yapılmaya çalışılmıştır. Bir durum tespiti yapmak; ülkelerin karşılaştırılan eğitim sistemlerinin iyi olan yanlarının bulunmasını ve ülkelerin faydalı gördükleri bu eğitim uygulamalarını kendi sosyal yapılarına uyarlayarak uygulamaya çalışmasını ifade etmektedir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırma Türkiye ve Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitim programlarının temel prensipler bakımından karşılaştırılması amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla iki ülkenin okul öncesi eğitimi değerlendirmeye tabii tutulmuştur. Araştırma sürecinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Türkiye ve Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitiminin genel yapısında var olan benzerlik ve farklılıklar nelerdir?
2. Türkiye ve Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitim programları arasında var olan benzerlik ve farklılıklar nelerdir?
3. Okul öncesi eğitim kurumlarına kayıt, eğitim süreleri ve ilkokula geçiş kriterleri bakımından benzerlik ve farklılıkları nelerdir?
4. Türkiye ve Belçika Flaman Bölgesinde okul öncesi öğretmen eğitimi ve öğretmenlerin çalışma koşulları arasındaki benzerlik ve farklılıklar nelerdir?

5. Türkiye ve Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitim kurumlarının sağlık politikaları arasındaki benzerlik ve farklılıklar nelerdir?

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bilim ve teknoloji alanında yaşanan hızlı gelişmeler, ülkeleri farklı hızda ve farklı şekillerde etkilemektedir (Koçyiğit, 2007). Bu gelişmelerden farklı etkilenen ülkeler arasında, kalkınma rekabeti de hız kazanmaktadır. Bu rekabette önde olmak; nitelikli insan gücünü geliştirmek ve bu gücü etkin bir şekilde kullanmaya bağlıdır. Nitelikli insan gücünü elde etmenin en etkili yolu ise kaliteli bir eğitimidir (Bakioğlu, 2014, s.2).

Karşılaştırmalı eğitim, eğitim sistemlerine geniş bir pencereden bakmaya fırsat tanır. Bu sayede eğitim sistemlerinde var olan eksik ve yanlış yönlerin saptanmasını sağlarken aynı zamanda benzer olan sorunları ortaya çıkararak herhangi bir ülkedeki eğitim sorunlarının özel olup olmadığını gösterir (Erdoğan, 2015, s. 12). Benzer olan bu sorunların çözümünde nasıl politikalar izlenildiği karşılaştırmalı eğitim çalışmaları sayesinde takip edilebilmektedir.

Ülkelerin kalite ve verimlilik noktalarında eğitimde mükemmellik arayışlarında olmaları, hükümetlerin giderek daha fazla karşılaştırmalı eğitim çalışmalarına yönelmesinde etkili olmuştur. Bu çabalar uluslararası sınavlar ve karşılaştırmalar yoluyla yapılmakta, elde edilen sonuçlar raporlar halinde yayınlanmaktadır. OECD ve Dünya Bankası gibi kuruluşlar yayınladıkları raporları ile eğitim sistemlerinde öğrenme çıktılarının kalitesi ve sonuçlarıyla eğitim politikalarının şekillenmesinde büyük rol oynar (Zajda, 2005, s.5).

Karşılaştırmalı eğitim çalışmalarının yapıldığı alanlarından biri de okul öncesi eğitim alanıdır. Hem Türkiye’de hem de farklı okul öncesi eğitim modelleri denenmekte, ulusal ve uluslararası kuruluşların desteği ile çeşitli projeler gerçekleştirilmektedir (Gürkan, 2000). Türkiye, özellikle Avrupa Birliği (AB) tam üyelik müzakerelerin başladığı 2005 tarihinden itibaren, tam üyelik sürecinde AB normlarını yakalamak adına birçok reform politikalarını hayata geçirmeye çalışmıştır (URL-6, 2022). Reform çalışmalarının yapıldığı alanlardan biri de erken çocukluk eğitimi olmuştur. Bu bağlamda eğitim programları oluşturulmaya başlanmıştır. Erdoğan’a (2003) göre bu doğrultuda

eğitimin temel amacı, AB ile bütünleşmeyi sağlayacak reform programlarına destek olacak şekilde yeniden yapılandırılmasıdır. Bu bilgiler ışığında, AB uyum sürecinde olan Türkiye'nin, okul öncesi eğitim programının özellikle gelişmiş ülkelerin eğitim programları ile karşılaştırılmasına duyulan ihtiyacın arttığı söylenebilir.

İlgili literatür taraması yapıldığında da Türkiye okul öncesi eğitim sisteminin Almanya (Özdil, 2021; Kavak, 2015; Kızıldaş, 2012), Finlandiya (Kızılkaya, 2021; Ertuğrul, 2019; İş, 2017), Japonya (Sakai, 2006) ülkeleri ile karşılaştırıldığı çalışmalar mevcuttur. Ancak Türkiye ile Belçika okul öncesi eğitim sisteminin araştırıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu sebeplerden ötürü bu çalışmanın, Türkiye ile Belçika okul öncesi eğitim sistemlerinin anlaşılması, iki ülke eğitim sistemleri arasında bulunan benzerlik ve farklılıkların saptanması açısından önemlidir. Bu çalışmanın Türkiye'nin Avrupa standartlarına uygun bir okul öncesi eğitim programını hazırlamasında program geliştirenlere yardımcı olacağı düşünülmektedir. Son olarak, bu çalışma ile okul öncesi eğitim alanında araştırma yapacak araştırmacılara bazı öneriler sıralanarak, araştırmamanın bu araştırmacılar için bir literatür kaynağı sağlayacağı varsayılmaktadır.

1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Türkiye ve Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitim programının karşılaştırıldığı bu araştırma;

- Belçika Flaman Bölgesi ile (Belçika; Flaman, Başkent-Brüksel ve Valon Bölgeleri olmak üzere üç farklı bölgeden oluşmaktadır. Bu üç farklı bölgenin resmi dilleri ve eğitim sistemleri farklıdır).
- Belçika Flaman Bölgesi 2021-2022 eğitim- öğretim yılı, De Toverboom Anaokulu okul gözlemleri sonucunda hazırlanan araştırmacı günlükleri,
- Türkiye 2021-2022 eğitim- öğretim yılı, Neşeli Yüzler Anaokulu okul gözlemleri sonucunda hazırlanan araştırmacı günlükleri,
- Türkiye'deki MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ile Belçika Flaman Bölgesi Eğitim Gelişim Hedefleri ile sınırlıdır. (Flaman Bölgesinde okullar istedikleri eğitim planını uygulamakta özgürdür ancak eğitim planının gelişim hedefleri göz önünde bulundurularak verilmesi gerekmektedir).

- Bu araştırmada ayrıca karşılaştırmalı eğitim alanının karşılaştırmalı eğitim boyutuyla sınırlıdır.

1.5. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

Araştırma kapsamında yeterli sayıda yerli ve yabancı literatür kaynağına ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırma için ulaşılan kaynaklardan elde edilen bilgilerin doğru olduğu kabul edilmiştir. Ayrıca yardımcı kaynaklardan elde edilen bilgilerin de doğru olduğu varsayılmıştır.

1.6. TANIMLAR

Karşılaştırmalı eğitim: Karşılaştırmalı eğitim, ülkelerin eğitim sistemlerini farklı boyutlarla karşılaştırılması, bu karşılaştırma sonucunda diğer ülkeler arasında var olan benzer ve farklı yönlerin analiz edilmesini ifade etmektedir (Kandell, 1955). Bu araştırmada karşılaştırmalı eğitim, karşılaştırma boyutuyla ele alınmıştır.

Eğitim Programı: Bireylere gerekli bilgi ve becerileri ve yaşantıların, okulda veya okul dışı çevrelerde sistematik olarak planlanmış, geliştirilmiş etkinlikler yoluyla ulaştırılma süreci olarak tanımlanır (Demirel ve Kaya, 2005, s.12). Bu araştırmada eğitim programı bu anlamda kullanılmıştır.

Türkiye Okul Öncesi Eğitimi: Türkiye okul öncesi eğitimi; 36- 68 aylık çocukların devlet eğitim kurumlarında ücretsiz olarak, karma bir şekilde gördükleri ve zorunlu olmayan eğitimi ifade eder. Bu araştırmada, 36-68 aylık çocukların eğitimi, bu araştırma kapsamına dâhil edilmiştir (MEB, 2019).

Belçika Flaman Bölgesi Okul Öncesi Eğitimi: Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitimi 2,5-6 yaş aralığı çocukların devlet okullarında ücretsiz olarak karma şekilde aldıkları eğitimi ifade eder. Bu eğitim 5 yaştan itibaren zorunludur. Bu araştırmada 4-6 yaş aralığı bu araştırma kapsamına dâhil edilmiştir.

Belçika Flaman Bölgesi: Belçika'nın kuzey kısmında, Antwerpen, Gent, Brugge ve Leuven gibi şehirlerini içeren bölgeyi ifade etmektedir. Bölgenin resmi dili Flamancadır (URL-4, 2021).

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.KARŞILAŞTIRMALI EĞİTİM

2.1.1. *Karşılaştırmalı Eğitimin Tanımı*

Toplumlar varlığını sürdürmek ve geleceğe daha sağlam bir şekilde ulaşabilmek için sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik ve eğitim alanında politikalar geliştirir. Toplumlar bu alanlarda politika üretirken birbirlerinden etkilenmektedir. Dünyada bilişim, sanayi, medya gibi hemen her alanda çok hızlı gelişmeler yaşanırken, eğitim olgusunun bu gelişmelerden etkilendiği görülmektedir. Toplumlar bu gelişmelerin gerisinde kalmamak için bir yandan kendi reformlarını yaparken aynı zamanda diğer toplumların reform hareketlerini de takip etmeye çalışır (Ergün,1985, s.2). Bu reform hareketlerini takip etmek ve araştırmak için yeni disiplin alanların çıktığı görülmektedir. Bu disiplin alanlarından biri de karşılaştırmalı eğitimidir (Erdoğan, 2015, s.6).

Karşılaştırmalı eğitim, toplumlarda mevcut eğitim problemlerini ve bu problemlerin ortaya çıkış sebeplerini, diğer toplumlarda benzer faktörlere değinerek saptayan, yorumlayan bir inceleme alanıdır (Lauwerys, Neff ve Varış, 1979, s.5).

Eğitim sistemlerinin karşılaştırılarak incelenmesini temel alan karşılaştırmalı eğitimin, bu alandaki öncü eğitimcilerin farklı bakış açılarına göre birkaç tanımından söz etmek mümkündür. Sadler (1900) karşılaştırmalı eğitimi, bilimselliği temel alarak yabancı eğitim sistemlerini çalışmak, bu çalışmalar sonucunda toplumların kendi eğitim sistemlerine olumlu katkılar sunması olarak tanımlamıştır (aktaran Epstein, 2008). Uluslararası karşılaştırmalı eğitim çalışmalarında modern çağın kurucularından sayılan Isaac Kandel ise, karşılaştırmalı eğitimi; eğitim sistemleri arasındaki disiplinler arası bir çalışma alanı olarak tanımlamaktadır. Kandel, bu tanımlı yaparken eğitim sistemleri arasındaki farklılıkları tarihsel analiz yoluyla açıklamaya çalışmıştır (Null, 2007, s. 237). Harold Noah ve Max Eckstein ise karşılaştırmalı eğitimi; ülkeler arasında eğitim ve sosyal bilimler çalışmalarının kesişmesi olarak ifade etmişlerdir (Trethewey, 1976, s. 2-3).

Türkiye’de karşılaştırmalı eğitim alanında araştırmalar yapan Türkoğlu (1985) ise karşılaştırmalı eğitime farklı bir perspektiften bakmıştır. Eğitimciye göre karşılaştırmalı eğitim, farklı kültür ve farklı ülkelerin eğitim sistemleri arasındaki benzerlik ve farklılıkların saptanması yanı sıra insanları eğitime yolları hakkında faydalı çözümler üreten bir disiplin alanıdır.

‘Karşılaştırmalı eğitim, milli eğitim sistemlerini, siyasal, sosyal ve kültürel etkenleri bakımından inceleyen, eğitim kademeleri üzerinde tartışan bir alandır (aktaran Erdoğan, 2015, s. 6; UNESCO, World Survey of Education, 1955).

Yukarıdaki tanımlardan hareketle Crosley ve Watson (2003, s.19) tarafından karşılaştırmalı eğitimin tanımına yönelik genel bir çerçeve şu şekilde çizilmiştir:

- Ülkelerin eğitim sistemlerini daha iyi anlamaları,
- Diğer kültürleri ve eğitim sistemlerine dair var olan teorik merakın giderilmesi amacıyla karşılaştırmalı eğitim çalışmalarının yapılması ve bu anlamda eğitim sistemi ile toplum arasındaki ilişkiyi daha iyi bir şekilde anlamaları,
- Eğitim sistemleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları bulmaları, var olan eğitim problemlerini anlamaları ve tespit etmeye çalışmaları ve böylece eğitim uygulamalarının ve politikalarının geliştirilmeleri
- Farklı dünya görüş ve kültürlerine karşı duyarlılığı arttırmaları ve bu sebeple uluslararası işbirliğini teşvik ederek geliştirmeleri.

Bu çerçeveden hareketle karşılaştırmalı eğitim, ülkelerin eğitim sistemlerini geliştirmek, eğitim alanında daha faydalı politikalar yürütmek, farklı kültürlerle karşı duyarlılığı arttırmak ve var olan sorunlara çözümler üretmek için bulunulan girişimlerin bütünü olarak değerlendirilebilir.

Farklı tanımlardan çıkarılabileceği üzere, karşılaştırmalı eğitim çalışmalarının temel amacı; ülkelerin eğitim sistemlerinin politika ve uygulamalarının iyileştirilmesi, geliştirilmesi, eğitim alanında reformların yapılması, akademik çevrelerde eğitim sistemini teorik çerçevesinin oluşturulması olarak ifade edilebilir (Fairbrother, 2005).

Karşılaştırmalı eğitim çalışmaları yapılırken, benzerlik ve farklılıklar özellikle şu sorularla cevaplandırılmaya çalışılmaktadır;

- Diğer eğitim sistemleriyle karşılaştırılabilir noktalar nelerdir?
- Diğer ülkelerin eğitim sistemlerinin başarısı nasıldır?
- Diğer eğitim sistemlerindeki girdiler, süreçler ve çıktılar nelerdir?
- Eğitim sistemlerinde ayrılan bütçeler ne kadardır?
- Öğrenci grupları arasındaki farklılık ve benzerlikler nelerdir? (Park ve

Leung, 2014, s.388).

Karşılaştırmalı eğitimin, sorunların temel sebeplerinin saptanmasına ve eğitim uygulamalarının kökenlerinin anlaşılmasında yardımcı olduğu açıktır. Karşılaştırmalı eğitim, karşılaştırmalı eğitim alanında araştırma yapan paydaşlara farklı faydalar sağlamaktadır (Ergün, 1985).

Aileler farklı okul ve eğitim sistemlerini karşılaştırarak çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına uygun bir okul bulmaya çalışırlar. Okul yöneticileri ve öğretmenler, kurumların işleyişini iyileştirmek adına karşılaştırmalı çalışmalardan faydalanır (Bakioğlu, Keser, Doğan ve Çayak, 2017, s.31). Akademisyenler, eğitim kurumlarının toplumsal hayattaki ve ekonomik kalkınmadaki öneminin anlaşılması, mevcut eğitim sistemlerine yeni anlayış ve farklı perspektifler kazandırmak adına karşılaştırmalı eğitim alanında çalışmalar yürütür (Bray, 2014, s.19-20).

Sorunların çözümünde farklı yaklaşımlar sunarak eğitim yöneticilerine ve uygulayıcılarına farklı bakış açıları kazandırması önemlidir. Böylelikle doğru karar alma süreçlerinde eğitim politikacılarına ve uygulayıcılarına önemli katkılar sunabilir (Erdoğan, 2015, s.11).

Karşılaştırmalı eğitim sayesinde ortaya konulan benzerlik ve farklılıklar istatistiksel olarak literatür çalışmalarına yansımaktadır (Kazu ve Yılmaz, 2018). UNESCO, UNICEF, OECD ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlarının düzenli olarak yayınladıkları raporlar, bu çalışmalara örnek olarak verilebilir. Bu raporlar genel olarak Avrupa ve Avrupa dışı ülkelerin eğitim sistemlerinin gelişmişliklerini karşılaştırmaktadır. Raporların var olan eksikliklerin ortaya çıkarılması ve yeni yöntemlerin denenmesi yönünde önemli bir rol aldıkları söylenebilir (Arnove, 2009. s.108-109). Ayrıca PISA, TIMSS ve PIRLS gibi uluslararası sınavlar ülkelerin eğitim performansını ölçmeye

çalışır ve bu sınavlara dair analizler raporlar halinde düzenli olarak yayınlanır (Broadfoot, 2000) .

Uluslararası eğitim, eğitim sistemleri hakkındaki bilgilerin uluslararası bir alana taşınmasını ifade eder. Uluslararası eğitim, uluslararası ve kültürlerarası, analiz, çözümleme, karşılaştırma ve sınır ötesi eğitim çalışmalarını içerir. Uluslararası eğitim, karşılaştırmalı eğitim kavramından daha geniş bir kavramdır. Uluslararası eğitimi, kapsam ve çalışma türüne göre şu şekilde sınıflandırılır;

- Diğer eğitim sistemleri, politikaları, uygulamaları ve eğitim felsefeleri, sistemler arasındaki benzerlik ve farklılıklar,
- Zengin ülkelerin eğitim sistemleri ile fakir ülkelerinin eğitim sistemleri arasında politika ve uygulamaları ödünç alma ve ödünç vermeleri,
- Eğitimin ülke kalkınmalarına etkisi,
- Eğitimde küreselleşme ve bağımlılık,
- UNESCO ve Dünya Bankası gibi uluslararası eğitim organizasyonları,
- Uluslararası karşılaştırmalı eğitim çalışmaları olarak yazılabilir (Little, 2010).

2.1.2. Karşılaştırmalı Eğitimin Tarihçesi

Karşılaştırmalı eğitim çalışmalarının temelleri çok eski çağlara kadar uzanmaktadır. Bu alanın ilk temelleri ‘gezgin hikayeleri’ olarak adlandırılmıştır. Noah ve Eckstein’a göre ‘gezgin hikayeleri’ terimi karşılaştırmalı eğitimin tarihsel tipolojisinin ilk evresini oluşturmaktadır (Phillips ve Ochs, 2004).

Tarihte birçok düşünür başka ülkelerin eğitim sistemlerini gözlemlemek için seyahatlere çıkmış, yaptıkları gözlemler sonucu ülkeleri için bu gözlemlerden sonuçlar çıkarmış ve sonuçlara dair önemli öneriler sunmuşlardır. Örneğin, Eflatun Isparta eğitim sistemini gözlemlemiştir. Yunan eğitimcilerinden Xenoplean, İran’a giderek eğitim sisteminin farklı taraflarını gözlemlemiş ve ülkesine dönünce bunları yazıp anlatmıştır (Erdoğan, 2015, s.17; Ergün, 1985, s.5).

Karşılaştırmalı eğitimin, akademik alanda disiplinli ve sistemli bir eğitim dalı olarak görülmesi 19. yüzyıl sonlarına doğru mümkün olmuştur. Marc- Antoine Jullien (batı dünyasında Jullien de Paris olarak bilinir) Karşılaştırmalı Eğitim tarihinde kurucu kişi olarak kabul edilmektedir.

Marc- Antoine Jullien, 1775 yılında yüksek eğitimli bir ailede Paris'te doğdu. Navarre kolejinde öğrenci iken Rousseau, Mably gibi Aydınlanma çağı eğitimcilerin görüşlerinden etkilenmiştir. Daha sonra 1810 yılında İtalyan eğitimci Pestalozzi'nin Yverdon enstitüsünde 3 ay süren eğitim araştırmaları yapmış, Pestalozzi ile sıkı bir etkileşim halinde bulunmuştur. Yverdon okulu; bireysellikleri ön plana alan, hem fakir hem de zengin çocuklarına karma bir şekilde eğitim veren bir kolej idi. Jullien'in 'eğitim bilimi' fikri bu okuldaki gözlemleri sonucunda oluşmuştur (Little, 2010).

Marc- Antoine Jullien'in 'karşılaştırmalı eğitim bilimi' adını verdiği bu yeni bilim, toplumun her kesimi için özel ve kamu eğitiminin geliştirilmesi, eğitim çalışmalarının gerçekliklere ve gözlemlere dayanması gerektiği ve eğitim alanında belli ilke ve kuralların olması gerektiği gibi amaçları içeriyordu (Beech, 2006).

Birçok otorite Jullien'i ilk Karşılaştırmalı Eğitimci olarak görmektedir. Jullien 1817 yılında yazmış olduğu 'Karşılaştırmalı Eğitim Üzerine Bir Çalışma ve Planı ve Öngörüşler' adlı eserinde 'karşılaştırmalı eğitim' (L'education Comparee) terimini ilk defa kullanmıştır. Jullien'in bu eseri iki bölümden oluşmaktaydı; giriş bölümü Avrupa ülkelerinin eğitim sistemlerinde görülen eksikler ve eğitim sistemlerine yönelik kişisel eleştirel düşünceleri, diğer bölümde ise bu eksiklerin nasıl giderileceğini amaçlayan bir dizi sorular ve gezilerine dönük gözlem ve gözlem tablolarından oluşmaktaydı (Kaloyanakki ve Kazamias, 2009, s.13).

Jullien, bu eserinde incelediği konular arasında eğitim finansmanı, öğrenci kayıtları ve öğretmen sayıları gibi konulara dair istatistiksel veriler yer almaktadır. Jullien, karşılaştırmalı eğitim hakkında sistematik ve istatistiksel bilgilerin sağlanması gerektiğini savunmuştur. Eğitimci ayrıca, uluslararası bilim insanlarını bir araya getirmek için bir araştırma merkezinin kurulması gerektiği fikrini ortaya sürmüştür (Watson ve Crossley 2003, s.12).

Jullien İtalya, İngiltere ve İskoçya gibi Avrupa ülkelerine gözlem amaçlı gezilerde bulunmuş, Napolyon Bonaparte'nin savaştığı Mısır'da ise asker olarak bulunmuştur. Jullien ölüm yılı olan 1848 tarihine kadar yaşamını çalışmalarına adanmış, birçok kitap, dergi, deneme ve rapor türünde yazılar yazmıştır (Kaloyanakki ve Kazamias, 2009, s.11-12).

Jullien dönemi, karşılaştırmalı eğitim tarihsel tipolojisinin ikinci dönemi 'ödünc alma ' dönemi olarak adlandırılır. Jullien'den bir asır sonra 1925 yılında Cenevre'de Uluslararası Eğitim Bürosu (Bureau of Education- IBE) kurulmuştur. Büronun kuruluş amaçlarının Jullien'in fikirleriyle benzerliği açıkça ortadadır. (Bray, Adamson ve Mason, 2014, s.3).

Bu gelişmeyi II. Dünya Savaşı sonrasındaki gelişmeler takip etmiştir. Özellikle 1950'lerin sonları ve 1960'lardan itibaren sömürgeci devletlerden bağımsızlıklarını ilan eden birçok ulus devlet, kalkınmak için eğitime daha fazla yatırım yapmaya başlamıştır. Yeni program ve planlamaların yapılması ve eğitim politikaların belirlenmesi için istatistiksel verilere olan ihtiyaç artmıştır. Bu gelişmelerden sonra Karşılaştırmalı eğitimin uluslararası bir boyut kazandığı söylenebilir. Gerekli istatistiksel verilerin toplanması UNESCO, OECD, UNDP gibi uluslararası kuruluşların eliyle mümkün olmuştur (Watson ve Crossley 2003, s.14-16).

New York Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 1956 yılında Karşılaştırmalı Eğitim Topluluğu'nu kurmuştur. Karşılaştırmalı eğitim çalışmalarını akademik alanda bir bilim dalı olarak tanımak topluluğun hedefi olmuştur. Bu hedef doğrultusunda yurtdışında çalışma gezileri yapılmış ve bu çalışmalar 'Karşılaştırmalı Eğitim İncelemesi' adı altında üç ayda bir yayınlanmıştır (Silova, 2019, s.3).

1960lı yıllarda karşılaştırmalı eğitim alanında farklı ülkelerde eğitimciler ülkeleri için eğitim reform hareketleri başlatmışlardır. Bu eğitimcilerin çalışmaları karşılaştırmalı eğitime bilimsel bir yön kazandırdığı söylenebilir. George Bereday'in 'Karşılaştırmalı Eğitimde Metod, Brian Holmes'in 'Eğitimde Sorun: Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım, Nicolas Hans'in 'Karşılaştırmalı Eğitim: Eğitim Faktörleri ve Gelenekleri Üzerine Bir

Araştırma', Harold J.Noah ve Max A. Eckstein'in 'Karşılaştırmalı Eğitim Bilimine Doğru' çalışmaları örnek olarak verilebilir (akt; Ergün, 1985; Rust ve diğ. 1999).

George Bereday, karşılaştırmalı eğitimin çalışma alanlarına odaklanmış ve karşılaştırmalı eğitimi 'yabancı eğitim sistemlerinin analitik çalışması' olarak değerlendirmiştir (Bray, Adamson ve Mason 2014, s. 1-2). Hans (1959); eğitim sistemlerin karşılaştırılmasının yanında yeni sosyal ve ekonomik durumların incelenmesi, bu durumlara karşı gerekli önlemlerin alınması ve böylelikle geleceğe güvenle hazırlanmak olarak tanımlamıştır. Mallinson (1957) ve King (1968) karşılaştırmalı eğitime farklı bir perspektiften bakmışlardır. Bu eğitimcilere göre, ulusların eğitim sistemleri, toplumun kültürel bağlarından koparılamaz ve eğitim sistemlerinin, o toplumda yaşayan karşılaştırmalı eğitimciler tarafından şekilleneceğini söylemişlerdir (aktaran, Epstein, 2008). Noah ve Eckstein, karşılaştırmalı eğitim tarihsel aşamalarına iki farklı bakış açısı daha eklemişlerdir. İlki, eğitim sistemlerini şekillendiren güç ve faktörleri belirlemek, diğeri ise eğitim ile toplum arasındaki ilişkiyi daha iyi açıklamak olan sosyal aşamadır. Sosyal aşama; eğitim ile ekonomi, siyaset bilimi ve sosyoloji alanındaki etmenlerin nicel yöntemlerle bilimsel olarak açıklanmasıdır (Bray ve diğ. 2014, s.3).

Bu eğitimciler haricinde karşılaştırmalı eğitim alanındaki diğeri gelişmelere bakmak gerekirse, 1960'lı yıllarda Uluslararası Değerlendirme Başarı Anketleri (IEA), karşılaştırmalı eğitim tarihsel gelişimi inceleme çalışmaları üzerinde büyük bir öneme sahiptir. Brown'a (Broadfoot, 2000) göre bu anketler savaşlardan sonra uluslararası eğitim sistemlerini etkileyen en büyük faktördür. Yine 1961 yılında Karşılaştırmalı Eğitim çalışmalarına katkı sağlamak için Avrupa Karşılaştırmalı Eğitim Topluluğu kurulmuştur (Balcı, 2015).

1970'li yıllara gelindiğinde, devletlerarasında küresel boyuttaki eşitsizliklerin giderilmesi karşılaştırmalı eğitim çalışmalarının tartışma konusu olmuştur. Bu doğrultuda fakir ülkeler için kalkınma kredileri ve hibeleri ve destek paketleri kullandırma girişimleri gerçekleşmiştir. Eğitim alanında eşitsizlikleri bitirmek ve eğitim yoluyla yoksul insanların yaşamlarına dokunabilmek adına örgün eğitime alternatif olarak yaygın ve yetişkin eğitim tartışmaları yapılmıştır (Kendall, 2009, s.425-426).

Dünya’da post-modern ve neo-liberal bakış açıları 1980’li yıllarda uluslararası eğitim sistemleri üzerinde etkili olmuştur. Soğuk savaşın sonlarına gelinmesi, sömürgecilik sonrası ortaya çıkan gerçekler ve teknolojinin toplum hayatına girmesi olmasa gibi olaylar karşılaştırmalı eğitim alanındaki çalışmalarına yönelmeyi hızlandırmıştır (Sweeting, 2014).

1990’lı yıllarda küreselleşme ile birlikte Karşılaştırmalı Eğitim çalışmaları başka bir boyut kazanmıştır. Bu yıllarda eğitim alanında birçok toplantı ve konferans düzenlenmiştir; Dünya Çocuk Zirvesi-1990, Herkes İçin Eğitim Dünya Konferansı-1990, İnsan Hakları Dünya Konferansı-1993, Uluslararası Yetişkin Eğitimi Konferansı-1997 (Türk Eğitim Derneği, [TED], 2007, s.15).

Bu toplantılarda, eğitimde ulusal ve küresel eşitliklerin giderilmesine yönelik çalışmalar, ele alınan temel konular olmuştur. Bu yıllarda uluslararası alanda temel sosyal hizmetlerin kamu eliyle bireylere ulaştırılması çalışmalarına devam edilmiştir. İlköğretimin yaygınlaşmasının yanında erken çocukluk eğitimine yatırımlar yapılmıştır. Bu yatırımlar için Dünya Bankası ve IMF yoluyla fonlar oluşturulmuştur (Wiseman, Astiz ve P.Baker, 2013). Bu doğrultuda Uganda, Kenya gibi bazı ülkelerde demokratikleşme adımları için ücretsiz ilköğretim eğitim sistemleri kurulmuştur. İlköğretim sistemi kurulan bu ülkeler, sistemlerini daha iyiye taşımak için karşılaştırmalı eğitim çalışmalarını takip etmeye başlamışlardır (Kendall, 2009, s.427).

Herkes İçin Eğitim Dünya Konferansı (WCEFA), uluslararası kalkınma eğitiminde önemli bir gelişme olmuştur. Konferansta kaliteli eğitimin temel bir insan hakkı olduğu vurgulanmış, eğitimin yaygınlaştırılması ve özellikle kız çocukları ile dezavantajlı gruplarda bulunan öğrencilerin okul yaşamına daha fazla katılımlarının sağlanması gibi temel konular üzerinde odaklanmıştır (Beauchamp, 2003, s. 3). Bu yıllarda görülen diğer bir gelişme de uluslararası üniversiteler ve kolejler gibi akademik çevrelerde Karşılaştırmalı Eğitim çalışmalarına ağırlık verilmesidir (Türkoğlu, 1985).

Herkes İçin Eğitim Dünya Konferansından on yıl sonra 2000 yılında UNESCO önderliğinde Senegal’de ‘*Dünya Eğitim Forumu*’ düzenlenmiştir. Forumu geniş bir kesimden başkanlar, akademisyenler, ekonomistler, öğretmenler, politika yapımcıları ve

uluslararası sivil toplum kuruluş başkanları katılmıştır. UNICEF, UNESCO, UNDP ve Dünya Bankası kuruluşlarının öncülüğünde yapılan konferansta her insanın temel öğrenme hakkından faydalanması gerektiği görüşü savunulmuştur. Bu çalışmalarda toplum temelli kuruluşlarda ve üniversitelerde okul öncesi eğitimi, çocuk merkezli eğitim gibi pedagojik yaklaşımlar ön plana çıkmıştır. Bu doğrultuda ‘geleneksel eğitim’ yöntemleri önemini kaybetmiştir (TED, 2007, s.6).

2.1.3. Türkiye’de Karşılaştırmalı Eğitim

Türkiye’de karşılaştırmalı eğitim çalışmalarına, Erdoğan’a (2003. s.29-35) göre akademik olarak başlanması 1960lı yıllarda mümkün olmuştur. Ancak eğitimde karşılaştırmalı çalışmalara çok eski tarihlerde rastlamak mümkündür. Mustafa Satı Bey 1910 yılında Avrupa’da İsviçre, Fransa ve İngiltere’deki okulları ziyaret ederek buradaki gözlemlerini ‘Tedrisat-ı Mecmuasında’ paylaşmıştır (Erdoğan, 2015, s. 30). Frobel tekniğinden esinlenen Satı Bey, İstanbul’da bir çocuk yuvası açmıştır (Oktay, 2007, s. 79).

Türkiye’de 1923 yılında cumhuriyetin ilanı ile beraber eğitimde yeni reform hareketleri yapmak için eğitimciler Avrupa’daki okullara gözlem yapmak için yollanmıştır. Bu eğitimcilerden Hıfzırrahman Raşit Öymen Viyana okullarında gözlem yapmıştır. İsmail Hakkı Tonguç ise 1925 yılında Almanya, Fransa, İngiltere ve İtalya’daki okullarda gözlemlerde bulunmuştur.

Karşılaştırmalı eğitim, 1954-1955 öğretim yılından itibaren Gazi Terbiye Enstitüsü’nde ‘Mukayeseli Eğitim’ adıyla ilk defa olarak verilemeye başlanmıştır. 1967 yılında Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesinde Londra üniversitesi öğretim üyelerinden J.A. Lauwerys, Michigan Üniversitesi’nden Kenneth Neff ve Fatma Varış tarafından ‘Mukayeseli Eğitim’ adıyla ders verilmesi Türkiye’de Karşılaştırmalı Eğitim için önemli bir gelişme olduğu söylenebilir.

1970’li yıllarda ise Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde ‘Mukayeseli Eğitim Araştırmaları Enstitüsü’ kurulmuş olması karşılaştırmalı eğitimin araştırma dalı olarak üniversitelerde yer alması önemli bir diğer gelişmedir. Kemal Aytaç yazmış olduğu Çağdaş Eğitim Akımları (1976), Avrupa Okul Sistemlerinin

Demokratlaştırılması (1970), Federal Almanya’da Okul Sistemi (1978) kitapları ile alana büyük katkılar sunmuştur.

Ancak Karşılaştırmalı Eğitimin üniversitelerde yaygın bir şekilde yer bulması 2000’li yıllarda mümkün olmuştur. 2005 yılında Karşılaştırmalı Eğitim, Eğitim Bilimleri Bölümlerinde ders olarak verilmeye başlanmıştır (Erdoğan, 2015, s.5) .

2000’li yılların başında Türkiye ayrıca uluslararası alandaki gelişmeler yakından takip etmeye çalışmıştır. Türkiye 2001 yılında Bologna Sürecine katılmıştır. Bologna Süreci, Avrupa düzeyinde eğitim politikalarının geliştirilmesi ve uluslararası eğitim işbirliği ve dayanışmasını arttırmak amacıyla imzalanan bir protokoldür. Bologna Süreci ile birlikte, üniversitelerin bilgi ve teknoloji temelli, dinamik ve yarışmacı bir toplum ve ekonomiye daha fazla katkı sunması için, yükseköğretim kurumlarında bazı reformlar hedeflenmiştir. Akademik kalitenin artırılması, karar alma mekanizmalarında öğrenci katılımının artırılması, üniversitelerin reform merkezleri haline getirilmesi, yaşam boyu eğitim imkânlarının artırılması gibi alanlarda hedefler ortaya konmuştur (Gümrükçü, 2011, s. 97).

2.1.3.Karşılaştırmalı Eğitimde Karşılaşılan Zorluklar

Günümüzde bilginin ve teknolojinin hızlı gelişimi, eğitim olgusuna yeni bir boyut kazandırmıştır. Bu noktadan hareketle Karşılaştırmalı Eğitim çalışmalarının, eğitim sistemlerinin yapılanmasında önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Ancak bütün bu gelişmelere rağmen Karşılaştırmalı Eğitim alanında bazı sorunlar olması kaçınılmazdır(Erdoğan, 2015, s.6) .

Her toplumun, kendine özgü kültürel, sosyal ve ekonomik yapısı vardır. Farklı ülkelerde, eğitim sistemlerinde benzer sorunlar olmasına karşın, bu sorunların sebepleri farklıdır. Dolayısıyla bu sorunların çözüm yolları ülkelerde farklı olabilmektedir. King (1979 akt; Erdoğan, 2015.) karşılaştırmalı eğitimi, ülkelerin birbirlerinin sistemlerini birebir kopya edilmesi olarak görülemeyeceğini belirterek bu durumu açıklamaya çalışmıştır.

Sadler ve Hans eğitim politikalarının belirlenmesinde ekonomik ve sosyal etkenlerinin göz önünde bulundurulması gerektiğini açıklamıştır. Her ülkenin eğitim sisteminin o ülkenin koşullarından (kültür, dil, din, ırk) etkilendiğini belirterek, ülkelerin eğitim sorunlarına ilişkin çözüm yollarının farklı olabileceğini ifade etmişlerdir. Sadler, bir ülkede çok güzel işleyen gelişmiş, başarılı bir eğitim sisteminin, başka bir ülkede işe yaramayacağı görüşünü '*eğitim sistemi, demiryolları sistemi gibi transfer edilemez*' sözleri ile savunan eğitimci, sistemlerin taklit edilemeyeceğini ancak birbirlerinde faydalanabileceğini aktarmıştır (akt; Beech, 2006.)

Karşılaştırmalı eğitimde araştırmacı eğitimcilerin araştırma unsurlarına önyargılı bir şekilde yaklaşmaları, araştırma olgularına taraflı olmaları, kullanılan dillerin farklı olması, başvuru kaynakların sınırlı olması ve çoğu zaman sadece hükümetlerin resmi kaynaklarının ele alınması ve politika odaklı olmaları, ülkeler arasında önemli kültürel farkların olması karşılaştırmalı eğitim alanında var olan sorunlara örnek olarak verilebilir (Phillips, 2006).

Sözü geçen sorunlardan hareketle, karşılaştırmalı eğitim çalışmaları yapılırken toplumların ekonomik ve teknolojik alt yapıları ile sosyal ve kültürel gibi alanların göz önünde bulundurulması gerektiği çıkarımı yapılabilir. Dünyadaki gelişmeler bütün toplumları etkiler; ancak her toplumun etkilenme hızının farklı olduğu da açıktır. Dolayısıyla Karşılaştırmalı Eğitim çalışmalarının bütün etmenlerinin düşünülmesi ve araştırma sonuçlarının iyi hesaplanarak yapılması toplumların yararına olacaktır.

2.2. İLGİLİ ÜLKELERİN EĞİTİM SİSTEMLERİ

Bu bölümde Türkiye ve Belçika ülkeleri ve ülkelerin eğitim sistemleri hakkında genel bilgilere yer verilmiştir.

2.2.1. Türkiye Eğitim Sistemi

Resmi adıyla Türkiye Cumhuriyeti, topraklarının bir bölümü Anadolu'da, bir bölümünün de Balkan Yarımadası'nın güneydoğu uzantısı Trakya'da yer alan, kuzeybatısında Bulgaristan, batısında Yunanistan, kuzeydoğusunda Gürcistan, doğusunda Nahçıvan, güneydoğusunda ise Irak ve Suriye ile komşu bir ülkedir. Güneyini

Kıbrıs Adası ve Akdeniz, batısını Ege Denizi ve kuzeyini Karadeniz çevreler. Türkiye, Avrupa ve Asya kıtalarını birbirine bağlayan köprü göreviyle, önemli bir jeopolitik öneme sahiptir. Türkiye, Birleşmiş Milletler Örgütü'nün kurucu ülkelerinden birdir. Ayrıca bir NATO ülkesi olan Türkiye, Avrupa Birliği'ne aday ülkelerden biri olup, tam üyelik için giriş sürecindedir.

2021 TUİK verilerine göre Türkiye'nin nüfusu 84 milyon 680 bin kişidir. Bu nüfusun 22 milyon 738 binini 0-17 yaş aralığındaki çocuklar oluşturmaktadır. Çocuk nüfusu yaş grubuna göre incelendiği zaman, 2021 yılında 0-4 yaş çocuk, toplam nüfusun % 26'sını, 5-9 yaş grubu ise % 29,1'ini oluşturmaktadır (URL-1, 2021).

Türkiye eğitim tarihine bakıldığı zaman, cumhuriyet öncesinde sistemli bir eğitim teşkilatının olmadığı söylenebilir. Eğitim faaliyetlerinin tek elden olmayıp dağınık olması ve eğitimle ilgili genel bir kurumun olmaması bu durumun başlıca sebepleridir (Ada ve Baysal, 2009, s.38).

I. Dünya Savaşı sonrası Türkiye Cumhuriyeti devletinin kurtuluş hareketinin zaferle sonuçlanmasından sonra ülkenin kalkınması için birçok alanda yenilikler hayata geçirilmiştir. Bu sebeple, eğitim alanındaki yenileşme hareketlerine ağırlık verilmesi anlam kazanmıştır. 1921 yılında savaş devam ederken Türkiye Cumhuriyeti kurucusu Mustafa Kemal Atatürk, Ankara'da Maarif Kongresine katılmıştır. Bu toplantının amacı; milli yeni bir eğitim politikası oluşturmaktır. Savaş devam ederken Atatürk'ün bu Kongreye katılmış olması, eğitimde yenileşme hareketlerine verilen önemi açıkça göstermektedir (Akyüz, 2008, s.231).

Mustafa Kemal Atatürk; cumhuriyetin kuruluş döneminde eğitim ve kültür alanlarında bölünmüşlüğü kaldırılarak milli ve sistemli bir eğitim politikasının olması gerektiğini savunmuştur. Bu amaç doğrultusunda, 3 Mart 1924 Tevhid-i Tedrisat Kanununun (Öğretimin Birleştirilmesi) kabul edilmesi, eğitim alanında yapılmış önemli bir gelişme olarak ortaya çıkmaktadır. Bu kanunun kabulüyle dini eğitim veren okullar kapatıldı. Bu gelişme, din ağırlıklı eğitim sistemi yerine laik ve modern bir eğitim sistemine geçilmesini ifade etmektedir.

Tevhid-i Tedrisat Kanunun getirdiği diğer bir gelişme ise, azınlık okulları dâhil ülke içinde bulunan bütün okulların Milli Eğitim Bakanlığına bağlanmış olmasıdır.

Böylelikle Türkiye Cumhuriyeti'nde eğitim tek elden, merkeziyetçi bir şekilde yönetilmeye başlanmıştır. Böylelikle eğitimin, bir kuruma bağlı olarak tek elden yönetilmesi sağlandı. Ayrıca eğitimin milli bir nitelik kazanması sağlanmıştır (Akyüz, 2008, s.329-330).

Türk eğitim tarihinde özellikle program oluşturma sürecinde önemli bir tarih olan 1924 tarihindeki başka önemli bir gelişme ise, yurtdışından uzmanların ülkeye davet edilmesi olmuştur. John Dewey, bu uzmanlardan en fazla yankı uyandıran kişi olmuştur. Dewey ve grubundaki uzmanlar, ülkenin eğitim sistemini farklı açılardan incelemiş ve eğitim sisteminin nasıl geliştirileceğine dair raporlar sunmuşlardır. Uzmanlar bu raporlarda okul sistemi, eğitim yönetimi, okullarda okutulan program ve öğretim, öğretmen eğitimi, okulların fiziki yapıları gibi eğitim ile ilgili çeşitli meseleleri ele almış ve bu meselelerin nasıl çözümleneceklerine dair görüşler belirtmişlerdir. Bu raporlarda üzerinde durulan temel problemlere dair; ilkokul programının yapılması, öğretmen eğitimine ayrı önem verilmesi gibi başlıca çözüm yolları sunulmuştur (Ata, 2020. s. 29).

2 Mart 1926'da kabul edilen Maarif Teşkilatı ve 1928 yılında Latin Harflerinin kabul edilmesi eğitim alanında yapılmış diğer önemli gelişmelerdir (Güven, 2015, s. 240-250).

Bireylerin temel haklarından biri olan eğitim alma hakkı, anayasa ile güvence altına alınmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti eğitim tarihine bakıldığında zaman, eğitim hakkına ilişkin ilk anayasal çalışmaların, 1924 Anayasası ile düzenlendiği görülmektedir. 1924 Anayasasının 87. maddesi 'Kadın, erkek bütün Türkler ilkokuldan geçmek görevindedirler. Eğitim devlet okullarında parasızdır' şeklindedir (Coşkun, 2012, s.112-113).

Bütün bu çalışmalar sonucu Türkiye Cumhuriyeti'nin çok hızlı bir gelişim dönemi geçirdiği görülmektedir. Azınlık okulları faaliyetleri ve sorunlarının, merkeziyetçi bir eğitim sistemine geçilmesinde etkili olduğu söylenebilir. Eğitim alanındaki bu merkeziyetçi tutum günümüzde güncelliğini korumaktadır. Türkiye'nin siyasi ve sosyal yapısından dolayı merkeziyetçi eğitim politikalarının devam ettiği söylenebilir. Yerel yönetimlere eğitim konularında söz hakkı verilmesi yakın bir zamanda mümkün görülmemektedir.

Günümüz şartlarında eğitim; güncelliğini korumakta olan 1982 Anayasası'nın 42. maddesi ile eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi başlığı altında şu şekilde korunmaktadır:

- Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz,
- Eğitim ve öğretim, Devletin başta gelen ödevlerindendir,
- Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz,
- Eğitim ve öğretim hürriyeti, Anayasa'ya sadakat borcunu ortadan kaldırmaz,
- Devlet, okur - yazarlığı yaygınlaştırmak için gerekli tedbirleri alır,
- Temel eğitimin ilk kademesi olan ilkokul öğrenim çağındaki kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve temel ve orta eğitim devlet okullarında parasızdır (URL-2, 1982).

Türkiye'nin resmi dili ve eğitim dili Türkçedir. Anayasanın 42. maddesinde 'Türkçeden başka hiçbir dil eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına anadilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez' hükmü ile açıklanmaktadır.

Anayasanın 42. maddesi eğitim ile ilgili temel hakları sağlar. Ancak günümüz Türk eğitim sisteminin politikaları, işleyişleri, yapısı 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanuna göre düzenlenmiştir (Kalkınma Bakanlığı, 2009 s.16). Bu düzenlemeler, T.C. Anayasası, Eğitim Öğretimi Düzenleyen Yasalar, Hükümet Programları, Kalkınma Planları ve Milli Eğitim Şuraları esas alınarak yapılır (Erdem, 2015, s.2).

Milli Eğitim Temel Kanununda Türk Milli Eğitiminin genel amaçları şu şekildedir; Türk Milletinin bütün fertlerini;

- Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek,
- Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek,
- İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır.

Eğitim ile ilgili devlet, özel ve gönüllü kurumlar dâhil olmak üzere bütün kurumların bütün eğitim faaliyetleri, Milli Eğitim amaçlarına uygunluğu açısından Milli Eğitim Bakanlığının denetimine tabiidir (Balcı, 2015, s.5).

Türk Eğitim sisteminin sahip olduğu bazı temel ilkeler vardır. 1739 sayılı Kanuna göre Türk Milli Eğitimin Temel İlkeleri şunlardır:

- Genellik ve Eşitlik
- Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları
- Yönelme
- Eğitim Hakkı
- Fırsat ve İmkân Eşitliği
- Süreklilik
- Atatürk İnkılap ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği
- Demokrasi Eğitimi
- Laiklik
- Bilimsellik
- Planlılık
- Karma Eğitim
- Okul ile Ailenin İş Birliği
- Her Yerde Eğitim

Milli Eğitim Bakanlığı, eğitim-öğretim faaliyetlerini merkezi bir şekilde yürütmektedir. Milli Eğitim Temel Kanununda; ‘eğitim ve öğretim hizmetlerinin devlet adına yürütülmesinden, gözetim ve denetiminden bu bakanlığın sorumlu olduğu açıkça belirtilmiştir’(MEB, 2002).

652 sayılı KHK’ya göre Milli Eğitim Bakanlığı’nın örgüt yapısı, dört bölümden oluşmaktadır. Bunlar;

- Merkez Örgütü; eğitim sisteminin ülke genelinde sistemli bir şekilde yürütülmesi adına kararlar alan üst birimi ifade eder.
- Taşra Örgütü; il ve ilçelerdeki eğitim müdürlüklerini kapsar. Merkez teşkilatında alınan kararları il ve ilçelerdeki okullara ulaştırırlar. Ayrıca il ve ilçelerde eğitim sisteminin etkin bir şekilde işlemesi adına kararlar üretebilirler.
- Yurtdışı Örgütü; yurtdışı eğitim temsilciliklerini kapsar.
- Bağlı Kuruluşlar; okul öncesi, ilkokul, orta öğretim okullarını, yaygın ve hizmet içi eğitim merkezlerini ve benzer eğitim kuruluşlarını kapsayan temel sistemlerdir (Erdoğan, 2015, s.129-130).

Türkiye’de zorunlu eğitim 4 yıl süreli ilkokul, 4 yıl süreli ortaokul ve 4 yıl süreli lise eğitimini kapsamak üzere toplam 12 yıl sürmektedir. 2013 yılında çıkarılan 6287 sayılı yasa ile beraber ilkokula başlama yaşı 72 ay yerine 60-66 ayları olarak belirlenmiştir. Ancak, 2019 yılında yönetmelikte yapılan değişiklik ile birlikte, kayıtların

yapıldığı eylül sonu itibariyle 69 ayını dolduran çocukların ilkokula kayıtları yapılır. Çocuklara lise bitiminde ortaöğretim diploması verilir (MEB, 2019).

Zorunlu eğitimin bütün kademelerinde eğitim örgün şeklinde olup evde öğrenme modeli ve e-öğrenme mevcut değildir. Ancak Açık Öğretim Lisesi ve bazı üniversitelerde uzaktan eğitim şeklinde e- öğrenme öğretim şekli mevcuttur. E- öğrenme; öğretim etkinliklerinin elektronik ortamlarda yapılmasını ifade etmektedir (Gülbahar, 2018, s.2).

Türkiye, Milli Eğitim Sistemi 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda belirtildiği üzere örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Örgün eğitim; okul öncesi, ilkokul, ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerinden oluşmaktadır.

Okul öncesi eğitim; 36-68 aylık çocukları kapsamaktadır. Zorunlu olmamakla beraber devlet kurumları tarafından teşvik edilmektedir. Her çocuğun okul öncesi eğitiminden en az bir yıl yararlanması amaçlanmaktadır (Eurydice, 2022a).

Ancak özel eğitime ihtiyacı olan çocuklar için okul öncesi zorunlu bir eğitim kademesidir. 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7. maddesi; 'Tanısı konulmuş özel eğitim gerektiren çocuklar için okul öncesi eğitimi zorunludur. Bu eğitim özel eğitim okulları ile diğer okul öncesi eğitim kurumlarında verilir. Gelişim ve bireysel özellikleri dikkate alınarak, özel eğitim gerektiren çocukların okul öncesi eğitim süreleri uzatılabilir' şeklinde açıklamaktadır.

MEB 6287 sayılı kanuna göre zorunlu ilkokul dönemi, çocuğun 5 yaşını bitirdiği yılın eylül ayı sonunda başlar, 13 yaşını bitirip 14 yaşına girdiği yılın öğretim yılı sonunda biter. 'Eğitim kurumlarının ilkokul ve ortaokul olarak bağımsız okullar halinde kurulması esastır. Ancak, imkân ve şartlara bağlı ortaokullar, ilkokullarla veya liselerle birlikte de kurulabilir.'

MEB, 2842 sayılı kanuna göre 'Çocuklar bu sekiz yıl içinde 4 yıl ilkokula, 4 yıl ortaokula devam ederler. İlkokuldan sonra farklı programlara tercih imkânı tanıyan ortaokullar veya imam hatip ortaokullarına kayıt yaptırabilirler.' Türkiye'de, 2012 yılında çıkarılan 6287 sayılı ' İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun' ile zorunlu eğitimin kapsamı değiştirilmiştir. Kamuoyunda 4+4+4 eğitim sistemi olarak bilinen yasa değişikliği ile eğitimde yapısal değişiklikler yapıldığı görülmektedir. Bu Kanun ile ortaöğretim, zorunlu eğitim kapsamına alınmıştır.

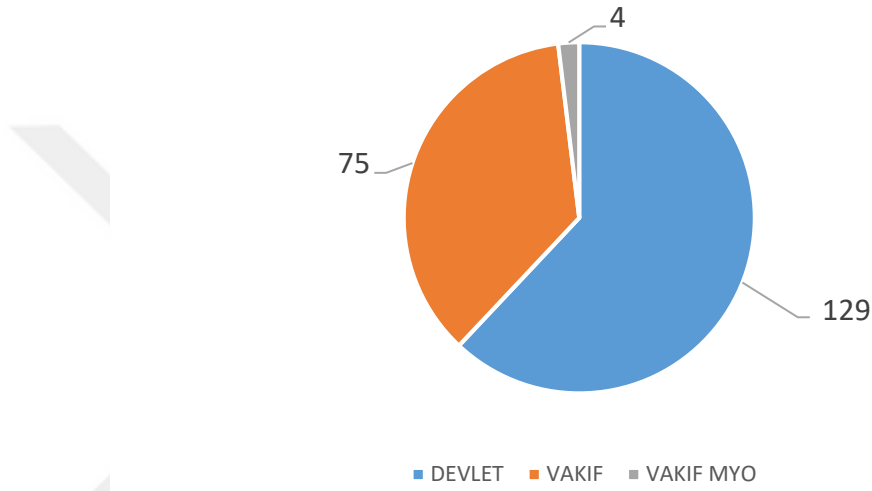
Böylece Türk Eğitim Sisteminde zorunlu eğitim (3+5) 8 yıl yerine, 4+4+4 şeklinde (4 yıl ilkokul, 4 yıl ortaokul ve 4 yıl lise) 12 yıla çıkarılmıştır (Balcı, 2015, s.12).

Ortaöğretim; ilkokula dayalı dört yıllık zorunlu örgün veya yaygın öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumları ile mesleki eğitim merkezlerinin tümünü kapsar. Bu okul ve kurumları bitirenlere, bitirdikleri programın özelliğine göre diploma verilir. Ancak mesleki eğitim merkezi öğrencilerinin diploma alabilmeleri için Millî Eğitim Bakanlığınca belirlenen fark derslerini tamamlaması zorunludur (MEB, 2016a). ‘Ortaöğretim kurumları, Anadolu liseleri, fen liseleri ve sosyal bilimler liseleri olmak üzere üç okul türünden oluşmaktadır. Ortaöğretim kurumlarının öğrenim süresi, uygulanan programın özelliğine göre, Milli Eğitim Bakanlığınca tespit edilir’(MEB, 2016a).

Ortaöğretileri tamamlayanlara bir diploma verilir. Bu diploma; üniversite, lise veya dengi okulları bitirenler, yükseköğretim kurumlarına girmek için aday olmaya hak kazanır. Hangi yükseköğretim kurumlarına, hangi programları bitirenlerin nasıl girecekleri, giriş şartları Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği yapılarak Yükseköğretim Kurulu tarafından tespit edilir. Yükseköğretim; milli eğitim sistemi çerçevesinde öğrencileri lisans öncesi, lisans ve lisansüstü derecelerinde yetiştiren eğitim kurumlarıdır. Lisansüstü, yüksek lisans, doktora ve tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlilik eğitimini kapsamaktadır. Ön lisans iki yıllık bir programı, lisans programı ise en az dört yıllık bir programı kapsamaktadır (Eurydice, 2022d).

Türkiye’de yükseköğretimde okumaya hak kazanmak için merkezi bir sınav uygulaması bulunmaktadır. Ortaöğretim diplomasına sahip bireyler bu sınava başvurabilir. Yükseköğretim kurumlarının resim, müzik ve beden eğitimi bölümleri hariç (merkezi düzeyde yapılan sınavdan asgari bir puan almaları gerekir) öğrenci seçme yetkileri bulunmamaktadır (Eurydice, 2022a).

Türlerine göre Türkiye’deki mevcut üniversite sayıları şu şekildedir;



Şekil 1. Türkiye’de Türlerine Göre Mevcut Üniversite Sayısı

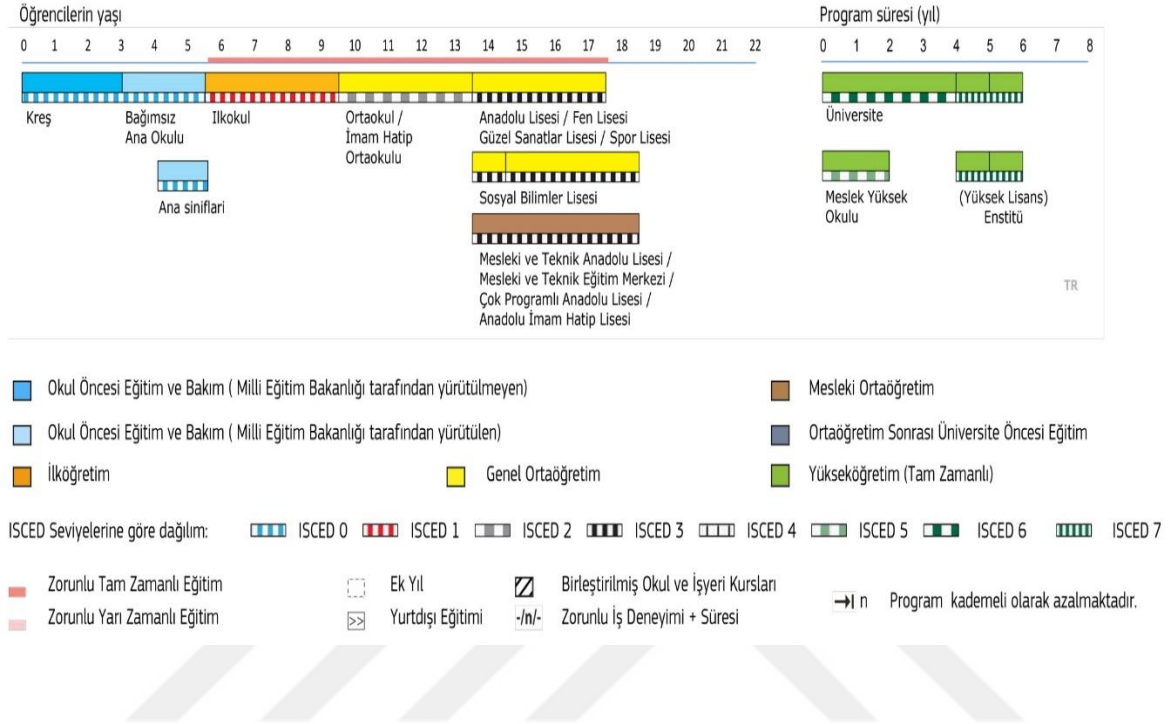
Kaynak: (YÖK, 2022).

Kamu üniversiteleri doğrudan devlet tarafından finanse edilir ve herhangi bir vakıf veya özel kuruluşla bir bağlantısı yoktur. Vakıf üniversiteleri ise, devletin gözetim ve denetimi altında hiçbir mali odak gözetilmeksizin kurulur (URL-5, 2022). 2547 sayılı Kanunla yükseköğretimin hangi ilkeler doğrultusunda planlanacağı, programlanacağı ve düzenleneceği belirtilmektedir (Balcı, 2015, s.14).

Yükseköğretim kurumların denetiminden özerk bir yapı olan Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) sorumludur. YÖK başkanı cumhurbaşkanı tarafından atanır ve görev süresi beş yıldır (Gümrükçü, 2011, s. 54).

Türkiye eğitim sisteminin genel yapısı şu şekildedir:

Türkiye – 2022/2023



Şekil 2. Türkiye Eğitimi Sistemi Genel Yapısı

Kaynak (Eurydice, 2022d)

2.2.2. Belçika Eğitim Sistemi

Belçika, Avrupa'nın kuzeybatısında yer alır. Belçika'nın kuzeyinde Hollanda, doğusunda Almanya ve Lüksemburg ve batısında Fransa yer alır. Belçika 30.688 km²'lik yüzölçümü ile küçük bir ülke olmasına rağmen, konumundan ötürü Avrupa'nın ekonomik ve kentsel merkezi durumundadır (URL-4, 2022).

Belçika Avrupa Birliği'nin kurucu üyelerinden biri olup başkenti Brüksel; Avrupa Birliği'nin yanı sıra NATO, Avrupa Komisyonu, Avrupa Birliği Konseyi ve Avrupa Parlamentosu koltuklarından birine ev sahipliği yapmaktadır (Eurydice, (2023a).

Belçika; 3 bölgeden oluşmaktadır: Flaman Bölgesi (ülkenin kuzey kısmı), Valon Bölgesi (ülkenin güney kısmı) ve Brüksel-Başkent (ülkenin orta kısmı). Brüksel-Başkent bölgesi diğer bölgelerin belirleyici kurucu unsurlarını temsil eder. Konum olarak Flaman

Bölgesi'nde yer almasına rağmen, nüfusun büyük çoğunluğu (1,2 milyon nüfus) Fransızca konuşmaktadır. Belçika'nın toplam nüfusu 2022 yılında 11,5 milyondur. Flaman Bölgesinin nüfusu 6,7 milyon kişidir ve bölgede çoğunlukla Flamanca konuşulur. Brüksel Başkent Bölgesinin nüfusu ise 1,2 milyondur. Valon Bölgesinde ise nüfusun % 0,7'sini oluşturan 76 bin kişi yaşamaktadır (URL-8, 2022).

Flamanca konuşan ve Flaman Bölgesi'nde yaşayanlar, 3,5 milyonu Valon Bölgesi'nde Fransızca konuşanlar ve iki dilli Brüksel Başkent bölgesinde 1,2 milyon oluşturur. Almanca konuşan çok küçük bir topluluk nüfusun % 0,7'si (ülkenin doğu kesiminde 2022'da yaklaşık 76,6 bin kişi) Valon Bölgesi'nin bir parçasını oluşturmaktadır.

Belçika'da çok yoğun bir göçmen nüfusu bulunmaktadır. 1 Ocak 2021 Vlaanderen istatistik verilerine göre göçmen nüfus toplam nüfusun % 13 kısmını oluşturmaktadır. Bu göçmen grupları en fazla oranda sırasıyla, Fransız, Hollandalı, İtalyan, Rumen ve Faslı gruplar oluşturmaktadır (Eurydice, 2023a). Ancak 2022 yılının başında savaş sebebiyle Ukraynalıların Belçika'ya yerleşmeleri göçmen nüfus oranını değiştirmiştir. 1 Ocak 2022 yılı itibariyle 63.000 Ukraynalının Belçika'dan oturma aldıkları kayıt edilmiştir (URL-9, 2022).

Yoğun göçmen grupları toplumda farklı etnik nüfus yoğunluklarının da ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Belçika'da farklı etnik gruplar şu şekildedir;

- Belçika kökenli Belçika vatandaşı olanlar (toplam nüfusun üçte ikisi-Flaman bölgesinde dörtte üçü oranındadır)
- Yabancı kökenli Belçika vatandaşı olanlar (toplam nüfusun beşte biri-Flaman bölgesinde %15,2)
- Belçika vatandaşı olmayanlar (Flaman ve Valon bölgelerinde %10, Brüksel–Başkent bölgesinde %39,8 oranındadır) (URL-9, 2022).

14 Temmuz 1993'te kabul edilen Belçika Yeni Anayasa'nın ilk maddesi, 'Belçika, çeşitli kültürel/dilsel topluluklardan ve coğrafi bölgelerden oluşan federal bir devlettir,' şeklindedir (URL-3, 2022). Bu federal devlete dönüşüm; 1970, 1980, 1988-1989 ve 1993 yıllarında gerçekleştirilen dört aşamalı anayasal reformlarla olmuştur. Bu reformların

gerçekleşmesinde toplulukların kendi kültürlerini tayin hakkı önemli bir rol oynamıştır (URL-3, 2022).

Belçika, federal bir devlet olmasına rağmen, politik anlamda gerçek güç meclistedir. Kralın her kararnamesini bir bakanın imzalaması gerekir. Yargı yetkisi ise Yüksek Mahkemeleri'ndir (Erginer, 2009, s.287).

Belçika; Fransızca, Flamanca ve Almanca konuşan üç topluluktan oluşmaktadır. Bu üç dil Belçika devletinin resmi dillerini oluşturmaktadır. Eğitim dili, bölgelerin kendi resmi dilleridir. İki dilli Brüksel Başkent bölgesinde ise, okulların eğitim dili ebeveynlerin dil seçimine bağlı olarak değişmektedir. Resmi dillerin yanı sıra, Belçika'da yaşayan göçmenler, evlerinde İtalyanca, Arapça, İspanyolca ve Türkçe dâhil olmak üzere çok farklı dilleri konuşmaktadır (Lafontaine ve Hindrycky, 2011, s.95).

Belçika'da her kültürel/dilsel topluluk kendi parlamenter hükümet ve yönetim belediyesine sahiptir. Dış işleri, iç işleri, ulusal savunma, yargı, sosyal güvenlik ve ulusal sağlık konuları federal hükümetin yetkisi altındadır. Ancak, bu topluluk ve bölgeler de dış ilişkiler kurma ve sürdürme de söz hakkına sahiptir (De Groof ve Franck, 2009, s.39).

Belçika'nın eğitim politikaları AB'nin dayattığı ihtiyaçlardan büyük oranda etkilenecek şekilde şekillenir. AB'nin bu etkisi özellikle okullarda teknolojinin öğretilmesi ve kullanılması, göçmen çocuklarına fırsat eşitliğinin sağlanması, diğer AB üye ülkelerinden alınan diplomalarının denklik dereceleri ve Erasmus, Lingua, Sokrates gibi değişim programları üzerinde belirgin olarak görülmektedir (URL-4, 2021).

Belçika eğitimin amaçları 1997 tarihli Eğitimin Görevleri ve İle İlgili Yasası'yla şu şekilde düzenlenmiştir:

- Çocukların özgüven duygusunu desteklemek ve kişiliğini geliştirmek,
- Öğrencilere bütün yaşamları boyunca aktif olarak kullanabilecekleri sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda gerekli bilgi ve becerilerin kazandırılmasını sağlamak,
- Bütün öğrencileri, sorumlu vatandaşlar olarak yetiştirmek,
- Demokratik toplumun gelişmesine katkıda bulunmalarını sağlamak,

- Dayanışmayı gerçekleştirmek ve bütün kültürlerle açık olmaktır (Ergineer, 2009 s.289).

Belçika’da eğitim ile ilgili politikalar, ilk olarak 1831 tarihli Anayasa ile düzenlenmiş ve 1993 Anayasası ile tamamlanmıştır. Buna göre eğitim ile ilgili gelişmeler, dilsel ve kültürel toplulukları kuran anayasal reformlar tarafından düzenlenmektedir. Bu reformlar her toplum hükümetinin kendi eğitim sistemleri hakkında politikalar üretme, geliştirme ve yürütme yetkisini tanımlamaktadır. Bu anayasa, eğitim özgürlüğünü kısıtlamaya yönelik etmenleri yasaklamıştır. 1831 Anayasası’nın 17. maddesi, devletin eğitimi finanse etmesi gerektiği ancak eğitimde tekeli sahibi olamayacağı dolayısıyla özgür kurumların devletle paralel bir şekilde eğitim verebileceği şeklinde yorumlanmıştır. 1993 Belçika Anayasası’nın 24. maddesi, eğitim özgürlüğünü garanti etmektedir. Dolayısıyla eğitim özgürlüğü, anayasal bir haktır. Eğitim özgürlüğü farklı başlıkları içermektedir. Bunlardan ilki, anayasanın 24. maddesinin özerk yapılara, özgür bir şekilde eğitim kurumları açma yetkisi vermesi yani her tüzel kişinin okul açabilmesini ifade etmektedir. Eğitim özgürlüğü; bireylerin istediği eğitimi alma ve ayrıca ebeveynler için okul seçimini ifade eder (Eurydice, 2023a).

Belçika Anayasası’nın 24. maddesi göre;

1. Eğitimde özgürlük vardır. Eğitimde; özgürlükleri kısıtlayıcı, önleyici etmenler yasaktır. Bu etmenlere yönelik cezalar kanunlarla ya da federal kanunlarla belirlenir. Topluluklar, ailelere özgür bir şekilde okul seçme hakkı sunar. Topluluklar, eğitimi tarafsız bir şekilde düzenler. Bu eğitim; ailelerin ve çocukların felsefi, ideolojik ve dinsel öğelerinden etkilenmez.
2. Okullar zorunlu eğitimin sonuna kadar kamu tarafından finanse edilir.
3. Okullar dini ağırlıklı bir eğitim mi yoksa laik bir eğitim mi verdiğini açıklamak zorundadır.
4. Herkes temel haklardan biri olan eğitim alma hakkına sahiptir. Eğitime ulaşmak zorunlu eğitimin sonuna kadar ücretsizdir.
5. Okul çağındaki bütün çocuklar, ahlak ve dini bir eğitim alma hakkına sahiptir.

6. Bütün öğrenciler, aileler, eğitim çalışanları ve eğitim kurumları yasa ya da federal yasalar önünde eşittir (URL-3, 2022).

Belçika'nın genel bir eğitim sistemi bulunmamaktadır. Bunun yerine, Fransız, Flaman ve Alman bölge hükümetlerinin kendi eğitim sistemleri mevcuttur. Okullar, istedikleri eğitim yaklaşımını seçmekte özgürdür. Belçika, OECD ülkeleri arasında eğitim esnekliği ve özerkliği en yüksek olan ülkelerden biridir. Ancak genel olarak eğitim, üç bölgede benzer yaş gruplarına bağlı olarak farklı düzeylerde düzenlenir. Bu düzeyler şu şekildedir: Temel eğitim, orta öğretim ve yükseköğretim kademelerinden oluşmaktadır (OECD, 2021).

Temel eğitim; okul öncesi ve ilköğretim dönemini kapsar. Okul öncesi 2,5 yaştan itibaren başlar 6 yaşa kadar devam eder. 2020 yılı Eylül ayından itibaren okul öncesi eğitimin son kademesi olan 5 yaş eğitimi zorunlu eğitim kapsamına alınmıştır. Bu değişiklikte beraber zorunlu eğitim 13 yıla çıkarılmıştır. Zorunlu eğitim Federal Hükümet'in yetkili konular biridir. Bundan ötürü zorunlu eğitim süresi üç topluluk için aynıdır. Belçika'da ikamet eden tüm çocuklar, belediyeye kayıt olmalarını takip eden altmışıncı günden itibaren zorunlu eğitime tabi tutulur. Resmi ikamet belgesi olmayan çocuklar da okula kayıt edilir. Çocuğun eğitim hakkı ikamet durumundan önce gelir. Hiçbir okulun, bu gerekçeden dolayı öğrenciyi kabul etmeme gibi bir durumu söz konusu olamaz. Okula başlangıç ve bitiş tarihleri Federal Hükümet tarafından belirlenir ve üç hükümet bölgesinde okullar 1 Eylül tarihinde başlar, 30 Haziran tarihinde sona erer (Flaman Bölgesi Eğitim Öğretim Bakanlığı-Onderwijs Vlaanderen Belgium,[OVb], 2022a).

Bir öğrencinin 15-16 yaşına kadar (ortaokulun bitirilmesi) tam zamanlı ve 18 yaşına kadar yarı zamanlı bir şekilde okula devam etme zorunluluğu bulunmaktadır. Her öğrencinin anaokulunda 3-6 yaşlarını (üç yıl), ilkokulda 6-12 yaşlarını yani altı yıl ve ortaöğretimde 12-18 yaş yaşlarını olmak altı yıl geçirir (Eurydice, 2022b).

İlköğretim ise 6-12 yaşları içine alır. Bu eğitimi bitirenlere bir sertifika verilir. Bu diploma ile ortaöğretime başlanır. Orta öğretim; 12-18 yaş aralığındaki öğrencileri kapsar. Ortaöğretim de ilköğretim gibi zorunlu eğitim kademelerindendir. Her üç topluluk

kendi orta öğretim sistemine sahiptir. Zorunlu eğitim 18 yaşına kadar tam zamanlı olabilir ya da öğrenci 15 yaştan itibaren yarı zamanlı öğretimi seçebilir (Eurydice, 2023b).

Yükseköğretim; Belçika’da yükseköğretim iki ana topluluk olan Flaman Topluluğu ve Fransız Topluluğu tarafından düzenlenmektedir. Almanca konuşanlar, Fransız Topluluğu veya Almanya’daki yükseköğretim kurumlarına kaydolurlar. Okunulan bölüme bağlı olarak yükseköğretim eğitim süreleri farklılık göstermektedir. Ancak genel olarak 18-25 yaş aralığındaki genç bireyleri kapsar (URL-12, 2022).Yükseköğretim eğitiminden Flaman ve Fransız Topluluklarının Eğitim Bakanlıkları ile her iki toplumun üniversiteler arası Eğitim Konseyleri sorumludur (Eurydice, 2023b).

Belçika’da, lise eğitimi sertifikası, yükseköğretime direkt erişim imkânı sağlar. Bu, geçerli bir lise diplomasına sahip her bireyin, kendi seçtikleri herhangi bir yükseköğretim kurumuna kayıt yaptırabileceği anlamını taşımaktadır. Dolayısıyla Türkiye’de bir üniversiteye girmeye hak kazanmak amacıyla yapılan Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavına (ÖSYM) denk bir sınav Belçika’da bulunmamaktadır. Ancak 4 alanda okumak isteyen öğrencilerin devlet tarafından yapılan merkezi bir sınava girmeleri gerekmektedir. Bu alanlar şu şekildedir; tıp/dış hekimliği, sanat programları, mühendislik bilimleri ve yönetim bilimleridir (Eurydice, 2023a).

Tıp/ Dış Hekimliği; tıp ve veya dış hekimliği bölümünü okumak isteyen adayların devlet tarafından bir giriş sınavına girmeleri gerekmektedir. Bu sınav şartı Flaman Topluluğu için 1990 yılında, Fransız Topluluğu’nda ise 2017 yılında getirilmiştir. Almanca konuşanlar bu sınavı kendi dillerinde alabilmektedir. Bu sınav, öğrencilerin bilim bilgisini, soyut terimlerle düşünme becerisini ve doktor olabilmek için bu mesleğe ilişkin psikolojik yatkınlığını ölçer. Sanat; sanat programlarına giriş sınavları her kolej tarafından ayrı düzenlenir. Bu sınavlar ağırlıklı olarak uygulamalı yapılır ve öğrencilerin her hangi bir sanat olanda var olan yeteneklerini ölçer. Mühendislik Bilimleri; Flaman Topluluğunda uygulaması kaldırılan bu sınav sadece Fransız Topluluğunda uygulanmaktadır. Esas olarak matematik bilimine dayanır. Bu fakülteler öğrencilere yüksek lisans derecesi sağlar. Yönetim Bilimleri; Yüksek lisans derecesinden sonra yüksek lisans derecesine (Flanders), uzmanlık yüksek lisans derecesine (Fransız

Topluluğu) veya İşletme Yüksek Lisans derecesine götüren bu yönetim okulları, bireysel motivasyona ve uzmanlık alanına ilişkin ön bilgiye odaklanan giriş sınavları düzenler (Eurydice, 2023a).

Belçika’da 1989 yılı Anayasası ile federal hükümetten bağımsız olarak topluluklara sorumlu oldukları konularda yasa çıkarma ve uygulama yetkisi verilmiştir. Bu alanlardan biri de eğitimidir. Eğitim, çoğunlukla bu topluluklar tarafından düzenlenir ve finanse edilir (Lafontaine, 2006, s.93). Okullar kamu, özel, uluslararası, dini topluluklara bağlı (Katolik okulları gibi), belediyelere bağlı okullar şeklinde ayrılır. Ancak bu okulların çoğunluğu bölgesel hükümetler tarafından finanse edilir.

Federal hükümetin eğitimde halen sorumlu olduğu 3 alan vardır. Bu alanlar; zorunlu eğitimin başlangıç ve bitiş tarihlerinin belirlenmesi, diploma alabilmek için gerekli asgari şartların belirlenmesi ve öğretmenlerin emekliliklerinin düzenlenmesidir (URL-7, 2019). Bunun dışında kalan bütün eğitim konuları topluluklara devredilmiştir. Okullar kendi programlarını, öğretim yöntemlerini, okul zaman çizelgelerini kendileri belirlemektedir.

Topluluklar eğitim sistemlerinde özerk olmalarına rağmen, temel ve ortak bir geçmişe sahiptirler. Farklı kültürlerle sahip olmaları eğitim sistemlerine yansımış olsa da, eğitim sisteminin genel prensipleri benzerdir (Lafontaine, 2006, s.93). Belçika’da her topluluk kendi eğitim sistemine sahiptir. Bu sistemler; Fransızca Konuşan Topluluğun Eğitim Sistemi, Almanca Konuşan Topluluğun Sistemi ve bu araştırmaya konu olan Flamanca Konuşan Topluluğun Eğitim Sistemi.

2.2.3.Belçika Fransız Topluluğu

Fransız Topluluğu Belçika’nın güneyinde Valon bölgesinde yer almaktadır. Fransızlar yoğun olarak Brüksel-Başkent bölgesinde yaşamakta olup, nüfus Charleroi, Namur ve Liege gibi büyük şehirlerin etrafında yoğunlaşmaktadır (The French Community of Belgium, s.7). Valon bölgesinde Fransızca konuşulmaktadır. İki dilli Brüksel- Başkent bölgesinin büyük çoğunluğu da Fransızca konuşmaktadır.

Fransız Topluluğunda 4 farklı okul türü bulunmaktadır: Fransız Topluluğuna bağlı okullar, iller ve belediyelere bağlı okullar ve dini bir mezhebe bağlı olan (genellikle Katolik okulları) şeklindedir. Bu okulların hepsi devlet okulu olup, devlet tarafından finanse edilmektedir. Bu devlet okulları dışında özel okullar da mevcuttur (Lafontaine ve Hindryckx, 2011 s.90) Okullar kendi okul programlarını, öğretim yöntemlerini, okul zaman çizelgelerini ve ders programlarını belirleyebilmektedirler. Ancak belirlenen okul programının, Fransız Toplum Hükümeti tarafından yayınlanan Yeterlilik Standartlarına (Socles de Competences) paralel bir şekilde olması gerekmektedir (Eurydice, 2023b).

Yeterlilik Standartları, 1997 yılında yayınlanan kritik bir eğitim kararnamesi olan ‘Misyon Kararı’nda (Decret Missions) düzenlenmiş ve sonraki tarihlerde de geliştirilmiştir. Bu reform ile tüm okulların ve sınıfların müfredatları oluşturulmuş, öğrencilerin zorunlu eğitimin ilk sekiz yılının sonunda sahip olması gereken özerk okuyucu olmaları, etkili okuma stratejileri benimseme, becerilerinin farkında olmaları gibi temel yetkinlikleri tanımlamıştır. Kararnamenin ana amacı bütün öğrencilerin aynı temel becerileri edinmeleri ve genel eşitsizliği azaltmaktır (Lafontaine ve Hindrycky, 2011, s.90-91).

Misyon Kararı Kanuna göre okullar, öğrencilerin becerilerini geliştirmek ve bu becerilerin öğrencilere kazandırılmış olduğunu kanıtlamakla yükümlüdür. Bununla beraber, Fransızca Konuşan Topluluğu daha sonra ‘*Contrat pour l’Ecole*’ adında başka bir çalışma başlatmıştır. Çalışma hükümet ve eğitimden sorumlu diğer paydaşlara rehberlik etme görevini üstlenmiştir. Bu çalışma eğitim alanında öncelikli 5 hedef belirlenmiştir. Bunlar:

1. Okullarda eğitim düzeyini arttırmak,
2. Eğitim performansını geliştirmek,
3. Okullaşma oranını arttırmak,
4. Okullarda öğrenciler arasındaki kültürel farklılıkları desteklemek,
5. Okul seçiminin olumlu bir seçim olması için çeşitli eğitim akışlarını aynı temele oturtmaktır.

Fransız Toplum Hükümeti okullara hibe ve mali yardım yapmaktadır. Bu mali yardımlar Yeterlilik Standartlarına uygun olarak hazırlanmış ders kitapları, yardımcı ders

kaynakları, dil bilgisi kitapları ve yazılım alımları için harcanmaktadır. Özel okullar mali destek almamaktadır, ancak bu okulların eğitim kalitesi de Fransız Toplum Hükümeti tarafından denetlenmektedir (Grange ve Berhoumi, 2012).

Okulların eğitim sistemi 4 öğretim düzeyini kapsayacak şekildedir. Bunlar; okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimdir. Okul öncesi eğitim 2,5- 6 yaş dönemini kapsar. Okul öncesi eğitiminin son kademesi olan 5 yaş 2020 Eylül ayı itibariyle zorunlu hale gelmiştir. Zorunlu eğitim 18 yaşına kadar devam eder. Zorunlu eğitim okula gitme anlamına gelmemektedir. Ebeveynler çocukları için evde eğitim (e-öğrenme) yöntemi de seçebilirler. Okul öncesi eğitim parasızdır. Okullarda karma eğitim verilir (Eurydice, 2023b).

Okul öncesi eğitim genel konularda bölgenin Eğitim - Öğretim Bakanlığı bağlıdır. Ancak okullar, haftalık ders programlarının belirlenmesi, derslerde kullanılacak öğretim yöntemleri, ders kitap ve yardımcı kaynakları, öğrencilerin gruplandırılması, öğrencilerin değerlendirilmesi, yılsonunda öğrencilerin bir üst kademeye devam edip edemeyecekleri, eğitim materyallerin seçilmesi, satın alınması, hizmet sunumu, öğretim dışı personel istihdamı gibi daha ayrıntılı konularda kendi karar verme yetkilerine sahiptirler (Peeters ve diğ. 2017, s.3).

Okul öncesi eğitimin temel hedefi çocukları ilköğretime hazırlamaktır. Bunun yanında 1997 yılında Misyon Kararı kararnamesinde okul öncesinin hedefleri şu şekilde tanımlanmıştır;

- Yaratıcı etkinlikler yoluyla çocuğun kendi potansiyelleri hakkında farkındalık geliştirmek,
- Çocuğun kendini ifade etmesini teşvik etmek,
- Sosyalleşmeyi geliştirmek,
- Bilişsel, duygusal, sosyal ve psiko-motor öğrenmeyi geliştirmek,
- Çocukların öğrenme zorluklarını ve engellerini tespit etmek ve bu engelleri iyileştirmek (Eurydice, 2009, s.15).

İlköğretim; okul öncesi eğitimden sonra, ilköğretim 6-12 yaşlarındaki çocukları kapsamaktadır. İlköğretim yapılandırılmış 3 aşamalı eğitimden oluşur:

1. Okul öncesi eğitimin başlangıcından ilköğretim ikinci yılının sonuna kadar,
2. İlköğretimin üçüncü yılından altıncı yılına kadar,
3. Ortaöğretimin ilk iki yılına kadar olan süreyi kapsamaktadır.

İlköğretimin ikinci aşaması olan 6.sınıf sonunda öğrencilerin yeterliliklerini belirlemek için değerlendirme sınavı yapılır ve ‘temel beceriler sertifikası’ verilir. Bu değerlendirmenin ilk aşaması öğrencinin temel becerilerinin tanıtılması, ikinci aşaması ise bu becerilerin zenginleştirilmesidir. İlköğretim sonunda öğrencilerin, bağımsız okuyucular olması ve temel becerileri eksiksiz bir şekilde yerine getirmesi beklenir.

Orta öğretim; 12-18 yaş aralığındaki öğrencileri kapsar. Orta öğretim Tip I ve Tip II olmak üzere 2 farklı eğitim-öğretim modeli vardır. Tip II geleneksel eğitimi temsil eder ve 2 farklı aşamada 3 yıl sürer. Tip I modeli ise geleneksel eğitime alternatif olarak reform edilmiş eğitim olarak ön plana çıkmaktadır. Bu eğitim 3 kademedен oluşur ve her kademe 2 yıl sürer. İlk iki yıl gözlem, daha sonraki dönem yöneltme- yönlendirme ve son kademesi karar verme, belirme olarak bilinmektedir. Okullarda Tip I ve Tip II eğitimleri birlikte bulunmaktadır. Ancak öğrencilerin büyük çoğunluğu Tip I modelini seçmektedir. Tip II modeli sistemine kayıt olan öğrencilerin oranı sadece %2’dir (Eurydice, 2023b).

Yükseköğretim; üniversite eğitimini, üniversite dışı yüksek eğitimi, sanat kolejlerinde düzenlenen sanat eğitimini ve sosyal ilerleme alanlarında düzenlenen eğitimi kapsamaktadır (Eurydice, 2022b).

2.2.4.Belçika Alman Topluluğu

Almanca konuşan topluluk Belçika’nın doğusunda Valon Bölgesi’nde yaşamaktadır. Belçika’nın genel nüfusunun sadece %0,7 kesimini oluşturur. Çok küçük bir grup olmalarına rağmen kendi eğitim sistemlerine sahiptir. Fransız ve Flaman Toplum Hükümetleri gibi Almanca konuşan topluluğun eğitim sisteminde, okulların açılış ve kapanış tarihleri, diploma almak için gereken asgari kriterler ve öğretmenlerin emeklilik düzenlemeleri gibi genel yetkiler Federal Hükümetin elindedir

Eğitim sistemi 3-6 yaş arasını kapsayan okul öncesi, 6-11 yaş ilköğretim, 12-18 yaş orta öğretim ve yükseköğretim olacak şekilde düzenlenmektedir. Almanca konuşan topluluğun eğitim sistemi genel olarak üç başlık altında sistemleşmiştir. Bunlar:

- Topluluk Eğitim Sistemi, Topluluk Hükümeti tarafından organize edilen ve finanse edilen resmi eğitim sistemi,
- Resmi Olarak Devlet Destekli Eğitim Sistemi, belediyeler tarafından organize edilir ve Topluluk Hükümeti tarafından finanse edilir
- Ücretsiz Devlet Destekli Eğitim Sistemi, özel okul kurulları tarafından organize edilir ve Topluluk Hükümeti tarafından finanse edilirler (Eurydice, 2022b).

Okul öncesi eğitim, son kademesi olan 5 yaş hariç zorunlu değildir. Okul öncesi eğitimi devlet okullarında parasız bir şekilde verilmektedir. Okul öncesi eğitimin temel hedefi, çocukları sosyal yaşama ve ilköğretime hazırlamaktır. Anaokulu, çocukların çeşitli eğitimlerini destekler ve bilişsel, motor ve duyuşsal gelişimlerini teşvik eder. Anaokulları; genellikle ilköğretim okulları içinde bulunmaktadır. Sınıflar, yaş gruplarına göre oluşturulmaktadır. Ancak üç yaş grubunu oluşturacak yeterli sayıda çocuk yoksa bu çocuklar diğer yaş grubu sınıflarına katılabilir (Eurydice, 2009).

Zorunlu eğitim 5 yaştan başlar, 18 yaşa kadar devam eder. İlköğretim 6 yaşından 12 yaşına kadar devam eder. İlköğretili başarıyla tamamlayan öğrenciler, ilköğretili bitirme sertifikası alırlar. Orta öğretim; 12-18 yaş aralığındaki öğrenciler için düzenlenir. Bunun 15-16 yaşına kadar olanı Fransız Topluluğunda olduğu gibi tam zamanlı olmak zorundadır. Bunun yanında, tanınmış bir çıraklık sözleşmesi olan öğrenciler, yarı zamanlı olarak 18 yaşına kadar okula devam etmek zorundadır (URL-7, 2022).

Orta öğretim her biri iki yıl olmak üzere 3 aşama şeklinde düzenlenir. İlköğretili tamamlayan bütün öğrenciler, birinci aşamaya girerler. Birinci aşama, gözlem aşaması olarak adlandırılır ve ortaokulun ilk iki yılını kapsar. Bundan sonra alınan ikinci aşama uyum aşaması olarak adlandırılır. Son olarak üçüncü aşama, belirleme aşaması olarak değerlendirilir ve bu aşamada, genel, teknik ve mesleki eğitim ayrımı yapılır.

Orta öğretimin genel amacı; öğrencilere sonraki eğitim aşamalarında, yükseköğrenim ya da üniversite eğitimi için sağlam bir eğitim temeli oluşturmak, öğrencilerin genel becerilerini arttırmaktır (Eurydice, 2009).

Almanca Konuşan Topluluğun nüfusu Belçika'nın toplam nüfusunun %0,7'lik bir kısmını oluşturmaktadır. Bu demografik yapıdan ayrıca üniversite kurmak ekonomik anlamda çok masraflı olduğundan, Almanca Konuşan Topluluk kendi uzun vadeli kolejlerini veya üniversitelerini kurmamaktadır. Buradaki öğrenciler Fransızca konuşulan kolej ve üniversitelerde eğitim almaktadır. Ancak son yıllarda artan bir şekilde çoğu öğrenci komşu Almanya'da eğitim almayı tercih etmektedir. Kısa zamanlı yükseköğretim ise, öğrencilere belirli bir alanda sağlam bir temel bilgi, mesleki, teknik ve mesleki yeterlilik kazandırmayı amaçlar. Bu eğitim somut ve iş merkezlidir. Temel amaç ise, bilimsel bilgiyi ve mesleklerdeki uygulamalı dersleri öğrencilere vermektir. Bu mesleklere, öğretmenler, hemşireler ve muhasebeciler örnek olarak verilebilir (Eurydice, 2022b).

2.2.5. Belçika Flaman Topluluğu

Flaman bölgesi, Belçika'nın kuzey kısmını oluşturmaktadır. 2022 yılı son nüfus verilere göre, Flaman Bölgesinde Belçika vatandaşı olan 6.041.000 kişi yaşamaktadır. Bu nüfusun %9,8 'ini yabancı uyruklu kişiler oluşturmaktadır. 2000 yılında bu oranın 4,9 olduğu görülmektedir. Yabancı uyruklu 10 kişiden 6'sının Avrupa Birliği üyesi 27 ülkeden birinin vatandaşı olduğu bilinmektedir. Bu gruplardan en kalabalık grubu Hollandalılar daha sonra Romenler oluşturmaktadır. Diğer gruplar sırasıyla Polonya, Faslı, Bulgar, İtalyan, İspanyollar, Fransızlar, Türkler ve Portekizliler oluşturmaktadır. 2000 ve 2022 yılları arasında Belçika'ya göç eden Türk grubunda azalma görülmektedir. Nüfusun büyük kısmı Brüksel, Antwerp, Brugge, Gent, Leuven gibi en büyük şehirlerde yaşamaktadır (URL-13, 2022)

Flaman Bölgesinin resmi dili Flamancadır. Brüksel- Başkent bölgesinde çoğunluk olarak Fransızca konuşulur. Azınlıkta kalan Flamanlar politik olarak ve resmi belgelerde kendi dillerini kullanma ve konuşma hakkına yasal olarak sahiptir (OVb, 2022a).

Flaman Eğitim ve Öğretim Bakanlığı eğitim konularından sorumlu bakanlıktır. Çocuk bakımı, Flaman Refah ve Halk Sağlığı ile Aile Bakanlığı yetkisindedir. Fransız ve Alman bölgelerinde olduğu gibi, Flaman bölgesinde de zorunlu eğitime başlama ve bitirme yaşı, diploma alabilmek için gerekli asgari kriterler ve eğitim çalışanlarının emeklilik konuları Federal hükümetin sorumluluğundadır. Bunun dışında kalan eğitim konularında yerel Flaman makamları sorumludur. Flaman okulları bazı konularda tam özerkliğe sahip iken bazılarında ise yarı özerklik şeklinde karar almak hakkına sahiptir. Flaman okulları şu konularda tam özerkliğe sahiptir;

- Haftanın konu ders çizelgesi,
- Konu başına saat çizelgesi,
- Ders kitapları,
- Öğretim yöntemleri,
- Öğretim programlarının içeriği,
- Seçmeli olarak sunulan konular,
- Asgari müfredata ek olarak verilecek olan zorunlu dersler,
- Öğrencilerin bir yıl tekrar edip etmeyecekleri hakkındaki kararlar,
- Sertifika sınav içerikleri,
- İlkokulda okul kuralları, ilkokulda okuldan atılma ya da uzaklaştırma kriterleri,
- İlkokulda okulun genel bütçesinin tahsis edilmesi,
- Öğretim materyallerinin temini,
- Okul müdürlerinin atanması,
- Öğretmenlerin haftalık okulda kalma saatleri,
- Boş kadrolar için öğretmen alımların yapılması ve işe devam etmeyen öğretmenlerin yerine göreve alımların yapılması,
- Hizmet içi eğitimlerin planlanması,
- Okul için bağış ve sponsorluk fon arayış işlemleri,
- Öğretim personeli ile öğretim dışı personellerin istihdamı için fon arayış işlemleri konularında okulların kendi karar verme yetkileri bulunmaktadır.

Okullar şu konularda ise yarı özerklik bir şekilde karar alabilir;

- Haftalık ve yıllık ders saat sayısı,
- Derslerin başlama ve bitiş saatleri,
- Orta öğretimde okul kuralları, okuldan uzaklaştırma ve atılma kriterleri,
- Orta öğretimde öğrenci gruplandırma kriterleri,
- Öğretmenlerin fazla mesai ayarlamaları (Geyer, 2009, s.7).

Belçika Flaman Bölgesinde eğitimin temel amacı; demokratik değerlere sahip bireyler yetiştirmektir. Ayrıca bu bireylere toplumsal yaşamda, kendilerine gerekli bilgi ve becerileri kazandırarak kendi yaşamlarına yön verebilen bireyler yetiştirmek; eğitimin diğer bir amacıdır. Eğitim amaçları şu kavramlar etrafında şekillenmektedir.

- Özgürleştirici; bağımsız düşünebilen ve hareket edebilen bireyler yetiştirmek,
- Sosyal; bütün genç bireyleri toplumsal yaşama dâhil etmek,
- Demokratik; demokratik toplum sistem değerlerine saygılı bireyler yetiştirmek,
- Etik; farklı değerlere saygılı bireyler yetiştirmek (De Groof ve Franck, 2009, s. 43).

Belçika Flaman Bölgesinde eğitim 5 yaştan 18 yaşına kadar 13 yıl zorunludur. Aileler çocukları için evde eğitim modelini de seçebilirler. Evde eğitim modeli bütün Belçika Flaman Bölgesinde kabul edilen bir yöntemdir. Evde eğitim modelinin şu hedefleri içermesi gerekmektedir;

- Çocukların kişiliğini, yeteneklerini ve zihinsel ve fiziksel becerilerini geliştirmek,
- İnsan haklarına ve temel özgürlüğe saygıyı öğretmek,
- Çocuğun farklı kültürel değerlere saygı duymayı öğretmek,
- Çocuğu aktif bir şekilde geleceğe hazır bir birey olarak yetiştirmektir.

Evde eğitim iki şekilde düzenlenebilir:

- Bireysel evde eğitim: Bir ebeveyn olarak çocuklarınıza kendiniz öğretebilir veya özel bir öğretmen tutabilirsiniz.
- Toplu evde eğitim: Çocuklarınızı özel bir okula gönderirsiniz ya da birkaç başka ebeveyn ile birlikte çocuklarınız için evde eğitim düzenlersiniz.

Evde eğitim aileler tarafından finanse edilir. Evde eğitimi tercih eden aileler çocuklarını, belirli aralıklarla Flaman Topluluğu Sınav Kurulu tarafından düzenlenen sınavlara çocuklarının katılımlarını sağlamak ile yükümlüdürler (Geyer, 2009, s.9).

Belçika Flaman Bölgesinde okul yönetim kurulları bir veya daha fazla okulun sorumluluğunu üstlenir. Bu kurullar geniş bir özerkliğe sahiptirler ve istedikleri her konuda özgürce karar verebilirler. Genel olarak;

- Öğretme teknikleri,
- Hayat felsefesi,
- Eğitim programı,
- Okulların zaman çizelgeleri,
- Personellerle ilgili durumlar,

Bunun gibi konularda özgürce karar verme yetkileri vardır. Hükümet yalnızca, okulların tanınması ve finansman sağlanması için gereken koşulları belirler.

Flaman Topluluğu okullarında eğitim çeşitli şekillerde organize edilir. Bunlar:

- Toplum eğitimi (GO!-Gemeenschapsonderwijs): Devlet tarafından finanse edilen resmi okullardır. Anayasa bu eğitim için tarafsızlık ilkesini yürütür. Yani herkes eşit bir şekilde bu eğitimden faydalanabilir.
- Devlet destekli halk eğitimi: Belediyeler tarafından açılan okulların verdiği eğitimi temsil eder.
- Devlet destekli özel okullar: Özel bir kuruluş ya da tüzel bir kişi tarafından açılan okullardır. Özellikle Katolik okullar bu gruba girer. Ancak bu dini okulların yanında, dini olmayan ve Montessori ya da Steiner'in fikirleri temelinde öğretim yöntemleri uygulayan okullar bu girer (Eurydice, 2023a).

İlköğretim, hem okul öncesini (kleuteronderwijs) hem de ilköğretimi (lager onderwijs) kapsar. Okul öncesi eğitimi 2,5–6 yaş aralığındaki çocukları kapsar. 20 Eylül

2020 tarihinden itibaren 5 yaş grubu için okul öncesi zorunlu hale gelmiştir (OVb, 2022a).

Okul öncesi eğitimi devlet okullarında ücretsizdir. 1 Eylül 2003 tarihi itibarıyla, yeni açılan ilköğretim okullarının hem okul öncesi eğitimi hem de ilköğretim eğitimini sunması gerekmektedir. Mevcut bağımsız okul öncesi ve ilkokulların orijinal hallerinin korunmasına izin verilir. Ancak yeni açılan ilköğretim okullarının bünyesinde okulöncesi eğitim verilmesi zorunludur. İlköğretim 6-12 yaş aralığındaki çocukları hedef alır.

Orta öğretim (secundair onderwijs): 12-18 yaş öğrencileri için düzenlenir. Tam zamanlı orta öğretim üç aşama ve çeşitli eğitim türlerinden oluşur. Her aşama da iki dereceden oluşur. İlk aşamada bütün öğrenciler için ortak bir program verilir. İkinci aşamanın başında bir çalışma seçimi yapılır. Bu aşamadan itibaren öğrencilere dört farklı eğitim türü sunulur ve öğrenciler seçtikleri eğitim kapsamında ilgili dersleri alır. Bu eğitim türleri şu şekildedir (OVb, 2022a);

- Genel orta öğretim; genel akademik eğitime odaklanır. Yükseköğrenim için öğrencilere sağlam eğitim temeli oluşturmayı hedefler. Öğrencileri herhangi bir mesleğe hazırlamaz.
- Teknik orta öğretim; özellikle genel ve teorik konulara değinilir. Bu aşamadan sonra bir meslek icra edilebilir ya da yükseköğrenime geçilebilir. Uygulamalı eğitim derslerini de içerebilir.
- Sanatta orta öğretim; genel akademik eğitim, aktif bir sanat uygulamasıyla birleştirilir.
- Mesleki orta öğretim; gençlerin genel eğitim aldığı, ancak öncelikle bir mesleği öğrenmeye odaklandığı, uygulamaya yönelik bir eğitim türüdür (URL-10,2021).

Flaman Bölgesinde yükseköğretim; lisans, yüksek lisans ve doktora dereceleriyle sonuçlanır. Ayrıca, yüksek mesleki eğitim, yükseköğretim kademesinin bir parçasını oluşturmaktadır. Yükseköğretim kurumları iki başlık altında toplanmaktadır. Bunlar;

- Resmi olarak kayıtlı kurumlar,
- Özel kayıtlı kurumlar,

Resmi kayıtlı kurumlar; Flaman Hükümeti tarafından tanınan ve eğitim- öğretim faaliyetleri devlet tarafından finanse edilen kurumlardır. Bu kurumlar Flaman Bölgesi yükseköğretim kurumlarının listelendiği Yükseköğretim Kayıtları listesinde yer alır. Bu kurumlara;

- Üniversite kolejleri,
- Araştırma üniversiteleri,
- Bilimsel çalışmalar ve bilimsel hizmetler için başlangıç sonrası kurumlar.

Bunlara;

- Vlerick Leuven Gent Yönetim Okulu,
- Antwerp Yönetim Okulu,
- Tropikal Tıp Enstitüsü örnek olarak verilebilir.

Bu kurumlar dışında Brüksel’de bulunan Protestan İlahiyat Fakültesi ve Heverlee’deki Evanjelik İlahiyat Fakültesi resmi olarak kayıtlı yükseköğretim kurumlarıdır. Özel bir durum olarak, Uluslararası Limburg Üniversitesi Hollanda ve Flaman Hükümeti arasında bir anlaşmaya dayalı olarak kurulan Flaman Bölgesinde resmi olarak tanınan bir kurumdur. Özel kayıtlı kurumlar; bir kayıt sürecini başarıyla tamamlamış ve Flaman Hükümeti tarafından resmi tanınmış tüm özel kurumlardır. Bu kurumların sundukları programlar, kurumların hükümet tarafından tescillenebilmesi için Hollanda ve Flander Akreditasyon Kurumu (NVAO-Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie) tarafından yapılan program sınavını geçmelidir.

Özel yükseköğretim kurumları şunlardır:

- Brugge Avrupa Koleji,
- Flander Ekonomi Okulu,
- Vesalius Koleji,
- Kent Üniversitesi,
- Von Karmen Hidrodinamik Enstitüsü (Eurydice, 2023a).

2.3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde yurt içinde ve uluslararası alanda yapılmış ve literatür taramasında ulaşılan bazı karşılaştırmalı eğitim çalışmalarına yer verilecektir.

2.3.1. Türkiye Okul Öncesi Eğitiminin Konusu Olduğu Bazı Karşılaştırmalı Eğitim Araştırmaları

Özdil (2021) yaptığı araştırmada Almanya Kuzey Ren Eyaleti ile Türkiye okul öncesi eğitim sistemleri farklı bileşenler açısından karşılaştırmıştır. Betimsel açıdan nitel olan araştırmada, doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada okul öncesi eğitimin amaçları, genel yapısı ve eğitim programı içerikleri, eğitim ortamları konularında benzerlik ve farklılıklar, okul öncesi eğitimde öğretmenin rolü, okul öncesi eğitimden ilkokula geçiş süreci gibi konular tartışılmıştır. Çalışma sonuçlarına bakıldığı zaman; iki ülkenin okul öncesi eğitim sistemi olumlu yönde bir gelişim göstermesi ve yapılandırılmalı eğitimin temel alınması gibi bazı benzer yönler saptanmıştır. Ancak okul öncesi eğitimde okullaşma oranı, eğitimde finansman ve karar alma teşkilatları, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı, eğitim için ayrılan bütçe gibi konularda farklılıklar saptanmıştır.

Şapul (2019) tarafından yapılan araştırmanın amacı Türkiye ve Singapur okul öncesi eğitim programlarının temel prensip ve matematik içeriklerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. İlgili iki ülkenin okul öncesi eğitim programlarının genel yapısı, programın amaçladığı yaş grubu, programın amacı, programın türü, disiplinlerin veriliş şekli, öğrencinin aktifliği, öğretim yaklaşımları, değerlendirme şekli ve matematik öğretim stratejiler bakımından incelenmiştir. Türkiye okul öncesi eğitim programı TOEP, Singapur okul öncesi eğitim programı ise SOEP olarak kodlanmıştır. Karşılaştırmalar sonucu TOEP'in çocukların gelişimsel alanları üzerine kurulduğu, SOEP'in ise öğrenme alanları üzerine kurulduğu saptanmıştır. İki ülkede erken çocuklukta aile katılımına önem verirken, SOEP'te aile katılımı ayrı vurgulanmış ve çocuğu değerlendirme sürecine ailelerin de katılması gerektiği savunulmuştur. İki ülkenin eğitim programlarının amaçlar bakımından benzer özellikler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İki ülkenin matematik öğretimi konusunda ise kazanımların benzer olduğu belirtilmiştir. Çocukların sınıf derslerinde öğrendiği sayıları günlük hayatlarıyla ilişkilendirme kazanımı iki programda da yer almaktadır. Bu konuda saptanan farklılıklar ise şunlardır; SOEP'te müfredat konuları daha basitleştirilmiş, TOEP'te genel hatları ile verilmiştir. Türkiye de öğretmenler için etkinlik kitabı var iken Singapur da kaynak kitabının olmadığı sonucuna varılmıştır.

Ertuğrul (2019) tarafından yapılan çalışmanın amacı Türkiye, Rusya ve Finlandiya okul öncesi eğitim programlarını farklı etmenlere bağlı olarak karşılaştırılmasıdır. Nitel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise doküman incelemesi tercih edilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar şöyle sıralanabilir; Rusya ve Finlandiya’da yerel yönetimler programın hazırlanmasında aktif rol alırken Türkiye için böyle bir durum söz konusu değildir. Finlandiya okul öncesi eğitim programında eğitim amaçları 8 madde ile detaylı bir şekilde verilmiştir. Rusya programı amaçları 6 madde ile Türkiye programı ise 4 madde ile açıklanmıştır. Amaçlarda ortak maddeler bulunmakla beraber Finlandiya programı toplumsal eşitlik, toplumsal aidiyet ve saygı başlıklarına vurgu yapmıştır. Okul öncesi eğitim programı kazanımlarına bakıldığında üç ülkenin de çocuğun gelişim alanları ile ilgili ortak kazanımlar olduğu gözlenmiştir. Türkiye programı bu kazanımları göstergeleri ile çeşitlendirdiği anlaşılmıştır. Üç ülkenin programı da kavramların öğretilme süreleri ve ele alınacağı zaman aralıkları konusunda öğretmenlere esneklik tanımaktadır. Programda kullanılan etkinlik türleri yine benzerlik gösterirken, Finlandiya programı ayrıca doğa eğitimi etkinlikleri üzerinde önemle durmaktadır. Programın değerlendirilmesi konusunda Türkiye ve Rusya benzer şekilde çocuğun değerlendirilmesi üzerine kurulu iken, Finlandiya programında farklı olarak çocuğun kendi kendini değerlendirmesi ve bireyseliğinin ön plana çıkarılması üzerine durulmaktadır.

Kazu ve Yılmaz (2018) tarafından yapılan çalışma, Türk eğitim sisteminin incelenmesi ve eğitim alanının gelişimi için neler yapılabileceği hakkında bilgiler verilmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada Türkiye, Avrupa Birliğine üye ülkeler ve OECD ülkeleri seçilmiştir. Ülkelerin öğretmen, öğrenci ve derslik sayıları, çalışma süreleri, okullaşma oranı ve zorunlu eğitim başlıkları araştırılmıştır. Verilerin toplanmasında doküman incelenmesi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma süreleri bakımından Türkiye AB ortalamasından 61saat, OECD ortalamasından da 75 saat daha fazla eğitim-öğretim yaptığı saptanmıştır. Bu sonuçlara göre Türkiye’de öğretmenlerin daha fazla çalıştıkları söylenebilir. Hafta olarak ise Türkiye OECD ve AB ülkelerinden 2 hafta daha az eğitim-öğretim yapmaktadır. Türkiye’de öğretmen başına düşen öğrenci sayısı OECD ülkelerine göre 4, AB ülkelerine göre 3 kişi fazladır. Öğretmen sayısının arttırılması bu anlamda gerekmektedir. 5 yaş okullaşma oranı AB ve OECD için %95

iken, Türkiye’de ise %71 oranındadır. 3 ve 4 yaşları için de Türkiye AB ülkelerini çok gerisinde kalmaktadır.

Bildirici (2017) tarafından yapılan çalışmanın konusu Türkiye ile Avrupa ülkelerinin okul öncesi eğitime ayrılan ekonominin incelenmesidir. Araştırmada betimsel desen yöntemi ile okul öncesi eğitime yönelik uluslararası alanda UNESCO, UNICEF, BM, OECD, Dünya Bankası verileri ile ulusal alanda MEB, DPT, AÇEV ve ERG gibi kurum ve kuruluşların rapor, belge, yönetmelik, yönerge ve resmi gazetelerdeki veriler incelenmiştir. Elde edilen veriler karşılaştırmalı eğitim analiz yöntemiyle yorumlanmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucuna göre genel olarak Avrupa ülkelerinde okul öncesi eğitim kademesinde oturmuş bir ekonominin olduğu saptanmıştır. Türkiye’nin ise okul öncesi eğitim ekonomisi alanında planlama, kapasite, finansman, istihdam politikalarında Avrupa ülkelerinden geri kaldığı sonucuna varılmıştır. Araştırmada ulaşılan diğer sonuçlar şöyledir; AB ülkelerinde okul öncesinde okullaşma oranı % 75-80, Türkiye’de batı illerinde %65’ e yakın, doğu illerinde %20-40 oranlarındadır. AB ülkeleri okul öncesi kurumlarda öğretmen başına 10-15 öğrenci düşmektedir, Türkiye’de ise bu rakam 25 civarındadır. Türkiye ve AB ülkelerinde okul öncesi eğitimi bir kadın mesleği gibi algılanmakta, erkekler daha çok yardımcı pozisyonlarda çalışmaktadırlar. Türkiye’ de okul öncesi kurumları sınıflarda bir öğretmen görevlendirilirken, AB ülkelerinde öğretmenin yanında bir de yardımcı personel bulunmaktadır. Türkiye’de okul öncesi eğitimde olarak özel ve devlet kurumları bulunurken, AB ülkelerinde bu çok çeşitlilik göstermektedir.

Kavak (2015) tarafından yapılan araştırmanın konusu, Türkiye ve Almanya’daki okul öncesi eğitim programlarının farklı değişkenler açısından karşılaştırarak benzerlik ve farklılıkların sunulmasıdır. Araştırmada iki ülkenin öğretmen eğitimi koşulları, iki ülkenin okul öncesi eğitim kurumlarında beslenme ve sağlık koşulları, kurumlarda kullanılan eğitici materyaller, okul-aile ilişkisi, Avrupa Birliği standartlarına bakılması ve son olarak okul öncesi kurumlarına alınma kriterleri, değerlendirme ve ilkökula kabul durumları alt problemler olarak ele alınmıştır. Nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilen çalışmada, veriler görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi teknikler yoluyla toplanmıştır. Çalışmanın evreni ilgili iki ülkenin okul öncesi eğitim kurumları, örnekleme ise Ankara Altın Çocuklar Anaokulu ile Berlin Fröbel Kindergarten olarak seçilmiştir.

Çalışma sonuçları ise şöyle sıralanabilir; iki ülkenin okul öncesi eğitim programının amaçları benzerlik göstermektedir. Almanya’da program dayandığı felsefeleri Fröbel ve Reggio Emilia, Türkiye’de ise Montessori ve High Scope yaklaşımı olduğu söylenebilir. Almanya’da program eyaletlere göre farklılık gösterirken, Türkiye’de ise tek program uygulanmaktadır. Türkiye öğretmen eğitimi 4 yıl iken Almanya’da 2 ya da 3 yıl yeterli olmaktadır. Her iki ülkede de kullanılan eğitici materyallerin benzer olduğu görülmüştür. Yine iki ülke de aileler okul öncesi eğitimin desteklenmesi çokça önemsenmektedir. Almanya’da okullaşma oranının çok yüksek olduğu Türkiye’nin ise Avrupa Birliği standartlarının çok gerisinde kaldığı saptanmıştır. İki ülkede de çocukların okula kabulleri için herhangi bir özel şartın aranmadığı sonucuna varılmıştır.

İncikabı ve Tuna (2012) tarafından yapılan makalenin amacı Türkiye ve Amerika’da 60-72 aylıklar için uygulanan okul öncesi matematik programının, temel prensiplerdeki ve müfredat içeriklerindeki benzerlikler ve farklılıklar bakımından incelenmek ve karşılamaktadır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Veriler, Türkiye Okul Öncesi Eğitim Programı 36–72 Aylık Çocuklar İçin (2006) ile New York State Eğitim Departmanı tarafından kendi bölgelerinde bulunan bütün okullara tavsiye edilen New York State Matematik Öğrenme Standartları (New York State Learning Standards for Mathematics) (2005) kaynakları incelenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler şu şekildedir; iki ülkenin programı temel prensipler bakımından yapılandırmacı yaklaşımı benimsedikleri görülmüştür. Türkiye okul öncesi programı gelişimsel kazanımlara odaklı iken, Amerika programı süreç ve içerik odaklı olup ‘çoklu zekâ kuramı’ program felsefesi olarak kabul edilmektedir. Program değerlendirilmesinde Türkiye programı çocuğun, programın ve öğretmenin kendisini değerlendirmesinden oluşurken, Amerika’da değerlendirmenin nitel ve nicel veriler ışığında yapılması üzerinde önemle durulmaktadır. İki ülkenin 60-72 aylıklar için uygulanan matematik programında genel prensiplerinde ve içerik olarak sayılar ve sayıla bilirlilik, işlemler ve cebirsel düşünme ve geometri alt öğrenme alanlarının kazanımları arasında farklılıkların olduğu saptanmıştır.

Kızıлтаş (2012) tarafından yapılan çalışmada İngiltere, Fransa, İtalya, Almanya ve Rusya ülkelerinin okul öncesi öğretmen yetiştirme programlarının amaçlarının benzerlik ve farklılıkları, öğretmen yetiştirme kurumuna giriş koşulları, program yeterlilikleri,

programda alınan dersler bakımından incelenmiştir. Çalışma karşılaştırmalı bir yöntemle yapılmıştır. Verilerin toplanmasında doküman analizi kullanılmıştır. İlgili ülkelerin okul öncesi öğretmen yetiştirme programları, bu programlarla ilgili kitap, tez ve makale çalışmaları incelenmiştir. Çalışma sonuçlarına göre ilgili ülkelerin okul öncesi öğretmen yetiştirme programları amaçlar bakımından benzerlik göstermektedir. Program çıktı ve yeterlilikleri İngiltere, İtalya ve Türkiye’ de belirli iken Almanya, Fransa ve Rusya da belirli değildir bunun sebebi de yerel yönetim anlayışının olmasından kaynaklıdır. Okul öncesi öğretmen yetiştirme süreci Almanya, İtalya ve İngiltere’de 3 yıl, Türkiye’de 4 yıl, Fransa ve Rusya’da 5 yıl sürmektedir. Verilen derslere bakıldığı zaman Türkiye’nin uygulamaları derslere ağırlık verdiği, ancak Fransa’nın ise tamamen uygulamaya ayırdığı ders ve sürecin daha fazla olduğu saptanmıştır. İngiltere’de ders için ayrılan sürenin büyük bölümü öğrencilerin bireysel ve grup çalışmalarına ayrılır. Programa alınacak öğrenciler Türkiye’de tek bir sınava tabi tutulurken diğer ülkelerde böyle bir durum söz konusu değildir.

Koçyiğit (2007) tarafından yapılan ‘Farklı Ülkelerde Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Gelişimi’ adlı çalışmada Türkiye, Amerika, İngiltere, Almanya, Fransa ve İtalya’nın okul öncesi eğitim sistemleri tarihsel gelişim bakımından incelenmiştir. Araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmış, veri toplama araçları olarak yerli ve yabancı makale, kitap, dergi, raporlar ve internet kullanılmıştır. Araştırma sonucunda kadınların iş gücüne aktif olarak katılmaları, ailelerin bilinçlenmeleri ve bilim dünyasında yaşanan gelişmelerin bütün ülkelerin okul öncesi eğitim kurumlarının gelişiminde etkin rol oynadığı görülmektedir. Almanya, İtalya ve İngiltere’de Frobel, Montessori ve Owen gibi reformcu eğitimcilerin çabaları bu ülkelerde okul öncesi eğitim kurumlarının gelişimini hızlandırmıştır.

Pökön (2003) tarafından yapılan araştırma, Fransa’nın ve Türkiye’nin okul öncesi eğitim sistemlerinin tarihsel, genel durum, eğitim ilkeleri, yasal boyut, uygulama ve öğretmen eğitimleri başlıkları adı altında incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Tarama modeli ile yapılan araştırmada karşılaştırmalı eğitim için yatay ve dikey karşılaştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre Fransa’da anaokulları belediyelerin, Türkiye’de ise anaokulları il ve ilçelerde bakanlığa bağlı müdürlüklerin denetimi altındadır. Fransa’da her ilde anaokulları müfettişliği vardır. Türkiye’de ise ilköğretim

müfettişleri bu işleri yürütmektedir. Fransa’da 1980 yılında 4-6 yaş okullaşma oranı %100’e ulaşmıştır. Türkiye’de ise bu oran 1980li yıllarda %3, çalışmanın yapıldığı yılda da %9,3 tür. İki ülke de okul öncesi amaçları çocukları bütün gelişim yönlerinden olumlu desteklemek, ilkokula hazır hale getirmektir. Türkiye’de farklı olarak çocuklara anadilleri Türkçe’nin öğretilmesi önemle vurgulanmaktadır. Fransa’da ders saatlerinin ve etkinliklerinin yer aldığı bir program yoktur, Türkiye’de ise etkinlikler ve ders saatleri belli bir program kapsamında yapılır. Fransa’da devlet anaokulları ücretsizdir, Türkiye’de ise düşük de olsa bir ücret alınmaktadır.

Türkiye okul öncesi eğitiminin konu alındığı 10 karşılaştırmalı eğitim çalışması incelendiğinde; 10 çalışmanın tümünde veri toplama yöntemi olarak doküman analizi seçilmiştir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında; Türkiye okul öncesi eğitiminde yerel yönetimlerin bir etkisi görülmez iken, diğer ülkelerde yerel yönetimlerin, okul öncesi eğitimin karar alma ve uygulama aşamalarında etkili oldukları bulunmuştur. Türkiye’nin okul öncesi eğitimde okullaşma oranlarının, öğrenci-öğretmen oranı OECD ortalamasının altında kaldığı saptanmıştır. Genel olarak karşılaştırılan ülkelerin okul öncesi eğitim amaçlarının Türkiye ile benzer oldukları ve çocuğunun gelişim alanlarını desteklemek olduğu bulunmuştur.

2.3.2. Türkiye ve Belçika Eğitimin Sisteminin Konusu Olduğu Bazı Karşılaştırmalı Eğitim Araştırmaları

Solmaz (2019) tarafından yapılan çalışmada Belçika’daki Türkçe ve Türk kültürü dersinin bağlam ve çok kültürlü eğitim boyutları bağlamında araştırılmıştır. Araştırmada nitel araştırmanın fenomonoloji deseni kullanılmıştır. Araştırmada Brüksel Eğitim Müşavirliği yöneticilerinin, Türkçe ve Türk Kültürü dersi öğretmenlerinin, çocuklarını bu derse gönderen velilerin ve çocuğunu bu derse göndermeyen velilerin görüşleri yapılandırılmış görüşmeler yoluyla alınmıştır. Görüşmelerden elde edilen 28 katılımcıya ait veriler önce betimsel daha sonra içerik analiziyle çözümlenmiştir. Türkçe ve Türk Dersi programının ve kitapçıklarının Türkiye’deki öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre hazırlandığı ve Belçika’daki Türkiye kökenli öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap vermediği anlaşılmıştır. Bundan ötürü bu program ve kitapçıklar Belçika’da kullanılmamaktadır. Araştırmanın genel sonuçlarına bakıldığında ise, Belçika’daki okulların farklı kültürlere

açık olduğu, okullarda ayrımcılığın yapılmadığı ve farklı kültürlere ait etkinliklerin okullar tarafından desteklendiği anlaşılmıştır.

Ocak Karabay, Şahin ve Swennen 2015 yılında yaptığı araştırmada Türkiye ve Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi çocukların davranış kalıplarının karşılaştırılması amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklem grubunu Türkiye'nin İzmir şehrinden 26, Belçika'nın Hasselt şehrinden 27 okul öncesi çocuğu oluşturmaktadır. Çocuklar aynı yaş grubu ve cinsiyet oranı dikkate alınarak sınıflardan rastgele seçilmişlerdir. Çalışmada veri toplama aracı olarak gözlem ve Drexel Erken Çocukluk Davranışlarını Derecelendirme Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek çocukların açık ve ilişkisel saldırgan davranışları, toplum yanlısı davranışları ve içe dönük davranışları saptamaya çalışan 12 maddelik bir ölçek örneğidir. Araştırmada sonucunda içe dönüklük davranış kalıplarında iki grup arasında anlamlı bir fark bulunmaz iken saldırganlık davranışında Türkiye'deki çocuklarının puanı daha yüksek bulunmuştur. Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi öğretmenlerinin çocukları günlük rutin etkinliklere daha fazla dâhil oldukları, sınıf düzenleme ve kurallarına katıldıkları ve sosyal problem çözmede çocuklara destekleyici ortam yarattıkları gözlemlenirken, Türkiye okul öncesi öğretmenlerinin etkinliklerde çocuklara direk önerilerde bulunulduğu gözlemlenmiştir. Çalışmada ülkelerin kültür yapısının, çocukların sosyal davranışları üzerinde etkili olduğu anlaşılmıştır.

Harmandar (2010) yaptığı araştırmada Türkiye ile Belçika Flaman Bölgesi beden eğitimi ve spor öğretmenliği yetiştirme eğitimi arasındaki benzerlik ve farklılıkları saptamayı amaçlamıştır. Görüşme, gözlem ve doküman analiz yoluyla yapılan nitel araştırmada verilerin analizinde kısmen sayısal işlemlere de başvurulmuştur. Merkezi yapısından dolayı Türkiye beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programı ele alınırken, eyaletlere ayrılma özelliğinden dolayı Belçika'nın Ghent Üniversitesi, Leuven Üniversitesi, Brüksel üniversitesi ve Katho Zuid West Vlaanderen Hogeschool beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme programları ele alınmıştır. Araştırma sonucunda Belçika'da beden eğitimi için üniversiteler herhangi bir şart koymaz iken, Türkiye için merkezi olarak yapılan teorik ve uygulamalı sınavlardan yeteri kadar puan almak gerektiği belirtilmiştir.

Özkan tarafından 2006 yılında yapılan yüksek lisans tez çalışmasında Türkiye, Belçika (Flaman) ve Singapur 7. ve 8. sınıf matematik ortaöğretim eğitim programları karşılaştırılmıştır. Belçika ve Singapur ortaöğretim programlarında matematik bir düşünme aracı olarak görülürken, Türkiye ortaöğretim programında konular temel alınmaktadır. Belçika ve Singapur programları açık ve net bir dille sınırlı sayıda hedefler bulunurken, Türkiye programı için net ifade edilemeyen ayrıca öğretmenlere ve öğrencilere fazla iş yükü oluşturan çok sayıda öğretim hedefleri belirtilmiştir. Okul kaynaklarına bakıldığında, Türkiye için yetersiz bir kaynağın olduğu ve kaynak durumlarının 1999 TIMMS öğrenci matematik başarılarına etki ettiği saptanmıştır. Sınıf mevcutlarında ise üç ülkenin de uluslararası ortalamanın üstünde olduğu anlaşılmıştır. Araştırmada doküman incelemesi yöntemiyle makalelerden, dergilerden, kitaplarda, ilgili ülkelerin resmi internet sitelerinden faydalanılmıştır. Araştırmada Belçika'nın öğrencilerin sınıf geçme, sertifika/diploma almaya hak kazanma, üniversiteye alınmaya hak kazanma konularında merkezi bir sınav uygulamayan tek ülke olduğu sonucuna varılmıştır. Buna karşın Singapur ve Türkiye'de ise seçme, yerleştirme ve sistemin değerlendirilmesinde merkezi bir sınav uygulanmaktadır.

Bu araştırmalar dışında Yıldırım (2008), Atlı (2013), Çoban ve Ergenekon (2021), Türkiye ile Avrupa ülkeleri okul öncesi eğitim sistemlerini farklı değişkenler açısından incelemiş oldukları çalışmalarında, Belçika okul öncesi eğitim sistemleri ilgili verilere değinmişlerdir.

Türkiye ve Belçika'nın karşılaştırıldığı çalışmalara bakıldığında; Ocak Karabay, Şahin ve Swennen (2015) tarafında Türkiye ve Belçika Flaman Bölgesinde okul öncesi çocuklarının davranışlar kalıplarının incelendiği araştırma dışında okul öncesi eğitim kademesinin karşılaştırıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Diğer çalışmalarda iki ülkenin orta öğretim Din dersi, beden dersi öğretmenlik eğitimi, ortaöğretim matematik programları karşılaştırılmıştır.

2.3.3.Belçika Okul Öncesi Eğitiminin Konusu Olduğu Bazı Karşılaştırmalı Eğitim Araştırmaları

Jidovtseff, Kohnen, Belboom, Dispa ve Vidal (2021) Belçika anaokullarında uygulanan açık hava etkinliklerini etkileyen çevresel faktörleri ve öğretmenlerin açık

hava etkinliklerine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapmışlardır. Araştırmada Liege şehrinden gönüllü olarak seçilen 47 okul öncesi öğretmenine çevrimiçi anket ve yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Çalışma sonucunda açık alan etkinlikleri öğretmenlerin %92'si tarafından çocuklar için güvenli ve faydalı bulunmuştur. Öğretmenlerin %94'ü çocukların açık hava etkinliklerinden hoşlandığını belirtmiştir. Öğretmenlerin %87'i okul öncesi eğitim verimliliğinin sınıf içi etkinliklerle geliştirileceğine inanmaktadır. Soğuk hava, yağmurun yağması gibi olumsuz iklim şartları sınıf dışı etkinliklerinin yapılamamasında en büyük çevresel faktör olarak belirtilmiştir. Uygun ekipmanın olmayışı ve öğretmenlerin açık hava etkinliklerindeki bilgi ve eğitim eksikliği diğer faktörler olarak açıklanmıştır.

Brian, Bardid, M. Barnett, J.A.Deconinck ve D.Goodway (2018) Belçika ve Amerika'da okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların motor yeterliliklerini araştırmak amacıyla çalışma yapmıştır. Örneklem olarak 4-5 yaş grubundan, Belçika'nın Flaman bölgesinden dört okuldan 170 çocuk, Amerika'nın Orta Batı tarafındaki altı okuldan 156 çocuk seçilmiştir. Katılımcılar Kaba Motor Gelişim Ölçeği ve Algılananların Resimsel Ölçeğini tamamlamıştır. Kaba Motor Gelişim Ölçeği altı motor becerisi (koşma, dörtlü koşma, atlama, yatay atlama, sıçrama ve kayma) ile altı nesne kontrol (sabit bir topa vurma, sabit top sürme, yakalama, tekme atma, üstten atma ve el altından yuvarlama) becerisinden oluşmaktadır ve uygulaması 20 dakika sürmektedir. Çalışma sonucunda Belçikalı öğrencilerin hem kaba motor hem de nesne kontrol becerilerinde Amerikalı çocuklardan çok daha başarılı oldukları saptanmıştır.

Van Laere ve Vandenbroeck 2017 yılında yaptıkları araştırmada Belçika'da okul öncesi eğitimin kapsayıcılığını, göçmen ebeveyn ve personellerinin bakış açılarına ve konuşulan anadile göre ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmada Brüksel, Gent ve Antwerp şehirlerinden okul öncesi eğitim kurumuna giden 2-4,5 yaşında çocuğu olan 10 grup aile ile (toplam 68 kişi) yine bu şehirlerdeki eğitim kurumlarından seçilen 3 odak grubu öğretmen ve öğretmen yardımcılarında (toplam 33 kişi) oluşmaktadır. Araştırmada video kaydı ve açık oturum tartışması yöntemi kullanılmıştır. Belçika'nın Lokeren kasabasındaki bir anaokulunun bir tam gün boyunca günlük etkinlikleri video kaydına alınmış, daha sonra bu video örneklem grubuna izletilmiş ve açık oturumlar şeklinde tartışmalar yapılmıştır. Açık oturumlar sonucunda, ebeveyn ve öğretmenlerin dil

gelişimi konusunda farklı görüşlere sahip oldukları ortaya konmuştur. Göçmen ebeveynler genel olarak anadili Flamanca olan çocukların, kendi çocuklarından daha avantajlı olduklarını ifade etmişlerdir. Flamanca dilini iyi konuşamamaktan dolayı öğretmenlerin çocuklarını özel eğitime yönlendirmek yerine, çocuklarına daha iyi bir dil eğitimi vermeleri gerektiğini savunmuşlardır. Ebeveynler bu sebeplerden ötürü buradaki eğitimin kapsayıcı olmadığını savunmuşlardır.

İnam (2013) Belçika Katolik Eğitim Kurumlarında Okul Öncesi Dönemde Din Eğitimi adlı doktora tezi çalışmasında Katolik okullarda 3-6 yaş grubuna yönelik din eğitimi, okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin yetiştirme eğitimi ve öğretmenlerle yapılan görüşmelere yer verilmiştir. Araştırma için literatür tarama ve belge inceleme yöntemlerinden yararlanılmıştır. Ayrıca, gözlem ve öğretmen görüşlerinden faydalanılmıştır. Araştırmaya göre Belçika devlet okul öncesi eğitim kurumlarında din eğitimi verilmez iken Katolik okul öncesi eğitim kurumlarında verilmektedir. Devlet okullarında ayrıca haç gibi dini sembollerin kullanılmasının kesinlikle yasak olduğu belirtilmiştir. Ülkede 1164 Katolik anaokulu olduğu ve okul öncesi eğitim alan öğrencilerin %34.23'inin bu okullarda eğitim aldığı ifade edilmektedir. Araştırma sonucunda, Katolik anaokullarının temel hedefi çocuklarda din duygusu oluşturmakta olduğu saptanmıştır (OVB, 2022a).

Belçika okul öncesi eğitiminin konusu olduğu çalışmalara bakıldığında zaman, okul öncesi eğitimde kapsayıcılık, doğa eğitimi, çocukların gelişim alanları, açık hava etkinlikleri başlıklarını altında toplandığı görülmektedir. Araştırmalarda anket, görüşme ve açık oturum teknikleri kullanılmıştır. Araştırmalar sonucunda; Belçika okul öncesi eğitiminin kapsayıcılığın az olduğu, anadili Flamanca olan çocukların okul öncesi eğitime daha kolay erişebildiği tespit edilmiştir.

Türkiye ve Belçika okul öncesi eğitiminin konusu olduğu bütün çalışmalara bakıldığında, Türkiye ile Belçika okul öncesi eğitiminin karşılaştırıldığı, sadece bir çalışmaya rastlanmıştır. Bu çalışmada da çocukların davranış kalıpları incelenmiştir. Türkiye okul öncesi eğitimin en fazla Almanya okul öncesi eğitim sistemi ile karşılaştırıldığı görülmektedir. Almanya'da yoğun bir Türk nüfusunun olması bunun temel sebebi olarak görülebilir. Türkiye ile karşılaştırılan ülkelerin erken çocukluk eğitimine gittikçe önem verdikleri saptanmıştır. Karşılaştırılan ülkelerin, okul öncesi

eğitim programında çocuğun gelişim alanları ile ortak kazanımlar olduğu görölmektedir. Diğer ölkelerde yerel yönetimler okul öncesi eğitimde etkili olurken, Türkiye için böyle bir durum söz konusu değildir. Ölkelerin, okul öncesi eğitimde okullaşma oranları, öğretmenlerin eğitimi ve çalışma koşulları, öğrenci-öğretmen oranları, eğitime ayrılan bütçe konularında farklılıklar olduğu gözlenmiştir.



3. YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Türkiye ve Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitim sistem ve programlarının farklı değişkenler açısından karşılaştırılarak, okul öncesi eğitim sistemleri ve eğitim programları arasındaki farklılık ve benzerlikleri saptamayı amaçlayan bu araştırma bir karşılaştırmalı eğitim araştırmasıdır.

Bu araştırmada, Türkiye ve Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitim sistemleri, iki ülkenin okul öncesi eğitim programları, iki ülkede okul öncesi eğitim kurularına çocuk kayıtlarının yapılması, iki ülkede okul öncesi öğretmen eğitimi ve öğretmenlerin çalışma koşulları ve okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan sağlık politikaları, doküman analizi ve okul gözlemleri sonucunda not edilen araştırmacı günlüklerine dayandırılarak karşılaştırılmalı bir şekilde incelenmiştir. Araştırmacı günlükleri; araştırmayla ilgili bilgi ve verilerin araştırmacı tarafından not edilmesini ifade etmektedir (Charmaz, 2006). Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgular hakkında bilgiler içeren yazılı materyallerin analiz edilmesini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 189). Bu yönüyle bu araştırma nitel araştırma özelliği taşımaktadır. Nitel araştırmalar, belli bir konu hakkında geniş bir bakış açısıyla derinlemesine bilgilerin saptandığı çalışmalardır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2020, s.252).

Türkiye ve Belçika Flaman Bölgesi eğitiminin karşılaştırıldığı bu araştırmada; incelemeler neticesinde ilgili ülkelerin okul öncesi eğitim sistemlerine yönelik derinlemesine bilgiler saptanmaya çalışılmıştır. Saptanan bu bilgiler ışığında ilgili ülkelerin okul öncesi eğitim sistemlerinin benzerlik ve farklılıkları belirlenmiştir.

3.2. EVREN ve ÖRNEKLEM

Araştırmada, Türkiye ve Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitimleri genel yapısı, MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ile Belçika Flaman Bölgesi Eğitimde Gelişim Hedefleri, iki ülkede okul öncesi eğitim kurumlarına çocuk kayıtlarının yapılması, okul öncesi öğretmenlerinin atanma esasları ve çalışma koşulları ile iki ülkenin okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan sağlık politikaları karşılaştırmalı olarak

incelenmiştir. Araştırmanın örnekleme olarak Türkiye Diyarbakır ilinde Kayapınar ilçe merkezinde yer alan Neşeli Yüzler Anaokulu ile Belçika Flaman Bölgesi Antwerpen şehir merkezinde yer alan De Toverboom devlet anaokulları alınmıştır.

3.3. VERİLERİN TOPLANMASI

3.3.1. Veri Toplama Araçları

Araştırmada Türkiye ve Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitim sistemi genel yapısı, eğitim programları ve etkinlik çeşitleri, ilgili ülkelerde okul öncesi öğretmen eğitimi ve çalışma koşulları, okul öncesi eğitim kurumlarına çocuk kayıt durumları ve eğitim kurumlarında uygulanan sağlık politikaları konularının araştırılması için birincil kaynaklara ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmada Dünya Bankası, Eurydice gibi uluslararası kuruluşların çalışmaları kullanılmıştır. Ayrıca sayısal verilere ulaşmak; MEB istatistik, YÖK istatistik, TUIK ve statbel.fgov (Statistics Belgium), Vlaanderen Statistiek çalışmalarından faydalanılmıştır. Neşeli Yüzler Anaokulu ile De Toverboom Anaokulu eğitim ortamlarının, çocukların sınıflarda bulunmadığı zamanlarda eğitim ortamlarının fotoğrafları çekilmiştir. Ayrıca sınıfta görev yapan öğretmenlerden programda yer alan her etkinlik çeşidinden birer etkinlik örneği alınmıştır. De Toverboom Anaokulunun tanıtım broşürü alınmıştır. Araştırmacı tarafından yapılan okul gözlemleri sonucunda yaptığı araştırmacı günlükleri tutulmuştur. Bu araştırmacı günlükleri daha sonra doküman analizi ile birlikte bilgilerin analiz edilmesinde kullanılmıştır.

3.3.2. Veri Toplama Süreci

Bu araştırmada, ilgili ülkelerin okul öncesi eğitim sistemleri arasındaki farklılık ve benzerlikleri saptayabilmek amacıyla; doküman analizi ve araştırmacı günlüklerinden yararlanılmıştır. Araştırmacı tarafından çalışma kapsamında Mart- Nisan 2022 tarihleri arasında Neşeli Yüzler Anaokulunda okul gözlemleri sonucunda yazdığı araştırmacı günlükleri kullanılmıştır. Bu araştırmacı günlükleri ile birlikte okulun eğitim ortamının fotoğrafları (EK-6. De Toverboom Anaokulu Oyun Bahçesi; EK-7. Neşeli Yüzler Anaokulu Oyun Bahçesi; EK-8. De Toverboom Anaokulu Sınıf Düzeni; EK-9. Neşeli Yüzler Anaokulu Sınıf Düzeni; EK-10. Neşeli Yüzler Anaokulu Mutfak Bölümü) çekilmiştir. Ayrıca öğretmenlerden her etkinlik çeşidinden birer etkinlik örneği alınmıştır. Bu çalışma için gerekli üniversite etik kurul izni (EK- 1) ve MEB araştırma izni (EK- 2)

ekler bölüm başlığı altında verilmiştir. Araştırmacı, Dicle Üniversitesi aracılığıyla Erasmus öğrenim hareketliliği kapsamında Şubat-Haziran 2022 tarihinde Belçika'nın Antwerpen şehri Artesis Plantijn Üniversitesinde öğrenim almıştır. Araştırmacı tarafından, Belçika'da Mart- Mayıs 2022 tarihleri arasında Antwerpen şehir merkezinde bulunan devlet okulu De Toverboom Anaokulunda haftanın 2 günü tam gün şeklinde 2 ay boyunca 5 yaş grubu sınıfında okul gözlemleri sonucunda araştırmacı günlükleri tutulmuştur. Araştırmacı günlükleri ile birlikte, eğitim ortamlarının fotoğrafları çekilmiştir. Ayrıca sınıf öğretmenlerinden okul işleyişiyle ilgili bilgiler not edilmiştir. Sınıf öğretmeninden okul öncesi eğitim programında yer alan etkinlik çeşitlerinden birer etkinlik örnekleri ve okul tanıtım broşürü alınmıştır. Araştırmacı tarafından okul gözlemi için De Toverboom Anaokulu müdüründen resmi yazılı izin (EK- 3) alınmıştır.

3.3.3.Verilerin Analizi

Doküman analizinde ilk adım olarak araştırmaya konu olan Türkiye ve Belçika Flaman Bölgesinin güncel bilgilerine ulaşmak için ilgili ülkelerin, eğitim bakanlığı web siteleri, istatistik belgeler, kanunlardan, kitaplardan, eğitim dergilerinden, resim, yazılı belgelerden yararlanılmıştır. Doküman analizinde ikinci adım olarak elde edilen kaynakların özgünlüğü kontrol edilmiştir. Bilgilerin özgünlüğü, elde edilen kaynakların birincil elden olmasına dikkat edilerek ölçülmeye çalışılmıştır. Doküman analizi ile birlikte okul gözlemleri sonucunda elde edilen bilgiler araştırmacı günlükleri tekniği ile kullanılmıştır. Dağınık bir şekilde elde edilen bu bilgiler, araştırmanın amaç ve alt amaçlarıyla doğrultusunda, kendi içerisinde düzenli bir şekilde karşılaştırılarak kategorileştirilmiştir. Son adım olarak toplanılan bilgiler doküman analizi ve araştırmacı günlükleri yöntemi ile analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu analizler neticesinde, ülkelerin eğitim sistemleri daha derinlemesine araştırılması hedeflenmiştir.

4.BULGULAR

Araştırmada, Türkiye ve Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitimleri genel yapısı, MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ile Belçika Flaman Bölgesi Eğitimde Gelişim Hedefleri, iki ülkede okul öncesi eğitim kurumlarına çocuk kayıtlarının yapılması, okul öncesi öğretmenlerinin atanma esasları ve çalışma koşulları ile iki ülkenin okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan sağlık politikaları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Araştırmanın bu bölümünde Türkiye ve Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi programları temel çerçevede incelenmiştir. Bu incelemeler ışığında belirlenen araştırmanın alt amaçlarına yönelik sorulara cevaplar aranmış, bu sorulara ilişkin bulunan bulgulara sırasıyla yer verilmiştir. Bölümlerin başlıklarında önce Türkiye okul öncesi eğitim sistemine değinilmiş, daha sonra Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitim programına dair bilgiler verilmiştir.

4.1. TÜRKİYE VE BELÇİKA OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMLARI KARŞILAŞTIRILMASINA YÖNELİK BULGULAR

4.1.1. *Türkiye Okul Öncesi Eğitimin Genel Yapısı*

Türkiye’de ilk resmi okul öncesi kurumunun 1914 yılında açıldığı bilinmektedir. Daha sonra Satı Bey, Kazım Nami Duru gibi Türk eğitimcileri Avrupa’daki okul öncesi eğitim alanındaki gelişmeleri takip etmek adına Avrupa ülkelerine ziyaretlerde bulunmuşlardır. Kazım Nami Duru Avusturya- Macaristan’da öğretmen eğitimi veren okulları gezmiş, döndükten sonra Selanik’te bir anaokulu açmıştır. Satı Bey, İsviçre, Fransa ve İngiltere’de okulları gezmiş, Türkiye’ye döndükten İstanbul’da özel bir çocuk yuvası açmıştır (Akyüz, 2008, s. 302). Bu okullar zengin ailelerin çocuklarını gönderdiği okullar olmuştur. İki eğitimci de Pestallozi, Frobel, Montessori gibi eğitimcilerin fikirlerinden esinlenmiştir (Oktay, 2007, s.78-79).

Cumhuriyet döneminde okul öncesi eğitimine ilişkin ilk görüşler 1949 yılında IV. Milli Eğitim Şurasında belirtilmiş olup, 1953 yılında V. Milli Eğitim Şurası’nda

anaokulları için hazırlanmış bir eğitim programı ve yönetmeliğinin incelenmesi yönünde tavsiye niteliğinde karar alınmıştır (Oktay, 2007, s.84).

Türkiye’de okul öncesi eğitimin esasları 1973 tarihli Milli Eğitim Temel Kanuna göre belirlenmektedir. Bu kanuna göre, okul öncesi eğitim zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş 36- 68 aylık çocukların eğitimini kapsar. Okul öncesi eğitimi, bu yaş grubundaki çocuklara gerekli bilgi, beceri ve temel alışkanlıkların kazandırılmasını, değerler eğitimi ile toplumsal yargıları öğretmeyi hedefleyen çalışmaları içeren bir süreçtir (Aral, Kandır ve Can Yaşar, 2015 s.78).

Türkiye’de okul öncesi eğitiminin temel amaçları;

- Çocukların beden, zihin ve duygu gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak,
- Onları ilkokula hazırlamak,
- Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak,
- Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır (MEB, 2013).

Türkiye’de okul öncesi eğitimi, zorunlu olmayıp isteğe bağlıdır. Ancak her çocuğun okul öncesi eğitimden en az bir yıl yararlanması teşvik edilmektedir. Ayrıca okul öncesi eğitimin, zorunlu eğitim kapsamına alınma çalışmaları son yıllarda hız kazanmıştır. Bu kapsamda pilot uygulamalar yapılmaktadır (Eurydice, 2022d).

1953 Milli Eğitim Şurası’nda okul öncesi eğitim kurumlarının açılması ile ilgili hükümlerin yer alması ve anaokulları için program incelenmelerinin yapılması gibi önemli adımlar atılmıştır. Bu çalışmayı, 1962 yılında ‘Anaokulları ve Anasınıfları Yönetmeliği’nin açılması takip etmiştir. İlköğretim Genel Müdürlüğü bünyesinde 1977 yılında ‘Okul Öncesi Şubesi’ kurulmuştur. 1992 yılında ise 3796 sayılı Kanunla Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü kurulmuştur (Sakin, 2016, s.25).

Milli Eğitim Temel Kanuna göre okul öncesi eğitim kurumları; bağımsız anaokulları, ilkokula bağlı anasınıfları ve ilgili diğer öğretim kurumlarına bağlı uygulama sınıfları olarak açılabilir (MEB, 2019).

Okul öncesi kurumları, bağlı oldukları kurumlara göre şu şekilde sınıflandırılabilir;

- MEB’e bağı okul öncesi eğitim kurumları,
 - Bağımsız anaokulları (36-68 aylık),
 - İlkokul bünyesindeki anasınıfları (36-68 aylık),
 - Kız meslek liseleri bünyesinde uygulama anasınıfları ve anaokulları,
 - Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumuna bağı okul öncesi eğitim kurumları,
 - Çocuk yuvaları,
 - Çocuk bakımevleri,
 - Çocuk evleri,
 - Sağlık Bakanlığına bağı okul öncesi eğitim kurumları,
 - Üniversitelere bağı okul öncesi eğitim kurumları,
 - Çalışma bakanlığına bağı okul öncesi eğitim kurumları,
 - Vakıf, dernek ve kooperatiflere bağı okul öncesi eğitim kurumlarıdır
- (Dirim, 2004; Akçay, 2006).

26 Temmuz 2014 yılı yayınlanan Resmi Gazetede yayınlanan 5. maddesine göre okul öncesi eğitim kurumlarında ders yılı süresinin 180 günden az olmaması esastır. Devamsızlık konusunda ise okul öncesi eğitim kurumlarına kayıt yaptıran çocukların okula günlük eğitimlerini aksatmayacak şekilde devam etmelerinin sağlanması dikkate alınır.

Ders yılı, ara tatil, yarıyıl ve yaz tatilinin başlama ve bitiş tarihleri, Milli Eğitim Bakanlığınca her yıl düzenlenen çalışma takviminde belirtilir.

MEB 2014 yılı ‘Okul Öncesi Eğitim Yönetmeliği’ 67. maddesine göre, okul öncesi eğitimi, devlet kurumlarında ücretsiz olarak verilmektedir. Velilerden kayıt parası alınması yasaktır. Ancak ebeveynlerden beslenme, temizlik hizmeti ve eğitim materyallerinin temini için destek vermeleri istenebilir. Bu destek ücretlerinin tavanı İl Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından görevlendirilen ücret tespit komisyonu tarafından her yılın nisan ayında belirlenir.

Çocukların gelişimi açısından önemli bir dönem olan okul öncesi eğitimde öğrenci rehberlik hizmetlerinin Türkiye’de 2006 yılından itibaren yoğunlaştığı görülmektedir.

2012 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nın bilimsel inceleme ve danışma organı olan Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca 'Okul Öncesi Rehberlik Programı' kitapçığı yayınlanmıştır. Bu kitapçığa göre okul öncesi eğitimde rehberlik hizmetleri programına katılan çocukların; kendini tanıması ve özgüven geliştirmesi, sosyal rolleri öğrenmesi, okula uyum sağlaması, potansiyelini ortaya koyması gibi bilişsel, sosyal ve fiziksel alanlardaki becerileri kazanması hedeflenmektedir (MEB, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı [TTKB], 2012).

Okul öncesinde, özel gereksinimi olan çocukların eğitim esasları 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (1997) ve Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğince (2006) düzenlenir. Bu yönetmelik gereğince, tanısı konulmuş özel gereksinimi olan çocukların okul öncesi eğitime katılmaları zorunludur. Bu öğrencilerin gelişim ve bireysel özellikleri dikkate alınarak eğitimleri uzatılabilir. Özel gereksinimi olan çocukların eğitimlerini okul öncesi eğitim kurumlarında öncelikle kaynaştırma eğitimi yoluyla almaları tavsiye edilir. Yine öğrencilerin farklı durumlarından dolayı aldıkları eğitim farklı olmaktadır. Bu öğrenciler için ' bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) uygulanmaktadır. Özel gereksinimi olan çocukların bir kısmı okul öncesi eğitim kurumlarında akranları ile eğitim alırken, bir kısmı okul öncesi eğitim kurumlarında özel gereksinimi olan akranları ile eğitim almaktadır. Bazı özel gereksinimi olan çocuklar bireysel eğitim alırken, bazıları özel eğitim ile beraber okul öncesi kurumlarında eğitim almaktadır (Bakkaloğlu, 2013).

Okul öncesi eğitim, özel eğitim kurumlarında paralıdır. Özel okullarda okul öncesi eğitim, tam gün ya da yarım gün şeklinde verilebilir (MEB, 2019). Türkiye okul öncesi eğitimde okullaşma oranı 3 yaş grubunda %48,4 yaş grubunda %65 ve 5 yaş grubunda %92'dir (MEB, 2022).

Okul öncesi eğitimde devlet, özel ve vakıf okulları dâhil olmak üzere bütün eğitim kurumları Milli eğitim Bakanlığına bağlıdır ve eğitim faaliyetleri tek elden merkezîyetçi bir şekilde gerçekleşmektedir. Ancak MEB, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı arasında bir işbirliği vardır (MEB, 2014).

MEB, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı arasında okul öncesi eğitimde çocuklar arasında fırsat eşitliğini sağlamak, okullaşma oranını arttırmak gibi birçok eğitimi konusunda işbirliği yürütülmektedir. Son olarak 2022 yılında bu bakanlıklar arasında ‘Okul Öncesi Eğitim Alan Çocukların Desteklenmesi Protokolü’ imzalanmıştır (URL-10, 2022). Protokol gereğince sosyal yardımdan faydalanan ailelerin 3-5 yaş aralığı çocuklarının okul öncesi eğitim masraflarının devlet tarafından karşılanacağı belirtilmektedir.

MEB 2014 yılı ‘Okul Öncesi Eğitim Yönetmeliği’ 39. maddesine göre okul öncesi eğitim kurumları ilgili mevzuatlar çerçevesinde diğer çalışanlarla beraber müdür tarafından yönetilir. Okul eğitimini ilgilendiren her türlü eğitim-öğretim konularından, öğrenci, yönetim, personel, taşınmaz mal ve taşınmaz mallardan müdür sorumludur.

Araştırmacının Neşeli Yüzler Anaokulunda yaptığı okul gözlemleri neticesinde hazırlana araştırmacı günlükleri ile Türkiye okul öncesi eğitim sisteminin genel yapısına ilişkin edindiği izlenimler şu şekildedir;

- Sene başında yapılan veli toplantısı ile veliler eğitim işleyişi hakkında bilgilendirilmektedir,
- Sınıflar yaş gruplarına göre oluşturulmaktadır,
- 5 yaş grubu sınıfları daha kalabalıktır,
- Okulda yarım gün eğitim yapılmaktadır, 4 sınıf sabah, 4 sınıf öğle eğitim almaktadır,
- Okulda nöbetçi öğretmen uygulaması mevcuttur,
- Okulda temizlik gibi işlerini yapan yardımcı personel bulunmaktadır,
- Drama odası, müzik odası ve oyun alanı sistemli bir şekilde planlanarak sınıflar tarafından kullanılmaktadır,
- Okulun mutfak bölümünde 2 çalışan tarafından öğrenciler için yemekler hazırlanmaktadır. Yemek masrafları devlet tarafından karşılanmaktadır. Bütün yaş grupları mutfağı aynı anda kullanmaktadır. Okulun mutfağı araştırmanın ekler bölümünde (EK-10) verilmiştir.

4.1.2.Belçika Flaman Bölgesi Okul Öncesi Eğitimin Genel Yapısı

Belçika’da 1989 yılına kadar eğitim tek elden yürütülmüştür. Eğitim ile ilgili bütün kararlar Federal Hükümet tarafından alınmıştır. Ancak 1989 yılında yapılan anayasa reformu ile eğitim alanı topluluklara bırakılmıştır. ‘Toplum Eğitimi Özel Kararnamesi’ ile eğitimdeki yetkiler topluluklara verilmiştir. Böylelikle okul grupları ve okullara birçok konuda serbestlik tanınmış olmuştur. Böylece tek elden merkeziyetçi devlet eğitiminden, yerel ve toplum eğitimine geçilmiştir (URL- 3, 2022).

Belçika Flaman Bölgesinde okullar üç eğitim ağından birine bağlıdır. Bu üç eğitim ağı aşağıdaki şekildedir:

- 1) Toplum Eğitimi (GO!-Gemeenschap Onderwijs): Flaman Topluluğu tarafından sağlanan eğitim ağıdır. Devlet tarafından finanse edilir. 1989 Anayasası reformu ile düzenlenmiş, 2007 yılında revize edilmiştir. 2022-2023 eğitim yılında bu eğitim ağına 40 bin eğitim çalışanı ve 340 bin öğrenci katılmıştır,
- 2) Devlet tarafından finanse edilen halk eğitim ağı. Bu eğitim belediyeler ve il yönetimleri tarafından yürütülür,
- 3) Devlet destekli özel şahıs ya da kurumlar tarafından yürütülen eğitim ağını temsil etmektedir. 1989 Anayasa reformu bireylere okul açma özgürlüğünü tanımıştır. Bu eğitim ağı esas olarak Katolik okullarından oluşmaktadır. Ayrıca herhangi bir kuruluşa bağlı olmayan ve farklı eğitim yaklaşımları olan Montessori ya da Steiner gibi okullar da bu grupta yer alır (OVb, 2022a).

Belçika Flaman Bölgesinde okul öncesi eğitimi, ilköğretim ile birlikte temel eğitim basamağını oluşturmaktadır. Açılan ilköğretim kurumlarının bünyesinde okul öncesi eğitimi verilmesi zorunludur. Flaman Bölgesi okul öncesi eğitim kurumları şunlardır;

- İlköğretim bünyesinde açılan anaokulları,
- Bağımsız anaokulları,
- Özel Okullar,
- Uluslararası okullar (International Schools).

Okul öncesi eğitimi ücretsiz ve 2,5- 6 yaş çocuklarını kapsar. Okul öncesi eğitimin üçüncü kademesi (5-6 yaş, çocuk 1 Eylül itibariyle çocuk 5 yaşına basmış ise) zorunlu eğitim kapsamındadır. 0-2,5 yaş çocukları gündüz bakım evlerine kayıtlı olabilirler. Kreş hizmeti ücretlidir. Okul öncesi eğitimi farklı kademelerde gerçekleşir;

- 2,5- 3 yaş anaokulu oyun sınıfı
- 3-4 yaş birinci anaokulu sınıfı
- 4-5 yaş ikinci anaokulu sınıfı
- 5-6 yaş üçüncü anaokulu sınıfı (Eurydice, 2023a).

Belçika'nın bağımsızlığını kazandığı 1830 yılından önce sınırlı sayıda çocuk bakımevleri mevcut olduğu görülmektedir. Ancak ilk defa 1827 yılında okul öncesi okulları açılmaya başlanmıştır. Bu okullar model olarak Robert Owen'ın okullarını örnek almıştır (Dere, 2006. s.174). Owen, ülke olarak gelişmenin, iyi bir eğitim sistemine sahip olmaktan geçtiğini savunmuştur. Bu doğrultuda, eğitimden sorumlu bir bakanlığın kurulması ve öğretmen eğitimi için kolejlerin açılması gibi görüşlerini içeren bir teklifi parlamentoya vermiştir. Owen, eğitimin bütün çocukların hakkı olmasıyla beraber en çok fakir çocukların hakkı olduğunu savunmuş ve çocuk merkezli modern bir eğitim modelini benimsemiştir (Gordon, 1999).

1830 yılında Belçika bağımsızlığını kazandıktan sonra Katolik kilisesi okulların dini ağırlıklı eğitim verilmesinde etkili olmuştur. Frobel anaokulu modelinden yola çıkılarak 1857'de ilk özel anaokulu açılmıştır. Bu okul çocukların sadece günlük bakımlarına değil, aynı zamanda bilişsel, sosyal-duygusal gelişimlerine önem vermiştir. Bu gelişmeyi 1858 yılında 'Frobel Öğretmenleri' kurslarının açılması takip etmiştir (Willekens, 2009, s.42).

Belçika, okul öncesi eğitimi gelişiminde dünyada öncü ülkelerden biri sayılmaktadır. 1900 yılında Belçika'da 3-5 yaş aralığındaki çocukların %49 'u anaokullarına kayıtlı olduğu görülmektedir. 1914 yılında eğitim zorunlu hale gelmiştir. 1970'li yıllarda kadınların iş gücüne katılmasıyla beraber okullaşma oranı neredeyse % 90 oranına varmıştır. Bu oran 1970'li yıllarda endüstriyel olarak gelişmiş birçok ülkenin oranından daha yüksektir. 1960 yılında anaokullarına 2,5 yaşındaki çocukların alınması,

Belçika’da erken çocuk bakımı alanında atılmış önemli adımlardan biridir (Willekens, 2009, s.43-45).

Belçika Flaman Bölgesinde okul öncesi eğitimin temel amacı, genel olarak çocukların fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal ve dil gelişimlerini dengeli bir şekilde desteklemektir. Okul öncesi eğitimi ilkököl ile birlikte temel eğitimin kademesinde yer alır. Bu doğrultuda 1999 yılında çıkarılan Temel Eğitim Kararnamesi ile belirtilen ve en son 2022 tarihinde güncellenen gelişim hedefleri okul öncesi eğitim için de geçerlidir. Bu hedefler okul öncesi eğitim için; beden eğitimi, insan ve toplum, müzik eğitimi, dil eğitimi (Flamanca), bilim ve teknoloji ve matematik eğitimi öğrenme alanlarına göre ayrılmıştır (Schreyer ve Oberhuemer, 2017, s.10).

Belçika Flaman Bölgesinde okul öncesi eğitimde okullaşma oranının her yaş grubu için çok yüksek olduğu görölmektedir. 2021-2022 eğitim öğretim yılı verilerine bakıldığı zaman 3 yaş grubunda %98,6, 4 yaş grubunda % 98,8 ve 5 yaş ve üstü için yaş grubunda %99 okullaşma oranı görölmektedir. Bu okullaşma oranı Avrupa Birliği ölkeleri arasında en yüksek oranlardan biridir (OVB, 2022a).

Okul öncesi eğitim faaliyetlerinden Eğitim ve Öğretim Bakanlığı sorumludur. Zorunlu eğitim süresinin belirlenmesi, diploma alabilmek gerekli asgari şartların belirlenmesi ve emekli öğretmen maaşlarının düzenlenmesi konuları Federal Hükümet’in yetkisindedir. Flaman Eğitim Konseyi (VLOR), bakanlığın stratejik danışma kuruludur. Eğitim politikalarının belirlenmesinde konseyin danışma ve müzakere yetkisi vardır (OVB, 2022a).

Belçika’da eğitim hakkı ve eğitim özgürlüğü her daim eğitimin en önemli konularından biri olmuştur. Anayasanın 24.maddesiyle güvence altına alınan eğitim özgürlüğü ailelere ve öğrencilere istediğı okulu seçme özgürlüğünün yanı sıra aynı zamanda herkese okul açma özgürlüğü de tanımaktadır. Bu sayede okulların çoğu devlet tarafından finanse edilen özel okullardır. Okul öncesi eğitimi karma bir şekilde verilir. 2003 yılından itibaren kurulan ilköğretim kurumlarının bünyelerinde anasınıfı bulundurmaları şart koşulmuştur. Buradan hareketle okul öncesi eğitim kurumları genellikle ilköğretime bağılı kurumlarda eğitim verir. Özerk anaokulu sayıları azdır. 2015/

2016 yılı verilerine göre Flaman bölgesinde 162 bağımsız anaokulu, 2.177 ilköğretim bünyesinde anaokulu bulunmaktadır (Schreyer ve Oberhuemer, 2017, s.5).

Belçika Flaman Bölgesinde okul öncesi eğitim kurumları finansman genel olarak iki başlık altında incelenmektedir:

- 1) Devlet tarafından finanse edilen ve düzenlenen resmi eğitim kurumları; Bu kurumlar da 2 başlık altında görülmektedir;
 - Toplum Eğitimi: Flaman Hükümeti tarafından finanse edilen devlet okullarıdır. Bu okulların eğitim ağı Toplum Eğitimi (GO!-Gemeenschap Onderwijs) olarak adlandırılır.
 - Belediye ya da il yetkilileri tarafından finanse edilen devlet okulları. Bu okullar da 2 şemsiye altında bulunmaktadır;
 - Flanders illeri eğitim okulları,
 - Belediyelere bağlı okullar,
- 2) Devlet tarafından finanse edilen özel okullar (vrij onderwijs). Bu okullar tüzel bir kişi ya da kurumlar tarafından açılabilir. Bu okullar dini ağırlıklı eğitim veren Katolik, Protestan, Yahudi, Ortodoks, İslami okulları gibi okullar olabilir. Katolik okulları en büyük grubu temsil eder. Ayrıca herhangi bir dine bağlı olmayan, din ağırlıklı yerine laik eğitim veren ve belirli öğretim modellerinden esinlenen alternatif okullar olabilir. Bu şemsiye altında bulunan okullar şunlardır;
 - Katolik eğitim okulları,
 - Bağımsız Çoğulcu Özgürleştirici Yöntem Okulları Federasyonu (FOPEM),
 - Flaman Eğitimi Danışma Platformu,
 - Montessori, Freinet ve Steiner Okulları Federasyonu (Euyrdice, 2022a).

Okullar saat 08:30 de açılır, 15:30 da kapanır. 12: 20- 13: 25 saatleri arasında bir saatlik öğle yemek molası verilmektedir. Haftalık genel olarak 28 saat ders yapılır. Çarşamba günleri öğle sonrası okullar kapalıdır (OVB, 2022a).

Belçika Flaman Bölgesinde her okul kendi çalışma prensibine sahiptir. Genel olarak sınıflarda iki öğretmen birlikte çalışır. Ayrıca okullarda temizlik ve çocukların

bakımlarına yardım etmeleri için personeller çalışmaktadır. Bu personellerin maaşları okulun bağlı olduğu hükümet ya da belediye tarafından ödenmektedir.

Belçika’da çocuk bakımı ve okul öncesi eğitim kavramları farklı anlamlar ifade etmektedir. Çocuk bakımı 0-3 yaş çocukların bakım hizmetleri ile ilgili iken, okul öncesi eğitim kavramı 2,5-6 yaş çocukların eğitimini ifade etmektedir. Çocuk bakımı ile okul öncesi eğitimi arasında kurumların sorumlulukları bakımından da net bir şekilde ayrım mevcuttur. 0-3 yaş çocukların bakım hizmetlerinde Refah, Aile ve Eşit Fırsatlar Bakanlığı ve bu bakanlığa bağlı bir devlet kurumu olan Çocuk ve Aile (Kind en Gezin) ajansı sorumludur. Okul öncesi eğitim ise Eğitim ve Öğretim Bakanlığı sorumluluğundadır (Eurydice, 2019).

Refah, Aile ve Eşit Fırsatlar Bakanlığının temel amacı, dezavantajlı, elverişsiz durumda olan çocukların bakım hakkını güvence altına almaktır. Özellikle yoksul ve göçmen ailelerden gelen çocuklara bakım hizmeti sunarak çocuklar arasında fırsat eşitsizliğini ortadan olabildiğince kaldırmak kurumun temel hedeflerinden biridir. Schepers ve Nicaise’ in (2014) aktardığına göre, elverişli ortamlardan gelen çocukların %68’i çocuk bakımı hizmetlerinden faydalanırken, dezavantajlı ortamlardan gelen çocuklar için bu oran sadece % 23’tür (OVB, 2022a).

Çocuk ve Aile Kurumu 1984 yılında kurulmuştur. Kurum 0-3 yaş çocukların her türlü, koruyucu ve sağlık politikaları ile uygulamalarından sorumludur. Ayrıca 3-12 yaş çocukların okul dışı hizmetleri de bu kurumun sorumluluğundadır. Çocuk bakım merkezlerinin düzenlemeleri, yer tahsisleri, kalite standartları, günlük işleyişleri ve hizmet sağlayıcılarının (belediye bünyesinde açılmış çocuk bakım evleri ve kar amacı gütmeyen gönüllü çocuk bakım evleri) hizmetlerinden Çocuk ve Aile Kurumu sorumludur.

Anne olacak kadınlara çocuk bakımı konularında eğitimler verilmesi, bu kadınların sağlık hizmetleri için hemşirelerin ev ziyareti yapmaları, bebek aşılarının yapılması, yoksul aile çocuklarına daha iyi bakım vermeleri kurumun diğer hizmetlerindendir. Kurum ayrıca evlat edinilme ve çocuk istismarları konularında hizmetler verir. Çocuk ve Aile Kurumu hizmetleri yerel bölgelere göre değişiklik

gösterebilir. Kurumun giderleri belediyeler tarafından karşılanmaktadır (Peeters ve diğ. 2016, s.3; OECD, 2000).

Okul öncesi eğitimi ücretsizdir. Velilerden, kayıt parası almak yasaktır. Eğitim ile ilgili masrafları devlet karşılar. Ancak bazı durumlarda velilerden maddi katkı sunmaları beklenebilir. Bu durumlar;

- Yeme- içme,
- Öğle saatlerinde gözetim,
- Okul öncesi ve sonrasında bakım hizmeti (2,5-6 yaş çocukları haftalık olarak en fazla 33 saat ücretsiz bir şekilde okulda kalabilir)
- Okul gezileri, Tiyatro ziyaretleri,
- Yüzme ücreti

Veliler bunun gibi ek okul masrafları karşılamak zorunda kalabilir. Bu ekstra masraflar okuldan okula farklılık gösterir. Okulların isteyebilecekleri maksimum bir ücret bakanlık tarafından belirlenir. Flaman hükümeti eğitim bakanlığı tarafından okul öncesi eğitim kurumlarında bu maksimum ücret;

- 2021-2022 öğretim yılı için 45 Euro
- 2022-2023 öğretim yılı için 50 Euro olarak belirlenmiştir (OVb, 2022a).

Okul kurulları, okul konsey istişaresinden sonra (okul konseyinde veliler de temsil edilir) kayıt öncesi okul giderlerini içeren bir liste hazırlar. Bu liste en geç öğretim yılı başında yazılı bir şekilde ailelere bildirilir. Veliler kayıt öncesi bu listeden bir yıl boyunca ne kadar ek masraf ücreti yatıracaklarını öğrenebilir. Bu katkı listesinin okul yönetmeliğine eklenmesi zorunludur. Ancak sosyal yardımlaşma ödeneği alan aileler bu masrafları karşılamak zorunda değildir (OVb, 2022a).

Belçika Flaman Bölgesinde okul öncesi eğitimi son kademesi olan 5 yaş zorunlu eğitim kapsamındadır. Çocuklar 5 yaşına bastığı takvim yılının 1 Eylül tarihinde zorunlu eğitime tabi tutulur (OVb, 2022b).

Özel gereksinimi olan çocuklar normal sınıflarda kaynaştırma eğitimi alır. Ayrıca bu çocuklar için evde eğitim seçeneği de mevcuttur. Özel gereksinimi olan çocuklar için bireysel olarak uyarlanmış eğitim müfredatı uygulanmaktadır. Özel gereksinimi olan çocukların okul öncesi eğitim almaları zorunludur. Ancak ciddi fiziksel ve zihinsel engeli bulunan çocuklar zorunlu eğitimden muaf tutulabilirler (OVB, 2022a).

Çocukların özel gereksinim ihtiyaçları rehberlik merkezi tarafından belirlenir. Rehberlik hizmetleri için her okul Öğrenci Rehberlik Merkezi (CLB-Centrum voor Leerlingenbegeleiding) ile çalışır. Öğrenci rehberlik merkezinde doktor, hemşire, psikolog, pedagog ve sosyal hizmet uzmanından bir ekip bulunur. Veliler, öğrenciler, öğretmenler ve yöneticiler rehberlik merkezini ücretsiz bir şekilde ziyaret edebilirler. Ancak öğrenci rehberlik merkezinin, birincil odak noktasını öğrenciler oluşturmaktadır. Özel gereksinimi olan çocuklar, kaynaştırma yoluyla normal sınıflarda eğitim alır. Bu öğrenciler için ‘bireysel olarak uyarlanmış müfredat’ planı uygulanır. Öğrenci rehberlik merkezi şu konularda velilere ve öğrencilere rehberlik eder:

- Okul desteği veya gözetim hakkında sorular,
- Okulla ilgili sorular: Eğitim programı seçimi, yetenekler ve ilgi alanları, devamsızlık ve zorunlu eğitim, ilkokuldan ortaokula geçiş, öğrenme ve çalışma yöntemleri,
- Sağlıkla ilgili konular: büyüme ve gelişme, aşılar, ruh sağlığı, ergenlik, görme ve duyma, yeme bozuklukları, bağımlılık, ilişkiler ve cinsellik,
- Öğrenme zorlukları: okuma veya yazmada güçlük, derslerin çok kolay veya çok zor olması, dillerin zorluğu veya yoğunlaşma, dikkatini verme ve çalışma stratejilerinin zorlukları,
- Sosyal konular; evdeki sorunlar, şiddet, ebeveynlerin boşanması, arkadaşlar arasındaki davranışlar, kendi bedeninde rahatsız hissetme, stres (OVB, 2022a).

Belçika Flaman Bölgesi eğitim dili Flamancadır. Ancak aileler istediği dilde bir okul seçme özgürlüğüne sahiptir. Flamanca bilmeyen çocuklar kendi yaş grubu sınıfına kayıt edilir ancak ekstra okul sonrası katıldıkları etkinliklerle Flamanca öğrenmeleri sağlanır. Ayrıca Flamanca konuşamayan 2,5-3 yaş oyun sınıfındaki çocuklar için dil

ağırlıklı bir eğitime önem verilir (Flaman Bölgesi Temel Eğitim Gelişim Hedefleri-Basisonderwijs Onderwijsdoelen, [FBO], 2022a).

Araştırmacının De Toverboom Anaokulunda yaptığı okul gözlemleri neticesinde hazırlanan araştırmacı günlükleriyle Flaman Bölgesi okul öncesi eğitim sisteminin genel yapısına ilişkin edindiği izlenimler şu şekildedir;

- Her eğitim- öğretim başında okullar çocuğu kayıt eden velilere okul kitapçığı dağıtılmaktadır. Bu tanıtıcı kitapçıkta okulun eğitim işleyişi ve okul kuralları ile ilgili hususlar yer almaktadır (EK-5).
- Her eğitim- öğretimin başında genel veli toplantısı yapılmaktadır, daha sonra öğretmenin gerekli görmesi halinde tekrar yapılmaktadır,
- Sınıflar çocuk yaş grubuna göre oluşturulmaktadır,
- Sınıflarda iki öğretmen beraber çalışmaktadır,
- Okulda bulunan yardımcı personeller yemek saati, beden eğitimi ders etkinlikleri ve uyku saati gibi aktivitelerde öğretmene yardımcı olmaktadır,
- Beden eğitimi gibi branş derslerini branş öğretmenleri tarafından verilmektedir,
- Türkiye eğitim sisteminde var olan nöbetçi öğretmen uygulamasına benzer bir uygulama bulunmamaktadır,
- Okul yönetici birkaç okul yönetiminden aynı anda sorumludur. Okul yönetiminde okul sekreteri yardımcı görevleri yerine getirmektedir,
- Okulda güvenlik personelleri bulunmamaktadır. Bütün okullarda kamera sistemi mevcuttur. Kapılar otomatik kapı özelliğindedir,
- Okul yöneticisi ya da öğretmenle görüşme yapabilmek için önceden okul sekreterliğinden randevu alınması gerekmektedir. Randevu alınmadan okul yönetimi veya öğretmen ile görüşmek mümkün değildir.

Tablo 1. Türkiye İle Belçika Flaman Bölgesi Okul Öncesi Eğitim Sistemi Genel Yapısının Karşılaştırılması

	Türkiye	Belçika Flaman Bölgesi
Eğitim Kanunu	1973 Milli Eğitim Temel Kanunu	1997 Temel Eğitim Yasası
Ülke Nüfusu	85. 279. 553 (TÜİK, 2022).	Belçika nüfusu: 11.584.008 Flaman Bölgesi nüfusu: 6.7 milyon (URL-8, 2022)
Genel eğitim öğretim şekli	Tek elden merkeziyetçi bir eğitim sistemi mevcuttur.	Yerel belediyeler eğitimde etkilidir. Özerk bir eğitim sistemi mevcuttur.
Okul Öncesi Eğitimden Sorumlu Bakanlıklar	Milli Eğitim Bakanlığı Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Adalet Bakanlığı	Eğitim ve Öğretim Bakanlığı Refah, Aile ve Eşit Fırsatlar Bakanlığı
Okul Öncesi Eğitime Genel Bakış	Eğitim	Yetiştirme, Bakım ve Eğitim
Zorunluluk ve Ücret Durumu	İsteğe bağlıdır ve devlet okullarında ücretsizdir. Eğitim materyallerinin temini gibi bazı masraflar veliler tarafından karşılanmaktadır.	5 yaştan itibaren zorunludur ve Devlet okullarında ücretsizdir. Eğitim il ilgili bazı masraflar için ailelerden maddi destek istenmektedir.
Eğitim Finansmanı	Okul öncesi eğitim kurumları bütçesi eğitim bakanlığı bütçesinden karşılanır.	Okul öncesi eğitimi bütçesi hükümet, yerel belediyeler ve özel kuruluşlar tarafından karşılanır.
Yıllık Eğitim Süresi	Bir eğitim yılının 180 günden az olmaması esastır (MEB, 2019)	Bir eğitim yılı ortalama 177 gün devam eder. (onderwijs.vlaanderen.be)
Günlük Eğitim Süresi	Okul öncesi eğitim yarım ve tam gün şeklinde gerçekleşir. Yarım gün ellişer dakika süreli 6 etkinlik şeklinde gerçekleştirilir (MEB, 2019)	Okul öncesi eğitim tam gün şeklinde gerçekleştirilir. Okullar 08: 30-15: 30 arası açıktır. Çarşamba günü öğleden sonra okullarda eğitim verilmez.
Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Toplam Öğrenci Sayısı	1.885.104 (MEB, 2021)	290.000 (özel eğitim okul öncesi çocukları dâhildir (2021-2022 eğitim yılı)

Eğitim Kurumu Sayısı	14.124 Anaokulu: 7.878 Anasınıfı: 3.047 Özel eğitim kurumu: 4.831 (MEB, 2022.)	2.702 ilkokulu eğitim kurumu. (199'ü özel eğitim kurumu) 2021-2022 eğitim yılı
Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	16 (OECD, 2020)	13 (Euro/stat 2020)
Okul Öncesi Öğretmen Sayısı	107.171 (MEB, istatistik,2021)	172. 503 (2021-2022)
Kadın Erkek Okul Öncesi Öğretmen Sayısı	6. 479 Erkek 100. 692 Kadın (%94'ü kadın).	Toplam 172. 503 öğretmenin % 74'ü kadındır.
Okullaşma Oranı	5 yaş % 92 4 yaş % 65 3 yaş % 48 (MEB, 2021-2022)	5 yaş % 99 4 yaş % 98,8 3 yaş % 98,6 (URL-11, 2021-2022,)

‘Tablo 1. incelendiğinde iki ülkenin okul öncesi eğitim sisteminde farklı yapıların olması en belirleyici onu olmuştur. Türkiye okul öncesi eğitim sisteminde yerel yönetimlerin bir etkisi olmaz iken, Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitim sisteminde belediyeler eğitimde etkilidir. Belçika Flaman Bölgesinde okul öncesi eğitimi ilkokul eğitimi ile birlikte temel eğitimi oluşturduğundan okul öncesi ve ilkokul kurumları birlikte ele alınmaktadır.’

4.2. TÜRKİYE VE BELÇİKA FLAMAN BÖLGESİ OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMLARI

Bu bölümde Türkiye ve Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitim programında yer alan etkinliklere yer verilmiştir.

4.2.1. Türkiye Okul Öncesi Eğitim Programı

Okul öncesi eğitim programı, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına göre düzenlenmiş zengin öğrenme ortamları ile çocuğun

tüm gelişim alanlarının gelişimini destekleyen ve onları ilkokula hazırlayan eğitim faaliyetlerinin bütünü olarak tanımlanmaktadır (Çelik ve Daşcan, 2014, s.5).

Okul öncesi eğitim programının temel amacı, çocukların bireysel farklılıkları, sosyal ve kültürel özellikleri, ilgi ve ihtiyaçları göz önüne alarak, aktif öğrenmeyi gerçekleştirmektir (Özbey, 2013, s.130).

Türkiye’de okul öncesi eğitim program çalışmalarının temelleri 1900 yıllara dayansa da, bu alanda ilerleme kaydetmek çok daha sonraki yıllarda mümkün olabilmıştır.

1923 yılında ilan edilen Cumhuriyet’in ilk yıllarında ülke kaynaklarının ilköğretimde okullaşmaya yoğunlaştırılması sebebiyle okul öncesi eğitimi ailelerin ve yerel yönetimlerin, sorumluluğunda kalmıştır, dolayısıyla sistemli bir okul öncesi eğitim programının yürütülemediği söylenebilir (Oktay, 1999; akt; Deretarla Gül, 2015, s.147).

Oktay’ a (2007, s.63-64) göre; 1930’lu yıllarda özellikle İstanbul’da fabrikalarda işçi olarak çalışan kadınların, çalışma saatleri içinde çocuklarını bırakabilecekleri bir ortama ihtiyaç duymaları okul öncesi eğitim kurumlarına olan ihtiyacı arttırmıştır. 2000’li yıllardan itibaren, kadınların toplumsal iş hayatına atılmaları Türkiye’de kurumsal okul öncesi eğitimin gelişimini hızlandırmıştır. Bu ihtiyaçlar neticesinde okul öncesi eğitim programı sürekli revize edilmeye çalışılmıştır.

Kadınların çalıştığı saatlerde çocuklarını bırakacak bir yere ihtiyaç duymalarına ek olarak, ailelerin erken eğitim konusunda bilinçlenmeleri ve çocukların oyun alanlarının özellikle büyük şehirlerde daralması okul öncesi eğitim kurumlarına olan talebi artmıştır. Artan bu talepler doğrultusunda okul öncesi eğitime verilen önem artmış ve bu alanda daha sistemli program çalışmalarının kaçınılmaz olduğu söylenebilir.

Bu gelişmeler ışığında, Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Programı genel bir çerçeve altında ilk taslak program 1989 yılında, ilk eğitim programı 1994 yılında hazırlanmıştır. 1994 yılından önce MEB tarafından hazırlanmış, okul öncesi eğitim kurumlarına yönelik bir eğitim programı bulunmamaktadır (Aral, Kandır ve Can Yaşar, 2015, s.78).

1994 yılı anaokulu programı, 37-60 aylık çocukların bütün gelişim alanlarını desteklemek ve hızlandırmak, böylece çocukları 61-72 aylık eğitim programına hazır hale getirmek üzerine düzenlenmiş bir programdır. Programda hedeflenen konulara hangi etkinliklerle ulaşacağına örnek olması açısından bir Belirtke Tablosu yayınlanmıştır. Anasınıfı programı ise 61-72 aylık çocukların gelişim özellikleri alınarak hazırlanmıştır. Programın temel hedefi, çocuklara temel bilgiler verilerek, onlar ilkokul birinci sınıf programına hazırlamaktır (MEB, 1994).

2002 yılı okul öncesi eğitim programı 36-72 aylık çocuklar dikkate alınarak hazırlanmış, programda bu yaş grubuna yönelik gelişimsel hedeflere yer verilmiştir. Programda konuların öğretiminden ziyade konuların eğitim programı içerisinde birer araç olarak kullanılması esas alınmıştır. Programda ünite planları kaldırılarak, yıllık ve günlük plan hazırlama şartı getirilmiştir (Kandır, 2002, aktaran, Başal ve Kahraman, 2017, s.30). 2006 okul öncesi eğitim programı bu doğrultuda AB normları göz önünde tutularak oluşturulmuş bir eğitim programıdır. Program, 36-72 aylık çocukların psikomotor, sosyal-duygusal, dil ve bilişsel alanlarda desteklenmesini ve öz bakım becerilerinin kazandırılmasını ve çocukların ilköğretime hazır hale getirilmesini amaçlamıştır. Programda amaç ve kazanımlara yer verilmiştir (Başal ve Kahraman, 2017, s.29).

2006 programı çocuk merkezlidir. Programda amaç ve kazanımlar esas alınmıştır. Gelişim özellikleri 36-72 ay, 48-60 ay ve 60 -72 ay çocukların yaş grupları olmak üzere üç farklı kategoride düzenlenmiştir. Konular, amaç değil birer araçtır. Etkinlikler oyun ve problem çözme temellidir. Değerlendirme süreci, çocuğun gelişimini değerlendirilmesi, programın değerlendirilmesi ve öğretmenin değerlendirilmesi olmak üç farklı başlık olup çok yönlüdür (MEB, 2006).

1994 ve 2002 yılı okul öncesi eğitim programları davranışçı yaklaşımlar esas alınırken, 2006 yılı okul öncesi eğitim programı çoklu zekâ ve yapılandırmacı yaklaşımın ilkeleri esas alınarak oluşturulmuştur (Gelişli ve Yazıcı, 2012).

Türkiye’de 2013 okul öncesi eğitim programı 2013-2014 eğitim öğretim yılından beri kullanılmaktadır. Program, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların motor, sosyal ve duygusal, dil ve bilişsel gelişim alanlarını destekleyerek sağlıklı

büyümelerini ve böylece oluşabilecek yetersiz gelişimleri önlemeyi hedeflemektedir. 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ayrıca, zengin öğrenme ortamları sunarak, zengin öğrenme deneyimleri aracılığıyla çocukların bütün gelişim alanların en üst düzeye ulaşmasını, öz bakım becerilerinin kazandırılmasını ve ilkökula hazır bulunmalarını amaçlamaktadır (MEB, 2019).

Program genel anlamda 6 bölüm başlığı altında açıklanmaktadır. Programın ilk bölümünde Türk Milli Eğitiminin genel amaçları, okul öncesi eğitiminin amaçları ve okul öncesi eğitiminin temel ilkeleri yer almaktadır. Birinci bölümün son evresinde okul öncesi eğitiminin önemi, okul öncesi eğitiminde ailenin önemi ve öğretmenlerin önemine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Programın ikinci bölüm başlığında programın özellikleri açıklanmaktadır. Üçüncü bölüm başlığında gelişim özellikleri, kazanım ve göstergeler açıklanmaktadır. Programda kazanım ve göstergeler temel alınmıştır. Çocukların gelişim özellikleri 36-48 ay, 48-60 ay ve 60-72 ay şeklinde üç farklı yaş grubuna göre ayrılmıştır. Programda gelişim alanları şu şekilde verilmiştir:

- Bilişsel Gelişim
- Dil Gelişimi
- Sosyal ve Duygusal Gelişim
- Motor Gelişim
- Öz Bakım Becerileri (MEB, 2013).

Programın dördüncü bölüm başlığında okul öncesi eğitimin planlanması ve uygulanmasına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Bu bölümde ilk olarak öğrenme merkezleri açıklanmıştır. Programda açıklanan öğrenme merkezleri şu şekildedir:

- Blok merkezi
- Kitap merkezi
- Müzik merkezi
- Fen merkezi
- Dramatik oyun merkezi

Öğrenme merkezleri tek tek açıklanıp, bu merkezlerde bulunması gereken eğitim materyallerine yer verilmiştir. Dördüncü bölüm başlığının ikinci bölümünde ise programda yer eğitim etkinlikleri verilmiştir.

Programda yer alan etkinlik çeşitleri şunlardır;

- Türkçe Dil Etkinliği
- Sanat Etkinliği
- Drama Etkinliği
- Müzik Etkinliği
- Hareket Etkinliği
- Oyun Etkinliği
- Fen Etkinliği
- Matematik Etkinliği
- Okuma Yazmaya Hazırlık Etkinliği
- Alan Gezileri (MEB, 2013).

Programın beşinci bölümünde program değerlendirmesi açıklanmaktadır. Programda değerlendirme süreci çok yönlüdür. Çocukların değerlendirilmenin yanında öğretmen ve programın değerlendirilmesi de yapılmaktadır. Çocukların değerlendirilmesi yeni oluşturulan ‘Gelişim Gözlem Formu’ ve güncellenen ‘Gelişim Raporu’ ile yapılmaktadır.

Programın son bölüm 6 başlığında eklere yer verilmiştir. Programda yer verilen ek belgeler şunlardır:

- Eğitim programı gelişim gözlem formu
- Eğitim programı gelişim raporu
- Eğitim programı aylık eğitim planı
- Eğitim programı eğitim plan formatı
- Eğitim programı kavramlara aylık eğitim planlarında yer verme durumu
- Eğitim programı kazanım ve göstergelere yer verme durumu
- Eğitim programı belirli gün ve haftalar listesi

- Eğitim programı yarım günlük eğitim akışı
- Eğitim programı tam günlük eğitim akışı
- Eğitim programı örnek yarım günlük eğitim akışı
- Eğitim programı özel gereksinimi olan çocukları desteklemede dikkat edilmesi gereken hususlar (MEB, 2013).

4.2.2. Türkiye Okul Öncesi Eğitim Programının Özellikleri

2013 okul öncesi eğitim programı, bir ders kitabı olarak hazırlanmıştır. Bu program bir ders kitabı olarak okul öncesi öğretmenlerinin bütün ihtiyaçlarını karşılayacak niteliktedir. Bu bağlamda programın okul öncesi öğretmenleri için bir rehber niteliği taşıdığı söylenebilir.

2013 okul öncesi eğitim programı genel özelliklerine bakıldığında zaman, çocukların gelişim düzeylerini göz önüne alarak, tüm gelişim alanlarının sağlıklı bir şekilde gelişmesini desteklediğinden gelişimsel bir program olma özelliği taşımaktadır.

Program, çocukların yaş gruplarına, fiziksel çevrenin ve ailelerin özelliklerine göre bireyselleştirilmeye uygundur. Öğretmenin, programda yer alan kazanım ve göstergeleri farklı etkinlikler kapsamında vermesine olanak tanır. Ayrıca öğretmenlere, gün içerisinde ortaya çıkan değişimlere karşı gerekli düzenlemeler yapma fırsatı sunması açısından esnektir. Aile katılım etkinlikleri önemlidir. Bu kapsamda öğretmenlerin etkin bir şekilde kullanmaları amacıyla ‘Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı ile Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi (OBADER)’ hazırlanmıştır (MEB, 2013).

2013 Okul Öncesi Eğitim Programına göre; okul öncesi eğitimi, günde ellişer dakikalık ara verilmeksizin 6 etkinlik saati süre şeklinde verilir. Güne başlama, oyun, beslenme, temizlik, etkinlik, dinlenme ve günü değerlendirme günlük eğitim akışları planlarında yer alır.

Çocuklar en iyi oyun yoluyla öğrenir anlayışıyla program içerisindeki kazanım ve göstergeler oyun yoluyla verilmeye çalışılır. Program bu yönüyle oyun temelli olma özelliğini taşımaktadır. Öğrenmelerin kalıcı için pekiştirmelere yer vermesiyle sarmaldır.

Etkinlikler bilimsel temalara dayanır bundan ötürü eklektik özelliği taşımaktadır (MEB, 2013).

Etkinliklerin temel amacı; çocuklara kalıcı öğrenmeleri sağlanması, öğrenilen kavramların çocuklar tarafından içselleştirilmesini ve çocukların öğrendiklerini farklı durumlara uyarlayabilmesidir. Çocukların etkinliklerde keşfederek öğrenmeleri sağlaması programın, keşfederek öğrenme önceliğini ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca etkinliklerin günlük yaşam deneyimlerinden faydalanılarak hazırlanması, çocuklara kendi yaşantılarını deneyimlemesi ve yakın çevresini tanımasını sağlar. Bu bakımdan günlük yaşam deneyimlerinin ve yakın çevre olanaklarının eğitim amaçlı kullanılmasını teşvik eder özelliği göstermektedir. Bu kapsamda sınıf düzenlemeleri de yeniden yapılandırılarak öğrenme merkezleri oluşturulmuştur (MEB, 2013).

Programın diğer temel özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Yaratıcılığın geliştirilmesi ön plandadır,
- Temalar/konular amaç değil, araçtır,
- Kültürel ve evrensel değerleri dikkate alır,
- Özel gereksinimi olan çocuklar için uyarlamalara yer verir,
- Rehberlik hizmetlerine önem verir (MEB, 2013).

Öğretmenlere sınıf içi etkinliklerde rehberlik olması bakımından ‘MEB Etkinlik Kitabı’ ve 3 ciltten oluşan ‘El Ele Okul Öncesi Eğitime’ yardımcı kaynak kitapları hazırlanmıştır. Bu kitaplar eğitim aracı olarak kullanılması yönünde Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığında 2018 yılında kabul edilmiş olup, 2019 yılında anaokulları ve anasınıflarında eğitim materyali olarak kullanılmaya başlanmıştır (MEB, 2019).

4.2.3.Belçika Flaman Bölgesi Okul Öncesi Eğitim Programı

Belçika Flaman Bölgesinde okul öncesi eğitim programı gelişim hedefleri 25 Şubat 1997 tarihinde çıkarılan ‘ Temel Eğitim Kararnamesi’ ile belirlenmiştir. Çıkarılan kararnamede sırasıyla 2010, 2015 ve son olarak 2022 tarihlerinde bazı değişiklikler yapılmışsa da genel olarak aynı kalmıştır (Flaman Bölgesi Eğitim Gelişim Hedefleri-Basisonderwijs Onderwijsdoelen [FBO], 2022).

Temel Eğitim Kararnamesi'nde ilkokul ve okul öncesi eğitim için gelişim hedefleri belirlenmiştir. Gelişim hedefleri, okulların öğrencilere kazandırması gereken bilgi, kavrayış, beceri ve tutum açısından asgari hedeflerdir.

Okul öncesi gelişim hedefleri, anaokulları için çekirdek bir müfredatta altı öğrenme alanı başlığı altında ortak bir çerçevede hazırlanmıştır. Öğrenme alanlarına ilişkin varsayımlar ve hedefler belli başlıklar altında açıklanmıştır. Bu öğrenme alanları şu şekildedir;

- Beden eğitimi
- İnsan ve toplum eğitimi
- Müzik eğitimi
- Flamanca dil eğitimi
- Bilim ve Teknoloji eğitimi
- Matematiksel eğitim

Okul kurulları (uygulamada hükümet, belediye ve okulların bağlı olduğu kuruluşlar) Eğitim Müfettişliğinin tavsiyesi üzerine hükümet tarafından onaylanan bu gelişim hedeflerine yönelik ortak bir müfredat hazırlar. Ancak okullar öğrenme yöntemlerini belirleme ve öğretim araçlarını seçme noktasında özgürdür. Okullar 28-29 ünitelik bir plan hazırlar. Üniteye yer alan etkinlikler 50 dakika süresince uygulanır (OVb, 2022b).

Bütün okullar, öğrencilerine bu öğrenme alanlarında etkinlikler sunmak zorundadır. Okulların fiziki ortamları ve öğrenme merkezleri bu gelişim hedeflerine göre düzenlenir. Çocuklara bağımsız bir şekilde veya arkadaşlarıyla birlikte deney yapma, keşfetme, tartışma, problem çözme ortamlarının yaratılması son derece önemlidir (FBO, 2022).

Belçika Flaman Bölgesinde öğrenci değerlendirmeleri, öğrenme süreçlerinin önemli bir parçasını oluşturur. Öğrencilere verilen eğitimin kalitesi, öğrenci değerlendirme sonuçlarına bakılarak ölçülür. Eğitim kalitesinde; etkinlik, verimlilik, fırsat eşitliliği ve duyarlılık üzerinde durulan dört ana unsurdur. Değerlendirme

süreçlerine öğrenciler de dâhil edilir. Okul öncesinde çocukların öğrenme gelişimleri gözlem ve form kayıt yoluyla kayıt altına alınır, böylelikle öğretmenler öğrencilerin yetenek ve ihtiyaçlarının farkına varmış olur.

Okullarda öğrenci değerlendirme sürecinde teknolojik gelişmelerden destek alır. ‘Akıllı Semboller’ çocukların faaliyetlerinin dijital yolla kayıt altına alınmasını sağlar. Akıllı Semboller, çocukların faaliyetlerini kaydeden bir dijital platformdur. Sınıf ortamı ve öğrenme köşelerine bu dijital platforma (tablet) kayıt edilir. Her çocuğa tablete giriş yapacağı bir sembol belirlenir. Çocuk kendi sembolüyle uygulamaya giriş yaptıktan sonra o gün kendisi için hangi öğrenme köşesinin açık olacağını görür. Bir seçim yaptıktan sonra o köşeye gider ve oynar. Oyun bitikten sonra tablette semboller yoluyla geri bildirimde bulunur. Bu sayede öğretmen çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını belirlemede bu sistemden yararlanmış olur (URL-14, 2022). Müfettişler ve teftiş kurulu okullarda gelişim hedeflerine ulaşıp ulaşılmadığını kontrol ederler (3 yaş altı çocuklar için bu kontrol yapılmaz) (Literacy in Belgium- 2016, s.30-31).

4.2.4. Belçika Flaman Bölgesi Okul Öncesi Eğitim Programının Özellikleri

Programda genel varsayımlarla gelişim hedeflerinin gerekliliği açıklanmıştır. Ayrıca gelişim hedeflerinin iyi anlaşılması ve doğru şekilde uygulanabilmesi için belli varsayımlar çerçevesinde açıklanmaya çalışılmıştır (FBO, 2022a). Gelişim hedeflerine yönelik genel varsayımlar aşağıda açıklanmıştır:

- Gelişimdeki çocuk; gelişimsel hedefler belirlenirken her yaş grubu çocukların gelişim özellikleri göz önünde bulundurulmuştur. Gelişimsel hedefler, okul öncesi çocukların bilişsel, sosyal duygusal, dil ve öz bakım alanlarında sahip olması gereken bir dizi yeterliliği ifade etmektedir.
- İşlev- okul için bir ayna; öğrenme hedefleri okul çalışma planında yer alır. Bu hedefler etkinlikler yoluyla çocuklara kazandırılır. Öğretmenler, okul öncesi eğitim planlarında kendi yöntemlerini tanımlamakta ve kullanmakta özgürdürler. Ancak hükümet tarafından formüle edilmiş kalkınma hedefleri, okul öncesi çocukların yıllar içinde kazanmış olması gereken yeterliliklere genel bir bakış açısı sunar. Bu hedefler, okullara ve öğretmenlere, çocukların kazanması gereken temel yeterliliklerin çocuklar üzerinde dengeli bir şekilde çalışıp çalışmadığını kontrol etmelerini sağlar.

- Düzen- net bir bütün; gelişim hedeflerinin öğrenme alanları içerisinde organize edilerek verilmesini ifade etmektedir. Çocukların yaparak yaşayarak öğrenmeleri esastır. ‘Öğrenmeyi Öğren’ ve ‘Sosyal Beceriler’ ile sosyal becerilerin kazanılmasına vurgu yapılmıştır.

- Kontrol etmek- asgari garantiler; belirlenen gelişimsel hedeflerin çocuklara kazandırılması için okulların gerekli çabayı gösterip göstermediğini müfettişler denetlemektedir. Ancak bu denetim 3 yaşın altı çocukların eğitimi için geçerli değildir (FBO, 2022).

Beden eğitimi

Motor yeterlilikler, sağlıklı- güvenli yaşam ve benlik kavramı-sosyal işleyiş üç ana başlıkları altında gelişim hedefleri yer almaktadır.

Beden eğitimi ana tema ve konuları şu şekildedir:

- Motor Yeterlilikler
 - Vücut ve hareket kontrolü
 - Karmaşık vücut ve hareket organizasyonu
 - Tercih edilen vücut tarafı
 - Dinlenme deneyimleri
 - Karmaşık zaman ve mekan faktörleri
 - Çeşitli durumlarda büyük ve küçük motor becerileri
 - Ardışık eylemler
 - Hareket cevapları
 - Çocuğa uyarlanmış hareket problemlerini çözme
 - Duyusal uyaranlar
 - Bir ifade ve iletişim atacı olarak hareket
- Sağlıklı ve güvenli yaşam tarzı
- Benlik kavramı ve sosyal işleyiş

İnsan ve Toplum Eğitimi

Bu bölümde dört ana başlık altında gelişim hedefleri bulunmaktadır. Dört ana tema ve bu temaların alt konuları şu şekilde açıklanmıştır:

- İnsan
 - Ben ve kendim
 - Ben ve diğer
 - Ben ve diğerleri
- Toplum
 - Sosyo-ekonomik olgular
 - Sosyo-kültürel olgular
 - Siyasi ve yasal olgular
- Zaman
- Mekan
 - Mekansal yönelim
 - Mekan deneyimi
 - Mekansal planlama
 - Trafik – hareketlilik

Flamanca Dil Eğitimi

Dil gelişim hedefleri beş ana başlık altında toplanmıştır. Dil gelişimi ana başlıkları şu şekildedir:

- Flamanca dinleme
- Flamanca konuşma
- Flamanca okuma
- Flamanca yazma
- Flamanca dil görünümü

Müzik Eğitimi

Müzik eğitimi alanındaki gelişim hedefi belirlenmiştir. Müzik eğitimi ana temaları şu şekildedir:

- Resim eğitimi
- Müzik eğitimi
- Drama eğitimi
- Hareket eğitimi
- Medya eğitimi
- Tutumlar eğitimi

Matematik Eğitimi

Matematik eğitimi üç ana tema etrafında gelişim hedefleri içermektedir. Matematik eğitiminin ana temaları aşağıdaki şekildedir:

- Matematiksel başlangıç sayıları
- Matematiksel başlangıç ölçümü
- Matematiksel başlangıç uzayı (geometri üzerinden başlangıç)

Bilim ve Teknoloji Eğitimi

Bilim ve teknoloji eğitiminde bulunan gelişim hedeflerinin tema ve konuları aşağıdaki şekildedir:

- Doğa
 - Genel yetenekler
 - Canlı ve cansız doğa
 - Sağlık
 - Çevre
- Teknik
 - Teknolojinin temel bileşenleri
 - İnsan etkinliği olarak teknoloji
 - Teknoloji ve toplum

Tablo 2. Türkiye Ve Belçika Flaman Bölgesi Okul Öncesi Eğitim Programlarının Karşılaştırılması

	Türkiye	Belçika Flaman Bölgesi
Program adı	MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı	Eğitim Kalkınma Gelişimleri Programı
Program dili	Türkçe	Flamanca
Yayınlandığı yıl	2013	1997
Revize edildiği yıl		2010, 2015,2022
Kapsadığı yaş aralığı	3-6 yaş	2,5-6 yaş
Bölüm sayısı	10	6
Programdaki genel eğitim anlayışı	Gelişimsel, oyun merkezli bir çocuk eğitimi	Keşfederek öğrenmeye dayalı, kendi kendine yetebilen çocuk eğitimi ve bakımı
Programın temel anlayışı	Çoklu zekâ ve yapılandırmacı, sarmal ve eklektik,	Tema odaklı, yapılandırmacı ve çocuk merkezli
Programa destek programları	Okul Öncesi Rehberlik Programı, Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için (36-78 ay) okul öncesi özel öğretim programı, El ele okul öncesi eğitime yardımcı kaynak kitapları, Öğretmenler için etkinlik kitabı	Öğrenci Rehberlik Merkezi Programı (CLB), Toplum Eğitimi Pedagojik Projesi (PPGO!), Spor Egzersizleri için yardımcı kaynak (OKI DOKI)

Resmi Tatiller	1) 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı	1) Sonbahar tatili 1 hafta
	2) Kasım ayı 1 hafta ara tatil	2) Noel tatili 2 hafta
	3) Yılbaşı tatili	3) Bahar tatili 1 hafta
	4) Şubat ayı 2 hafta tatil	4) Paskalya tatili 2 hafta
	5) 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı	5) Yaz tatili (1 Temmuz- 31 Ağustos)
	6) Nisan ayı 1 hafta ara tatil	6) 1 Mayıs İşçiler Günü
	7) 1 Mayıs emek ve dayanışma günü	7) 1 Paskalya Günü
	8) 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı	8) 1 Kasım Ateşkes Günü
	9) Yaz tatili (1 Temmuz- 31 Ağustos)	9) Yükseliş günü ve ertesi (18- 19 Mayıs)
	10) Ramazan Bayramı	10) Whit Pazartesi- 29 Mayıs
	11) Kurban Bayramı	

‘Tablo 2.’ye bakıldığında Türkiye ve Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitim programlarının eğitim anlayışlarının farklı olduğu görülmektedir. Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitim programı, çocukların eğitimi yanı sıra çocuk bakımını da içine almaktadır. Türkiye okul öncesi eğitim programı çocukların gelişim noktalarına odaklanmaktadır. Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi programı kendi kendine yetebilen bir çocuk eğitimi üzerinden odaklanmaktadır.’

4.2.3. Türkiye Okul Öncesi Eğitim Program Etkinlikleri

Türkiye okul öncesi eğitim programında çocuğun bütün gelişim alanlarını destekleyecek etkinlik çeşitlerinin yer aldığı görülmektedir. Programdaki etkinlikler ilkokula hazırlık amaçlarını taşımaktadır. Etkin çeşitleri genel olarak birbirleriyle bütünleşik bir şekilde yer almaktadır. Etkinlikler bireysel, küçük grup ve büyük grup tek başına ya da bu gruplarla bütünleştirilmiş bir şekilde uygulanabilir (MEB, 2013). Türkiye 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan etkinlik çeşitleri şunlardır; Türkçe Etkinliği, Matematik Etkinliği, Sanat Etkinliği, Drama Etkinliği, Okuma- Yazmaya

Hazırlık Etkinliği, Müzik Etkinliği, Hareket Etkinliği, Oyun Etkinliği, Fen Etkinliği ve Alan Gezileri.

Türkçe Etkinliği

Türkçe etkinliğinin temel amacı, çocuklara Türkçeyi doğru ve güzel bir şekilde konuşmalarını öğretmektir. Planlanan Türkçe etkinliklerinde ayrıca çocukların, dinleme becerilerini kazanmaları, duygu ve düşüncelerini sözel ve sözel olmayan ifade etmesini sağlamak, ses tonunu ayarlamak amaçlanmaktadır. Eğitim programında etkinliklerin çocuk-çocuk, yetişkin-çocuk etkileşimini teşvik edecek şekilde düzenlenmeleri gerekmektedir. Ayrıca etkinlikler için öğretmenler, çocukların dil gelişim özelliklerini göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. Programda yer alan Türkçe etkinliklerine şu örnekler verilebilir; resimli kitap okuma, öykü anlatma, parmak oyunları, taklit oyunları, canlandırma, hikâye oluşturma, hikâyeyi tekrar okuma, hikâye tamamlama, bir hikâyeyi resimlendirerek anlatma, hikâye kartlarından yeni bir öykü oluşturma (MEB, 2013, s. 44).

Matematik Etkinliği

Matematik etkinliklerini temel amacı, çocuğun bilişsel gelişimine katkı sağlamak, çocuklara matematiksel kavramların ne olduğunu günlük hayattan örneklerle öğretmeye çalışmaktır. Çocuklarda matematiksel sorgulama becerisini geliştirmek matematik etkinliklerinin önemli amaçlarından biridir. Akıl yürütme, ölçümler yapma, ilişki kurma, problem çözebilme matematik etkinliklerinin kazanımları olarak verilebilir. Matematik etkinliklerine örnekler; gerçek nesneler kullanılarak sayma çalışmaları yapmak daha sonra sembollerle çalışmak. Standart ölçü birimleri yerine sınıfta bulunan gerçek nesnelerle (kitap, kalem, ayak) ölçüm çalışmaları yapmak. Ayrıca örüntüler yapma, sıralama, sınıflama, grupta, sayma, eşleştirme, toplama- çıkarma, geometrik sembollerini tanıma ve grafik hazırlama çalışmalara matematik etkinliklerine örnek olarak verilebilir (MEB, 2013, s. 41).

Sanat Etkinliği

Çocukların yaratıcılığını destekleyen, hayal güçlerini kullanarak problem çözme becerilerine yardımcı olan sanatsal etkinliklerdir. Sanat etkinlikleri çocuğun

düşüncelerini farklı yollarla göstermesine olanak tanımaktadır. Ayrıca çocuğun kendi kültürü ve diğer kültürler hakkında tanınmasına böylelikle farklılıklara saygı duyma normunu kazanmalarını sağlar (MEB, 2013, s.43). Sanat etkinlikleri düzenlenirken çocuğun sanat estetik duygusunu geliştirmesine fırsat tanınmalıdır. Ortaya çıkarılacak ürün üzerinde değil, süreç üzerinde durulmalıdır. Sanat etkinlikleri bireysel ya da küçük grup etkinlikleri olarak uygulanabilmektedir. Sanat etkinliklerine, kesme, yırtma-yapıştırma, boyama çalışmaları örnek gösterilebilir. Ayrıca sanatsal tekniklerle ve artık materyallerle yapılan kolaj ve üç boyutlu çalışmalar yine sanat etkinliklerine örnek olarak verilebilir (MEB, 2013, s. 43).

Drama Etkinliği

Okul öncesinde drama; çocukların etkinliklere yaparak yaşayarak aktif katılımını sağlayarak daha iyi öğrenmelerini sağlamayı amaçlayan, çocuğun bütün gelişin alanlarını destekleyen etkinliklerdir. Drama etkinliklerinde öğretmen yönlendirici durumdadır. Drama etkinlik sürecini ısınma, canlandırma ve değerlendirme çalışmaları oluşturmaktadır. Isınma çalışmaları hareket çalışmaları ile başlar ve çocuğu doğaçlama hareketleri için hazır hale getirir. Canlandırma süreci çocukların doğaçlama yoluyla etkinliklere aktif katılım gösterdikleri aşamadır. Etkinlik kurallarına uyarak çocuklar oyunu istedikleri gibi canlandırırlar. Bu aşamada dramatizasyon, rol oynama, doğaçlama gibi tekniklere yer verilmektedir. Bu teknikler tek başına kullanılacağı gibi beraber de kullanılabilir. Değerlendirme aşamasında, etkinlik hakkında sorularak etkinliğin değerlendirilmesi yapılır (MEB, 2013, s.41-42).



Şekil 3. Neşeli Yüzler Anaokulu Drama ve Spor Odası

Okuma Yazmaya Hazırlık Etkinliği

Okuma yazmaya hazırlık etkinlikleri, çocukların ilkokula geçişlerini kolaylaştırmak ve ilkokula hazır bulunuşluklarını arttırmak amacıyla yapılan etkinliklerdir. Türkiye okul öncesi eğitimde çocukların okuma ve yazma öğrenmeleri amaçlanmamaktadır. Bundan ötürü okul öncesi okuma yazmaya hazırlık etkinliklerinde harf gösterimi ve harflerin yazdırılması yer almamaktadır. Bu etkinliklerdeki temel amaç, çocukların ilkokulda okuma ve yazma süreçleri için gerekli ön becerilere sahip olmalarını sağlamaktır (MEB, 2013). Okuma yazmaya hazırlık çalışmaları sadece masa başı çalışmaları olarak görülmemeli, sanat, müzik, drama, oyun gibi etkinliklerle beraber uygulanmalıdır. Okuma yazmaya hazırlık etkinliklerine örnek olarak şunlar verilebilir; dikkat ve hafıza çalışmaları, temel kavram çalışmaları, problem çözme ve tahmin

alışmaları, kalem kullanma ve el becerisi çalışmaları, nefes ve ritim çalışmaları, duyu eğitimi alışmaları (MEB, 2013, s.43).

Müzik Etkinliği

Müzik etkinlikleri, çocukların müziksel gelişim sürecini olumlu yönde etkileyen, aynı zamanda çocukların bilişsel, dil, motor, sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyen etkinlik çeşitleridir. Müzik etkinlikleri, doğru müzik dinleme, söyle ve alma alışkanlıklarını destekler. Çocuklar müzik etkinlikleri sayesinde yerel, ulusal ve evrensel ocuk müziği tanıma fırsatı yakalar. Müzik etkinlikleri çocuklara ayrıca, bireysel ve toplulukta müzik yapma, başkalarını dinleme ve işbirliği yapma gibi sorumluluklarını kazandırır. Müzik etkinlikleri, sesleri dinleme ve ayırt etme çalışmaları, ritim çalışmaları, nefes ve ses çalışmaları, şarkı söyleme, çalgı alma çalışmalarından oluşur. Ayrıca müzik eşliğinde dans etme, yaratıcı hareketler yapma ve müzikli öykü çalışmaları da müzik etkinlikleri olarak görülebilir (MEB, 2013, s.46).

Hareket Etkinliği

Hareket etkinliklerinin temel amacı, çocukların hareket becerilerini geliştirerek çocuğu bütün gelişim alanlarına katkıda bulunmaktır. Bu etkinlikler sayesinde çocukların fiziksel ve motor yeterlilikleri, algısal motor gelişimleri destekleyen çalışmaları içerir. Hareket etkinlikleri sayesinde çocukların temel hareket becerileri, beden farkındalığı, motor yeterliliği ve fiziksel yeterlilik becerileri gelişmiş olur. Omuz, bel, dirsek ve bilek vücut bölümlerini içeren beden farkındalığı etkinlikleri, yukarı, aşağı, ön, arka, sağ, sol gibi alan farkındalık etkinlikleri hareket etkinliklerine örnek olarak verilebilir. Ayrıca kuvvet, hız, çabukluk, esneklik, dayanıklılık gibi motor yeterliliği ile koordinasyonu geliştirici etkinlikler yine örnek olarak verilebilir. Hareket etkinliklerde top, ip, tebeşir, hulahup, denge tahtası gibi yapılandırılmış materyaller kullanılır. Programda hareket etkinlikleri en az 30 sürmesi tavsiye edilir. Bu sürenin ilk 5 dakikası ısınma oyunları, 20 dakikası öncesi hareketlerin tekrarı ve son 5 dakikası da soğuma etkinliklerini içerir. Hareket etkinliklerinin açık hava ortamlarında yapılması teşvik edilmektedir (MEB, 2013, s.47).

Oyun Etkinliği

Oyun etkinlikleri, çocukların öğrenme deneyimlerini geliştirdiği ve zenginleştirdiği etkinliklerdir. Oyun yoluyla, çocuklar hareket gereksinimlerini karşılar. Oyun etkinliklerinde çocuklar günlük aktivitelerini taklit eder, böylece gerçek yaşam becerilerini kazanır. Oyun etkinlikleri sınıf içerisinde uygulanabilir ancak, sınıf dışında açık havada yapılmalr tavsiye edilir. Oyun etkinlikleri yapılandırılmış oyun etkinlikleri, yarı yapılandırılmış oyun etkinlikleri ve yapılandırılmamış oyun etkinlikleri çeşitlerini içermektedir (MEB, 2013, s.45).

Fen Etkinliği

Fen etkinlikleri, çocukları merak etmeye, soru sormaya, dikkat etmeye, gözlem araştırma ve inceleme yapmaya ve böylelikle keşfetmeye yönelten etkinliklerdir. Fen etkinlikleri çocuklarda olaylar hakkında ve kendi deneyimlerinin bilimsel süreçleri hakkında düşünme firsatı sunar. Ayrıca ocuklarda evre ve doğa farkındalığı sağlamakta yardımcı olur. Fen etkinliklerinde deney çalışmaları önemli bir yer tutmaktadır. Mıknatıs, büyüteç, pusula gibi materyaller fen etkinliklerinde kullanılan basit araçlardır. Doktor, veteriner ya da diş hekimi gibi alanlarında uzman kişileri çağırmak fen etkinliklerini destekleyen çalışmalara örnek olarak verilebilir (MEB, 2013, s.47). Fen etkinliklerine örnek olarak; doğada yürüyüşler yapma, doğayı ve doğadaki canlı ve cansız varlıkları gözlemleme, varlıkların doğada var olma değerleri ve korunmasına yönelik bilgilendirme çalışmaları içerir. Fen etkinliklerinde ayrıca, koleksiyon yapma, mutfakta besin yapma, mevsim ve hava durumu panosu hazırlama, kitap ve dergi inceleme, fotoğraf çekme ve fotoğraf inceleme örnek olarak verilebilir (MEB, 2013, s.47).

Alan Gezileri

Programda alan gezileri, çocukların araştırma, problem çözme ve olayları yerinde gözlemlemek ve bu sayede doğrudan, anlamlı öğrenmeleri sağlamak amacıyla yapılır. Alan gezileri sayesinde çocuklar yaşadıkları çevreyi daha iyi tanıma firsatı yakalar. Programda yer alan gezilerine; yörede bulunan tarihi yerler, müzeler, sanat atölyeleri, tarla, bahçe, park, üretim atölyeleri örnek olarak verilebilir (MEB, 2013; MEB, s.48)

4.2.4.Belçika Flaman Bölgesi Okul Öncesi Eğitim Programı Etkinlikleri

Belçika Flaman Bölgesinde okul öncesi eğitim kurumları istedikleri eğitim programını uygulamakta özgürdür. Ancak programda uygulanan etkinliklerin müfredat gelişim hedeflerini desteklemesi beklenmektedir. Flaman okul öncesi eğitim programında 6 temel öğrenme alanı vardır. Öğrenme alanlarının temel konuları net bir şekilde belirlenmiştir. Okul öncesi eğitim etkinlikleri genellikle bir temaya ya da ilgi alanı ve çocukların bireysel farklılıklarına odaklanır. ‘Yeni yürümeye başlayan her çocuk, kendi hızında kendi yolunda ilerler’ Flaman bölgesi gelişim hedeflerinde belirtilen bu ifade bireysel farklılıklara işaret etmektedir.

Programda etkinlikler farklı 6 öğrenme alanı üzerine verilir. Bu öğrenme alanları şunlardır; Müzik Eğitimi, Matematik Eğitimi, Bilim ve Teknoloji Eğitimi, İnsan ve Toplum Eğitimi, Flamanca Dil Eğitimi, Beden Eğitimi.

Müzik Eğitimi

Okul öncesi eğitimdeki çocuklar duygu ve düşüncelerini sözlü ve sözel olmayan yollarla ifade eder. Resim, İmge, müzik, drama, hareket ve medya eğitimi çocukların düşüncelerini sanatsal yollarla ifade edebildikleri etkinlik çeşitleridir. Öğretmen ile çocuklar müzikal ortamı birlikte keşfeder ve sanatsal ürünler ortaya çıkarırlar. Müzik eğitimi etkinlikleri, müzik, resim, drama, medya ve tutumlar eğitimi kapsamaktadır. Tutum etkinliklerinde, çocukların; yeteneklerine güvenme, potansiyellerini keşfetme, yeni fikirlere açık olma, sanat etkinliklerinde özgün olma ve yaratıcılıklarını geliştirme temaları amaçlanmaktadır. Çizim çalışmaları, hikâyeler, masallar, müzik aletleri, kuklalar, danslar, baskılar, fotoğraflar bu alanda kullanılan etkinlik çeşitleri olarak düşünülebilir. Programa göre bu etkinlikler çocukların yaratıcılıklarını geliştirir. Yine programa göre okul öncesi çocuklar, yakın çevrelerinde etkileyici buldukları olaylarla hayal güçlerini kullanarak keşif yapma şanslarına sahip olurlar.

Eğitim programına göre müzik eğitimi çocuklarda ayrıca aşağıdaki durumlara fırsatlar verir;

- Görsel öge keşiflerini sağlar,

- İzlenim ve duygularını özgün bir biçimde ifade eder
- Dinledikleri şarkıların ritmini deneyimlemesini sağlar,
- Ses kontrollerini geliştirir,
- Taklit etme becerisi geliştirir (FBO, 2022).



Şekil 4. De Toverboom Anaokulu Sınıfından Bir Sanat Etkinlik Örneği

Matematik Eğitimi

Matematiksel gelişimi teşvik etmek okul öncesi çocuklara zengin ve uyarıcı bir ortamda matematiksel olarak aktif olma fırsatını sunar. Sayma, sıralama, karşılaştırma, ölçme, uzay ve zaman etkinlikleri çocukların deneyim kazanmalarını sağlar. Programa göre matematik eğitimi kavramların öğrenilmesinde önemlidir. Kum masası veya kum havuzunda yapılan etkinlikler matematik eğitimi destekler. Çocuklar kum havuzunda

hareket eder, çalışır, malzemelerin boy, ağırlıklarını ölçer, nesne sayılarıyla ilgili denemeler yapar. Bu şekilde okul öncesi çocuklar yavaş yavaş ‘matematiksel deneyimler’ geliştirirler. Sınıf içerisinde blok çalışmaları matematik etkinliklerine örnek oluşturur. Buradaki etkinlikler matematiksel deneyimler için bir temel oluşturur.

Programa göre Matematik Eğitimi’nin çocuklarda aşağıdaki kazanımların gelişmesine fırsat sunması beklenmektedir;

- Basit karşılaştırma, sıralama, grupta, sayma becerilerini yapabilmek,
- Sayı ve nicelik açısından somut durumlarda basit hesaplamalar ve ölçümler, yapabilmek (ekle, artır, azalt, böl),
- Belli bir nesnenin miktarı, uzunluğu, hacmi ve ağırlığı hakkında fikir belirtmek,
- Yol tarifi ile uygun sembolleri kullanabilmek,
- Bir takvim kullanarak haftanın günleri ve özel günleri söyleyebilmektir (FBO, 2022).

Bilim ve Teknoloji Eğitimi

Okul öncesi dönemde çocuklara ‘Bilim ve Teknoloji’ etkinlikleri, bu öğrenme alanı temaları etrafında yetkinlik geliştirmelerine fırsatlar sunar. Programa göre yürümeye başlayan çocuk, dünyasında sınırsız bir ilgiyle hareket eder. Giderek motor becerileri ve dil gelişimi gösterir. Bu okul öncesi çocukların tanıma ve keşfetme olgusunu ön plana çıkartır. Çocukların hem sınıf içerisinde hem de sınıf dışında sahip oldukları deneyimler bilimsel mantık yürütmenin temelini oluşturur. Çocuklar doğada bazı bilimsel yasalarla karşılaşır. Örneğin; su donabilir ya da buza dönüşebilir, buz eriyebilir. Bilim ve teknoloji temasında deneyler yapmak önemlidir.

Programa göre Bilim ve Teknoloji Eğitimi çocuklarda aşağıdaki kazanımların gelişmesine fırsat sunması beklenmektedir;

- Farklı duyuyla deneyim yaşamak (ses, koku, renk, tat ve his),
- Doğa hakkında bilgi edinmek ve keşfetme olgusunu desteklemek,
- Doğayı ve doğada var olan diğer canlıları tanımak,

- Etrafındaki nesnelerin neyden yapıldığı hakkında fikir sahibi olmak,
- Basit teknik bir sistem için fikirler üretebilmek,
- Teknoloji hakkında bilgi edinmek ve medyanın nasıl kullanıldığını öğrenmek (FBO, 2022).

Beden Eğitimi

Okul öncesi eğitimde çocukların, doğal hareket etme dürtüsünün korunması ve daha fazla hareket etmelerinin teşvik edilmesi önemlidir. Motor yeterlilikler yoluyla çocuklara oyun oynama, yürüme, zıplama, itme, çekme, tırmanma ve sallanma hareket alanlarının yaratılması diğer önemli bir varsayımdır. Amaç, çocukların hareket konusunda giderek daha yetenekli hale gelmeleri ve birçok farklı hareket biçimlerine daha fazla aşina olmalarıdır. Ayrıca mekânda ve zamanda hareket etme, kendi vücut yapısını keşfetme, bir çabadan sonra dinlenmeyi deneyimleme, büyük ve küçük motor becerilerinde ustalaşma motor yeterlilikler konusunda beklenen gelişim hedefleridir.

Beden eğitimi dersi, beden eğitimi öğretmeni tarafından spor odasında verilmektedir. Spor odasında öğrencilerin spor eğitimi için gerekli eğitim materyalleri bulunur. Beden eğitimi sırasında öğrencilerin spor ayakkabısı giymeleri beklenmektedir. Spor alanlarının ayrıca çocukların rahat bir şekilde hareket edebilmeleri açısından geniş olmalarına özen gösterildiği görülmektedir (FBO, 2022).

Beden eğitimi dersinde öğretmenler, Eğitim ve Öğretim Bakanlığı ile Flaman Sağlık Bakanlığı işbirliğiyle hazırlanan ‘Spor Egzersizleri (OKI DOKI) yardımcı kaynak kitabını kullanmaktadır.



Şekil 5. De Toverboom Anaokulu Spor Alanı

Oyun oynamak çocuklardan belli bir çaba, dayanıklılık, güç, hız ve esnek gerektirir. Oyun oynamak çocukların fiziksel durumunu iyileştirir. Çocuklar oyun esnasında nefessiz kalma, vücut sıcaklıklarının yükselmesi, dinlenme ihtiyacı duyma gibi deneyimlerle karşı karşıya kalırlar. Bu günlük deneyimler sağlıklı yaşam tarzı geliştirmeyi amaçlayan hedefler içermektedir. Çocuklar oyun oynarken zevk, öfke, rahatlama, gerginlik gibi duyguları yüzeye çıkar. Çocuklar bu duygularıyla yüzleşmeyi öğrenir. Ayrıca oyun anlaşmaları ve kurallarıyla başa çıkmayı öğrenirler. Bütün bu süreçler benlik kavramı ve sosyal işlevsellik hedeflerini içermektedir (FBO, 2022).

İnsan ve Toplum Eğitimi

Okul öncesinde ‘İnsan ve Toplum’ öğrenme alanı eğitimi çocuklarda bu öğrenme alanı temaları etrafında iyi hissetme ve başarılı olma yeterliliklerini geliştirmelerine yardımcı olur. Okul öncesi çocuklar zaman konusunda farkındalık geliştirir. Bu farkındalık neticesinde çocuk dönün bittiğini, yarının henüz gelmediğini öğrenir. Dahası zaman ile tahminler yapmaya başlar. Karanlık geceden sonra tekrar aydınlanır ve gündüz olur. Bu şekilde zaman konularını daha iyi anlamaya ve anlamlandırmaya başlar. Programa göre okul öncesi çocukları ailede çeşitli sosyal olgularla karşılaşır. Örneğin; bazı anne babalar boşanır. Ya da farklı yapıya sahip bir ailenin çocuğu olabilir. Okul

öncesi çocukları okulda ve çevrelerindeki insanlarla deneyimler kazanırlar. Örneğin; öğretmenleri arasında kıyaslama yapabilirler. Programa okul öncesi çocukları çevrelerinde giderek daha bağımsız hareket etmeye başlarlar. Örneğin; ben tek başıma yapabilirim (FBO, 2022).

Programa göre İnsan ve Toplum Eğitimi'nin okul öncesi çocuklarda aşağıdaki kazanımlar için fırsat sunması beklenir;

- Duygularını adlandırmak ve ifade edebilmek,
- Öz güven geliştirmelerine yardımcı olmak,
- Empati ve duyarlılık duygusu geliştirmek,
- Sosyal toplum içinde birlikte yaşam ve görgü kurallarını öğrenmek,
- Aktiviteler sırasında kurallara uymayı öğrenmek,
- Farklı kültürleri tanımak ve farklılıklara saygı duymak,
- Aile şekillerini tanımak,
- Meslekleri tanımak,
- Somut bir anlamda vermek, almak, takas etmek, ödünç almak, satın almak

ve satmak arasında ayırım yapabilmek,

- Trafik hakkında bilgilenecek ve trafiğin riskler içerdiğini öğrenmek,
- Sosyal alanlarda kullanılan sembollerin anlamını bilmek (örneğin; giriş,

çıkış, tuvalet) (FBO, 2022).

Flamanca Dil Eğitimi

Çocuklar henüz okula başlamadan etkileyici bir dil öğrenme süreci içerisine girerler. Başkalarıyla sürekli etkileşim halinde olur, kardeşiyle tartışır, çeşitli durumları birbirlerine anlatır kısacası yeni şeyler yaratmak, bilgi ve deneyimler kazanmak için dil becerilerini kullanırlar. Programa göre okulun görevi dil becerilerin önemli unsurlarını geliştirmiş çocukları, dil gelişimini sürekliliği ve etkileyciliği için çocukları doğal gelişim sürecine katmaktır. Okul, çocukları bilinçli bir dil gelişim göstermesine yardım eden kurum olarak görülür. Çocuklar dinleme ve konuşma becerilerini öyküler, resimler, baskı ya da çizimler yoluyla geliştirirler. Okul öncesi çocuklar, kendileri için kişisel anlamı olan deneyimler hakkında kendiliğinden konuşmayı severler. Kelimelere kendi

sözcük anlamlarını da eklerler. Örneğin tef için ‘çan davul’ ifadesini kullanırlar (URL-27, 2022). Programa göre evde Flamanca dışında bir dili kullanan çocukların, Flamanca öğrenmeleri için öğretmenleri tarafından daha çok desteklenmeleri, daha fazla zaman ayırmaları gerekmektedir. Özellikle okul sonrası spor, film ve tiyatro gibi aktivitelerle çocukların Hollandaca dilini daha hızlı öğrenmeleri amaçlanmaktadır (FBO, 2022).

Programa göre Flamanca Eğitimi etkinlikleri; konuşma, dinleme, okuma, yazma ve dil bilim (dil ve dil kullanımı hakkında düşünmek) temaları etrafında uygulanır. Flamanca eğitiminde harfler görsel olarak çocuklara tanıtılır. Ayrıca çocuklardan harfleri yazabilme kabiliyetini geliştirmeleri için harfleri yazma etkinlikleri yapılır.



Şekil 6. De Toverboom Anaokulu Sınıfında Yazma Köşesi

Programa göre Flamanca Eğitiminin okul öncesi çocuklarda aşağıdaki kazanımları desteklemesi beklenmektedir;

- Flamanca konuşabilmeyi öğrenmek
- Kendilerini açık bir şekilde ifade edebilmek
- Duygular hakkında konuşabilmek

- Görsel materyaller aracılığıyla kendi mesajlarını yazabilmek
- Ses ve kelimelerin ayrımını yapabilmek (FBO, 2022)

Tablo 3. Türkiye Ve Belçika Flaman Bölgesi Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Etkinlik Çeşitleri

	Türkiye	Belçika Flaman Bölgesi
Programda yer alan etkinlik bölüm sayısı	10	6
Programda yer alan etkinlik çeşitleri	Türkçe Etkinliği Sanat Etkinliği Drama Etkinliği Müzik Etkinliği Hareket etkinliği Oyun Etkinliği Fen Etkinliği Matematik Etkinliği Okuma Yazmaya Hazırlık Etkinliği Alan Gezileri	Beden Eğitimi İnsan ve Toplum Eğitimi Müzik Eğitimi Flamanca Dil Eğitimi Bilim ve Teknoloji Eğitimi Matematik Eğitimi

‘Tablo 3. incelendiğinde ülkelerin okul öncesi eğitim programında yer alan etkinliklerden matematik eğitimi, dil eğitimi ve müzik eğitimi aynı başlıklar altında uygulanmakta olduğu anlaşılmaktadır. Türkiye okul öncesi eğitim programında etkinlik başlık sayısının Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitim programından daha fazla sayıda olduğu görülmektedir.’

4.3. OKUL ÖNCESİ EĞİTİME ÇOCUK KAYITLARININ YAPILMASI

4.4.1. Türkiye’de Okul Öncesi Eğitime Çocuk Kayıtlarının Yapılması

Türkiye’de eğitim almak anayasal bir haktır. Anayasanın 42. maddesinde ‘ kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz’ hükmüyle bu hak açıkça belirtilmiştir. Okul öncesi eğitimi isteğe bağlı ve zorunlu değildir. Belirli dönemlerde okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamına alınması için bazı çalışmalar yapılmıştır.

2006 yılından itibaren Milli Eğitim Şuralarında okul öncesi eğitimin zorunlu olması yönünde tavsiye niteliğinde kararlar alınmıştır. Alınan kararların bağlayıcı bir özelliği yoktur; ancak eğitim programlarının gelişimi açısından önemlidir. Bu kapsamda zaman zaman bazı illerde 5 yaş grubuna yönelik pilot uygulamalar yapılmıştır (MEB, 2010).

Son olarak MEB tarafından 2017-2019 ‘Orta Vadeli Programı’nda ve 2023 Eğitim Vizyon Belgesi’nde okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirilmesi belirtilmiştir. Bu doğrultuda 54 ay ve üzeri çocuklar için zorunlu okul öncesi eğitime yönelik 22 ilde pilot çalışmaları başlamıştır (Sincar ve Kiz, 2020; MEB, 2018).

2012 yılında Türkiye eğitim yapısında kamuoyunda 4+4+4 eğitim sistemi olarak bilinen kanunla eğitimde bazı değişikliklere gidilmiştir. Bu düzenlemeden önce 37-72 aylık çocuklar okul öncesi eğitime gidebiliyor iken, bu düzenlemeyle birlikte kayıtların yapıldığı yılın eylül ayı sonu itibarıyla 36-68 aylık çocukların anaokullarına, anasınıflarına ve uygulama anasınıflarına kaydı alınır. Okulun kayıt alanında ikamet eden ve bir sonraki eğitim ve öğretim yılında ilkokula başlayacak çocukların kaydı yapıldıktan sonra fiziki imkânları yeterli olan anaokulu ve uygulama sınıflarına 36-56 aylık, ana sınıflarına ise 45-56 aylık çocuklar da kaydedilebilir (MEB, 2013).

Türkiye’de okul öncesi eğitime başlamak için herhangi şart istenmemektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarında kayıt önceliği bir sonraki eğitim-öğretim yılında zorunlu eğitime başlayacak çocuklara verilir. Ancak bir grup oluşturabilecek sayıda öğrenci bulunmuyorsa 36-68 aylık çocuklar aynı anasınıfına kayıtları alınabilir (MEB, 2019).

Okul öncesi eğitim kurumlarına kayıtlar Temmuz ayının ilk iş gününde başlar. Özel okullara kayıtlar ise özel okulların kendi belirlemiş oldukları takvim çerçevesinde alınır. Kayıtlar ulusal adres veri tabanındaki yerleşim yeri adres bilgilerine göre e-Okul sistemi üzerinden otomatik olarak aday kayıt yapılır. Kayıt için velilerden herhangi bir belge ve kayıt parası istenmemektedir. Kayıtlar adres bilgilerine dayalı olduğundan ailelerin okul tercih etmeleri mümkün değildir. Ancak şehit, gazi ve savaş mağduru çocukları ile rehberlik ve araştırma merkezi raporu yönlendirilmesi yapılan özel eğitime

ihtiyacı olan çocuklar, kayıtları sistem üzerinden otomatik olarak yapıldıktan sonra durumlarını kanıtlar belge sunmaları şartıyla istedikleri okula kayıt edilebilirler.

Yabancı uyruklu olup, Türk vatandaşlığına geçme işlemleri devam eden ve kimlik numarası bulunan çocuklar, oturma belgesi ya da pasaport bilgilerine göre kayıt edilir (MEB, 2014).

Zorunlu eğitim yaşına gelmiş çocuklar bazı durumlarda okul öncesi eğitim kurumlarına kayıt edilebilir. Bu kanuna göre şöyle uygulanabilir;

- Yaş itibarıyla ilkokul çağına gelmiş ancak fiziksel gelişimini yeterli derecede sağlayamamış 60-68 aylık çocuklar velinin yazılı isteği üzerine,
- Çocuk 68 aydan büyük ise ilkokula başlamak için fiziksel gelişimini tamamlayamadığını kanıtlayan doktor raporu sunmak zorundadır (MEB, 2014).

İlkokula kaydı bir yıl ertelenen 69-71 aylık çocuklara ve çeşitli sebeplerle bir önceki yıl okul öncesi eğitim almamış olan çocuklara, okul öncesi eğitim kurumlarına kayıta öncelik hakkı verilir (MEB, 2019).

Eğitimlerini kaynaştırma yoluyla alabilecek çocuklar normal sınıflara kayıt edilir. Ancak eğitimlerini kaynaştırma yoluyla sürdüremeyecek durumda olan ağır düzeyde yetersizliği olan çocuklar, bu kurumların fiziki şartlarının uygun olması ve özel eğitim öğretmenlerinin istihdam edilmesiyle kurumda bulunan özel eğitim sınıflarına kayıt edilirler (MEB, 2019).

Kesin kaydı yapılan çocukların velilerine, öğretmen tarafından, çocukların daha iyi tanınması için ‘Öğrenci Tanıma Formu’ ve ‘Acil Durumlarda Başvuru Formu’ doldurtulur. Öğrenci bilgileri e-Okul sistemine kayıt edilir. Öğretmen ayrıca çocuk gelişimini takip edebilmek için gözlem ve gelişimsel formları ile portfolyo (bireysel gelişim formları) değerlendirmeleri yapar ve bu değerlendirmeleri belirli aralıklarla ailelerle paylaşır (Kavak, 2015).

4.4.2.Belçika Flaman Bölgesinde Okul Öncesi Eğitime Çocuk Kayıtlarının Yapılması

Belçika’da, herkesin eğitim alma hakkı ve eğitim özgürlüğü Anayasanın 24. maddesiyle güvence altına alınmıştır. Aileler çocukları için okul seçme özgürlüğüne sahiptir. Ancak okul seçimi yapılırken ailelerin şu durumları kabul etmesi gerekir;

- Okulun pedagojik projesi (okulun temel ilkeleri),
- Okul düzenlemeleri (ebeveynler, öğrenciler ve okul yönetim kurulunun hak ve yükümlülükleri). Aileler kayıt esnasında okulun yönetmeliklerini imzalayarak bu yükümlülükleri yasal olarak kabul ettiğini beyan etmiş olur (OVb, 2022a).

Aileler, çocuklarının nasıl bir okulda eğitim almasına karar verirken çocuğunun ilgi, ihtiyaç ve kapasitesini göz önünde bulundurmalıdır. Aileler 12 yaşından küçük ve Flamanca konuşamayan çocuklarını istedikleri okula kayıt etme hakkına sahiptir. Aileler şu okullardan birini tercih edebilir;

- Devlet okulu veya özel bir okul,
- İkamet yerlerine yakın bir okul veya uzak bir okul,
- Din ağırlıklı eğitim veren bir okul veya laik bir okul,
- Geleneksel bir okul veya Montessori, Steiner gibi belirli pedagojik yöntemleri metot okulları (OVb, 2022a).

Belçika Flaman Bölgesinde okul öncesi eğitimi 2,5-6 yaş kapsar. Okul öncesinin son kademesi 5 yaş 1 Eylül 2020 tarihi itibarıyla zorunlu eğitim kapsamına alınmıştır. Ancak zorunlu eğitim kapsamına alınmadan önce de çocukların neredeyse tamamı okul öncesi eğitime katılmaktadır. Çocukların bir eğitim yılı içerisinde en az 290 yarım gün okula devam etmeleri zorunludur. Ayrıca okul katkı desteğinden faydalanmak isteyen ailelerin 3 ve 4 yaşlarındaki çocuklarının da 290 yarım gün okula devam etmeleri gerekir (OVb, 2022b).

Özel gereksinimi olan çocuklar öğrenci rehberlik merkezinin verdiği rapora göre okul öncesi eğitim kurumlarında kaynaştırma yoluyla normal sınıflara kayıt olabilir ya da bir özel eğitim okuluna yönlendirilir. Özel gereksinimi olan bu öğrencilerin de okul öncesi eğitime kayıt olabilmesi için en az 2,5 yaşında olmaları gerekmektedir.

Özel eğitim ihtiyacı olan çocuklarda veliler, öğrenci rehberlik merkezi ile beraber doğru okul tercihi yapar. Özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklar için uyarlanmış bireysel müfredatı takip eden okullar arasından tercih yapılır. Flaman Hükümeti, 2014 yılında çıkarmış olduğu kararname (M-decree) ile okul müfredatlarının özel gereksinimi olan çocuklarını kapsayacak şekilde uyarlanmasını ve yeniden yapılandırmasını kabul etmiştir. Kararname ile özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların normal sınıflarda eşit şartlarda eğitim almasını sağlayarak, eğitimi daha kapsayıcı kılmak hedeflenmiştir (URL-7, 2019).

İkamet belgesi olmayan çocukların okula kayıt olma hakkı vardır. Eğitim almak anayasal bir hak olduğundan eğitim alma hakkı, ikamet sorunundan önceliklidir. Okul kayıtları bir önceki eğitim yılında yapılır. Kayıtların başlangıç tarihleri okuldan okula değişiklik gösterebilir. Okullar kayıt başlangıç tarihlerini eğitim öğretim bakanlığına bildirmekle yükümlüdürler (OVB, 2022b).

Aileler kayıt döneminde sistem üzerinden üç okul tercihi yapar. Bu, okullarda kesin kayıttan önce yapılan aday kayıt işlemidir. Aday kayıttan sonra okulun kontenjan uygunluğuna göre, kesin kayıt işlemi gerçekleştirilir. Okullar boş yer olup olmadığına dair ailelere mail ya da mektup yoluyla bilgi verir. Okul kayıt işlemini ailelerin takip etmesi gerekir. Kesin kayıt için velilerin okula gitmeleri gerekmektedir. Okula kayıt işlemlerinde okulda kardeşi olan çocuklara ve okul çalışanlarının (öğretmen, personel vb.) çocuklarına öncelik hakkı verilir. Okul öncesi eğitim 1 Eylülde başlar, 30 Haziranda sona erer. Eğitim öğretim ortalama olarak 177 gün devam eder (OVB, 2022).

Öğrenci kaydı yapılırken velilerden öğrenci tanıma formu ve dil formu dağıtılır. Dil formunda anne, baba ve çocuğun dil bilgisine dair sorular yer alır. Dil formu, öğrencinin hangi dilleri konuşabildiğinin anlaşılması için alınır (OVB, 2022a).

Boş yer olmaması durumunda veya başka bir sebepten ötürü okulun çocuğu kaydetmeme hakkı vardır. Bu durumda okul yönetimi, aileye çocuk için en uygun okulun bulunması için yapılması gerekenler hakkında gerekli bilgilendirmeleri yapar. Aile, haksız bir reddedilme durumu olduğunu düşündüğü durumlarda Öğrenci Hakları Komisyonuna başvurabilir. Komisyon öğrencinin okul tarafından reddedilip

edilmeyeceğine dair kararını 21 gün içinde aileye bildirir. 30 gün içerisinde de öğrencinin kayıt olabileceği okul belirlenir (URL-9, 2022).

Tablo 4. Türkiye Ve Belçika Flaman Bölgesi Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Çocuk Kayıtlarının Yapılma İşlemlerinin Karşılaştırılması

	Türkiye	Belçika Flaman Bölgesi
Kayıt yaşı	36-68 ay	2,5- 6 yaş
Kayıtların yapıldığı zaman	Temmuz ayının ilk iş gününden itibaren yapılır.	Bir önceki eğitim öğretim yılından itibaren yapılır.
Kayıt için gerekli şart	Herhangi bir şart yoktur.	Herhangi bir şart yoktur.
Kayıt şekli	Adrese dayalı otomatik olarak yapılır.	Aileler elektronik ortamda okul tercihi yapar. Okulların kontenjan uygunluğuna göre okula gidilerek kesin kayıt işlemi yapılır.
Okul seçme durumu	Adrese dayalı olduğundan aileler okul seçemezler. Ancak şehit, gazi ve savaş mağduru çocukları ile engelli çocukların aileleri durumlarını kanıtlamaları şartıyla okul seçebilirler.	Aileler çocuklarının ilgi ve ihtiyaçlarına göre okul seçebilirler.
Kayıtlarda öncelik durumu	Bir sonraki yıl ilkokula başlayacak olan çocuklara öncelik verilir.	Okulda kardeşi olan çocuklar ile okul çalışan personelin çocuklarına öncelik verilir.
Kayıt ücret durumu	Alınması yasaktır.	Alınması yasaktır.

‘Tablo 4. de görüldüğü üzere iki ülkede çocukların okul öncesi eğitim kurumlarına kayıt işlemlerinde farklılıklar bulunmaktadır. Belçika Flaman Bölgesinde aileler çocukları için okul seçme olanağına sahip iken Türkiye için ise şehit, gazi ya da savaş mağduru çocukları ile engelli çocuk dışında böyle bir durum söz konusu değildir. İki ülkede de okul öncesi eğitime başlamak için herhangi bir şart yoktur ve kayıt parası alınması yasaktır.’

4.4 TÜRKİYE VE BELÇİKA FLAMAN BÖLGESİ OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN EĞİTİMİ VE ÖĞRETMENLERİN ÇALIŞMA KOŞULLARI

4.4.1. Türkiye’de Okul Öncesi Öğretmen Eğitimi ve Öğretmenlerin Çalışma Koşulları

Türk Milli Eğitim Temel Kanununa göre öğretmenlik; devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan bir uzmanlık alanıdır.

Öğretimin etkililiği ve eğitim programların istenilen kalitede uygulanması ve verimin alınması öğretmenin mesleki becerilerini yansıtmaya bağlı olduğu söylenebilir. Ataç’a (2003,s. 1) göre eğitim niteliğinin artırılmasının kilit ögesi öğretmenlerdir. Eğitimde beklenen olumlu sonuçların alınması, eğitim hedeflerinin iyi belirlenmesi ve ders içeriğinin zengin olması ve daha önemlisi plan ve programın iyi bir öğretmen eliyle yürütülmesine bağlıdır. İyi düzenlenmiş bir eğitim ortamında, çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına göre hazırlanmış etkinlikler ve seçilmiş eğitim materyalleri ve öğretmenin rehberliği eğitimin verimli bir şekilde sürdürülmesinde önemlidir (Bredeamp,1992 akt; Özbey, 2013, s.122).

Bu bağlamda öğretmenlerin mesleklerini daha iyi bir şekilde yapabilmelerinin iyi bir eğitime almalarına bağlı olduğu söylenebilir. Alınan kaliteli bir eğitim sayesinde, öğretmenlik yeterliklerine sahip olan öğretmenlerin mesleklerini daha iyi bir şekilde yerine getirecekleri açıkça ortadadır. Oktay (2007, s.220)’a göre bir okul öncesi öğretmenin sahip olması gereken temel yeterlikler şunlardır;

- Çocuk gelişimi ve eğitimi, beslenmesi ve sağlığı konularında bilgi sahibi olmak,
- Müzik, drama, resim, oyun gibi konularda bilgili ve eğitim materyallerini temin edebilecek beceriye sahip olmak,
- Okul öncesi eğitim programları hakkında bilgili olmak,
- İyi bir mizah duygusuna sahip olmak,
- Sabırlı olmak,
- Sorumluluk sahibi olmak,
- Yaratıcı olmak,
- Yeniliklere uyum sağlayabilmek,

- İyi bir meslek ahlakına sahip olmak,
- İyi bir rehber olmak,
- Çocukların ihtiyaçlarına duyarlı olmak,
- Meslektaşları ve ailelerle işbirliği yapmak,
- İyi bir iletişim becerisine sahip olmak ve Türkçeyi güzel konuşmaktır.

Türkiye’de öğretmen eğitimi, Cumhuriyet’in kuruluşundan 1982 yılına kadar, öğretmen okulları, köy enstitüleri, eğitim enstitüleri ve yüksek öğretmen okulları gibi Milli Eğitim Bakanlığına bağlı farklı durumlar ve üniversiteler tarafından yürütülmüştür. Ancak okul öncesi öğretmen eğitimi 1979 yılında ‘Erken Çocukluk Öğretmenliği Programı’ adıyla iki yıllık bir program çıkarılıp uygulanmıştır (MEB, 2006, s. 5).

1982 yılında çıkarılan Yükseköğretim Yasası ile öğretmen eğitimi üniversiteler eliyle yürütülmeye başlanmıştır. ‘Erken Çocukluk Öğretmenliği Programı’ 1991-1992 yılları arasında dört yıllık lisans programı olarak güncellenip, eğitim fakültelerinde uygulanmaya başlanmıştır (Eurydice, 2022c).

2000’li yılların başında karşılaştırmalı eğitim çalışmalarının artması ve Türkiye’nin AB adaylık sürecinde öğretmen eğitimi politikalarında yeni gelişmeler meydana gelmiştir. Bu kapsamda 2000 yılında Avrupa Birliği Komisyonu ile imzalanan Finansman Anlaşmasıyla ‘Temel Eğitime Destek Projesi’ hayata geçirilmiştir. Projede öğretmen eğitiminin AB ülkeleriyle uyumlu olacak şekilde iyileştirilmesi için bazı hedefler belirlenmiş, bu kapsamda öğretmenlik yeterlilikleri belirlenmiştir. Öğretmenlik Yeterlilikleri altı başlık altında tanımlanmıştır. Bu başlıklar aşağıdaki gibidir:

- Kişisel ve mesleki değerler- Mesleki gelişim,
- Öğrenciyi tanıma,
- Öğrenme ve öğretme süreci,
- Öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme,
- Okul, aile ve toplum ilişkileri,
- Program ve içerik bilgisi (MEB, 2017, s. 7).

Türk Eğitim Derneği raporunda ise (2009, s.2) öğretmen yeterlikleri, öğretmenlerin mesleklerini etkili ve verimli bir şekilde yapabilmek için sahip olması gereken temel bilgi, beceri ve tutumlar olarak açıklanmıştır.

Öğretmen yeterlilikleri öğretmenlerin mesleki ve kişisel gelişimlerinin ve ihtiyaçlarının belirlenmesi ve geliştirilmesinde, öğretmenlik eğitimi programlarının düzenlenmesi, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine kabul edilmesinde önemli bir belge olma özelliği taşımaktadır (MEB, 2017, s.9).

Türkiye’de öğretmen eğitimi, üniversitelerde verilmektedir. Üniversitelerde, Eğitim fakültelerinde öğretmen eğitim almaya hak kazanmak için lise diplomasına sahip olmak ve YÖK tarafından yapılan öğrenci seçme ve seçilme sınavında ilk yüzde 10’luk başarı kesimine girmek gerekmektedir (Erdoğan, 2015, s.194).

Okul öncesi öğretmen eğitimi, eğitim fakültelerinde okul öncesi öğretmenliği lisans programı adı altında alınmaktadır. Alınan bu eğitim 4 yıl sürer. Öğretmen adayları bu 4 yıllık eğitim sürecinde alan dersleri, öğretmenlik mesleği dersleri ve genel kültür dersleri almaktadır. Okul öncesi öğretmenliği eğitim programı toplam 240 krediden oluşmaktadır. Bu kredi dağılımı 93 kredi meslek bilgisi, 42 kredi genel kültür ve 105 kredi alan eğitiminden oluşmaktadır. Staj eğitimi 8 krediyi kapsamaktadır. Mezun olabilmek için, öngörülen bu toplam krediye ulaşmak ve öğretmenlik uygulama dersinden başarılı olmak gerekir (Eurydice, 2022a). Yapılan bazı çalışmalarla (Aydın, Selçuk ve Yeşilyurt, 2007; Demir ve Çamlı, 2011) eğitim fakültelerinde öğretmenlik uygulama derslerinin öğretmen adaylarını mesleğe hazırlamada yetersiz kaldığı anlaşılmaktadır.

Ayrıca okul öncesi programı dışında Çocuk Gelişimi bölümünden mezun olanlar Pedagojik formasyon eğitimi almaları halinde okul öncesi öğretmeni olarak görev yapabilirler. Yine açık öğretimden Çocuk Gelişimi bölümünden mezun olanlar okul öncesi öğretmeni olarak görev yapabilir. Çocuk Gelişimi bölümünü kazanmak için %10’luk kesime girme şartı aranmamaktadır. Bu durum öğretmen eğitim kalitesini düşürdüğü gerekçesiyle eğitim camiası tarafından sıkça eleştirilen bir konu olmuştur. Ayrıca ihtiyacın üzerinde aday öğretmenlerin ortaya çıkmasına sebebiyet verdiği gerekçesi sebebiyle tartışılmaktadır. Çocuk Gelişimi bölümü açık öğretimde en kalabalık

grubu oluşturduğu görülmektedir. Ayrıca, Açık Öğretim Fakültelerinden mezun olanlar okul öncesi öğretmeni olarak atanabilirler.

2016 yılında yayınlanan Resmi Gazeteye göre, öğretmen adayları üniversiteden mezun olduktan sonra atanabilmek için YÖK tarafından gerçekleştirilen Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) ve Öğretmenlik Alan Bilgisi Testi (ÖABT)'inden belli bir başarı elde etmeleri gerekir. Başarılı olan öğretmen adayları kadrolu öğretmen olarak atanır. Ancak 2016 yılında yayınlanan kanunla 3 yıllık sözleşmeli sonra kadrolu öğretmenlik atamasına geçilmiştir.

KPSS den başarılı not almak dışında öğretmen olarak çalışabilmenin diğer şartları 657 sayılı kanuna göre şu şekildedir;

- Üniversiteden mezun olan öğretmenlerinin Bakanlıkça görevlendirilecek alana uygun olması,
- Adayın diploma aldığı ana dalın Bakanlığın gerekli gördüğü alanlarda olması,
- Yurt dışı öğretmenlik diploması veya formasyon eğitiminin Yükseköğretim Kurulunca eşdeğer olarak kabul edilmesi,
- Devlet memuru ve öğretmen olmalarına engel teşkil edecek herhangi bir suçtan sanık olmamak,

Okul öncesi öğretmeni olarak atanmak için ayrıca aşağıdaki sağlık koşullarını sağlamak gerekmektedir;

- Okul öncesi öğretmenliğinin gerektirdiği aktiviteleri engelleyecek derecede boy kısalığı, obezite, kas, iskelet ve koordinasyon sistemini etkileyecek nörolojik ve ortopedik bir engeli olmamak,
- Normal işitme yeteneğine sahip olmak (veya işitme cihazı kullanmak suretiyle konuşmayı ayırt edebilmek),
- Renk körlüğü, görme alanı bozukluğu gibi görmeyi engelleyecek hastalığı sahip olmamak (Eurydice, 2022).

2016 yılından sonra KPSS ve ÖATB ve ek olarak sözlü sınav değerlendirmesi getirilmiştir. Bu uygulamalarda yanlış atamaların gerçekleştiğinden dolayı kamuoyunda tartışılmaya devam edilmektedir (Eğitimsen,2021). Koşar, Er, Koşar ve Kılınç tarafından 2017 yılında yapılan öğretmen atamalarında sözlü sınav uygulamasının değerlendirilmesi adlı çalışmada, atanan ve atanamayan öğretmenlerin sözlü sınav ile ilgili görüşlerine başvurulmuştur. Araştırma sonucunda öğretmenlerin sözlü sınava yönelik görüşleri, sınav sorularının alan dışı olduğu, sınav komisyonun puanlamada yanlış davrandığı, sözlü sınav süresinin az olduğu, sınavın öğretmenlik mesleğini zedeleyeceği ve KPSS ye güvensizlik yarattığı yönünde olmuştur.

Türkiye’de öğretmenlik mesleği, aday öğretmenlik süreci ile başlar. Aday öğretmenlik süreci bir yıldan az ve iki yıldan fazla olmaması esastır. Aday öğretmenlerin adaylık sürecinde eğitim ve uygulama ana başlıkları altında iki görevi bulunmaktadır. Bu görevler şu şekildedir;

- Eğitim görevi;
 - Uyum eğitimini,
 - Aday öğretmenler için hazırlanan adaylık eğitimini içerir
- Uygulama görevleri;
 - Sınıf içi, eğitim kurumu içi ve eğitim kurumu dışı yapılacak gözlem görevlerini
 - Sınıf ve eğitim kurumu içerisinde yapılacak uygulama görevlerini ifade eder.

Adaylık Değerlendirme Komisyonunca yapılan değerlendirmede Aday Öğretmen Yetiştirme Programını başarıyla tamamlayanlar asli olarak öğretmenlik mesleğine atanır (MEB, 2022). Sınavda başarısız olan öğretmen adayları il veya il dışında bir okulda görevlendirilir ve bir kez daha değerlendirmeye tabii tutulur. Yasal bir mazeret sebebiyle bu değerlendirmeye katılamayan ya da ikinci defa bu değerlendirmeyi başarısız geçen adayların görevlerine son verilir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında sınıflarda tek öğretmen görev yapar. Okul öncesi öğretmeni çalışma süresi, tam gün eğitimde haftalık 42 saat, yarım gün eğitimde haftalık 30 saat olacak şekilde düzenlenir (Resmi Gazete, 2006).

Milli eğitim bakanlığına bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan okul öncesi öğretmenlerinin maaşları 657 sayılı Devlet Memurları Kanunun 36. Maddesi gereğince düzenlenir ve ödenir. Hizmet uzunluğu, meslekte yüksek lisans ya da doktora derecesine sahip olmak alınan maaşları etkiler. Öğretmenlere maaşları dışında ayrıca aylık olarak girmiş oldukları her ders saati için ek ders ödemesi yapılır (Eurydice, 2022d).

4.4.2.Belçika Flaman Bölgesi Okul Öncesi Öğretmen Eğitimi ve Öğretmenlerin Çalışma Koşulları

Belçika Flaman Bölgesinde erken çocukluk eğitimi alanında okul öncesi eğitim öğretmenliği, çocuk bakım çalışanı ve pedagojik uzmanlığı olmak üzere üç farklı istihdam mevcuttur. Bu üç alanda çalışan kişilerin çalışma alanları ve almaları gereken eğitimleri farklıdır.

Belçika Flaman Bölgesinde ilkokulu öğretmenleri eğitimi, ilkokul ve okul öncesi öğretmenleri için aynı lisans programında yer alır. Flaman bölgesinde öğretmen yetiştirme programları 2019-2020 yılından beri sadece yükseköğretim kurumları tarafından oluşturulmaktadır. 4 Mayıs 2018'de çıkarılan bir kararname ile eğitim programlarında öğretmen eğitim kalitesinin arttırılması amacıyla bazı reformlar yapılmıştır. Reformlar, öğretilecek konu içeriklerinin arttırılması, uygulamalı becerilere daha fazla yer verilmesi, daha etkin sınıf eğitimin öğretilmesi ve teorik eğitimin kombinasyonundan oluşmaktadır.

Eğitim lisans programları üniversite kolejleri tarafından sunulmaktadır. Okulöncesi öğretmenliğini icra etmek isteyenler, okulöncesi ve ilkokul aynı eğitim lisans programını seçer. İlkokul öğretmenleri okul öncesi öğretmeni olarak görev yapabilirler. Bakanlık çocukların okuma ve yazma becerisinde bu iki öğretmenlik alanına ilişkin bazı temel yeterlikler belirlemiştir. Bu yeterlik okul öncesi ve ilkokul öğretmenlerinin görevlerine ilişkin ipuçları vermektedir. Bu yeterliklere göre;

- Okul öncesi öğretmenleri, uyarlanmış bir öğretim yöntemiyle metinleri değerlendirir ve dil açısından sözlü olarak erişilebilir hale getirir,

- İlkokul öğretmenleri, dil farkındalığını arttırarak öğrencilerin dillere duyarlı ve açık olmalarına katkıda bulunur. Ayrıca öğrencilere dijital bilgi ve becerileri yararlı bir şekilde öğrenmelerini sağlar (FBO, 2022).

Okul öncesi öğretmenliği programı üniversite alımı için ortaöğretim diplomasına sahip olmak yeterlidir. Ancak aday öğrencilerin, kayıt öncesinde tanımlayıcı bir sınava girmeleri bir ön koşuldur. Öğrenciler bu sınava girerek başlangıç seviyelerini göstermiş olur. Öğrencilerin çevrimiçi olarak girdikleri bu sınav, ÖSYM tarzında genel bir sınav değildir. Her üniversite bağımsız bir şekilde bu sınavı kendisi yapmaktadır. Bu sınavın temel amacı öğrencilere, potansiyellerini ve yeterliliklerini görmelerini sağlamak, hangi öğretmenlik branşında daha iyi olacağını göstermek, puanı düşük öğrencilere düzeltici önlemleri göstermek veya seçimlerini tekrardan düşünmelerini sağlamaktır. Testin bağlayıcı bir yanı yoktur. Puanı düşük bir aday öğrencinin istediği okula kaydı bu sebepten reddedilemez. Ancak hedeflenen başarı puanını alamayan öğrenciler, öğrenimlerinin ilk yılında eksik oldukları konularda eğitim almak zorundadırlar. Üniversite kolejleri ücretsizdir ve kendi eğitim sistemlerini uygular. Ancak genel konularda Eğitim Bakanlığına bağlıdırlar (URL-11, 2022).

Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi öğretmenliği eğitim programı 3 yıl sürer. Bu eğitim toplam 180 krediden oluşur. Bir kredi 25-30 saatlik iş yükünü ifade eder. 180 kredi içerisinde 45 kredi uygulamalı dersleri ve staj eğitimini içermek zorundadır (Eurydice, 2023a).

Öğretmen eğitimi boyunca Flaman öğretmen yeterlilik unsurları öğrenilir. Bunlar; bilgi, beceri, bağlam, sorumluluk ve özerklik olmak üzere 5 temel unsur barındırır (Eurydice, 2023a).

Okul öncesi öğretmen eğitimi programlarına ilişkin yasal düzenlemeler 1998’de yapılmış, 2007 yılında ise bazı reformlarla yeniden yapılandırılmıştır. 2007 yılında yapılan düzenlemeyle okul öncesi öğretmenliği ilk defa cinsiyetten bağımsız bir meslek olarak tabir edilmiş ve anne sevgisi gibi tabirler meslek tanıtımından çıkarılmıştır. Öğretmen yetiştirme müfredatı, kritik kararlar alma ve yönetme, meraklılık, organize etme, işbirliği, sorumluluk, esneklik gibi becerilerin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi

temel alınarak oluşturulmuştur. Ayrıca öğretmenlerin sahip olması gereken tutum ve yeterlilikler tanımlanmıştır.

Belçika Flaman Bölgesinde okul öncesi öğretmenlerinin (Leraar Kleuteronderwijs) sahip olması gereken yeterlikler şunlardır;

- Çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarına göre, çocuğu öğrenme ve gelişme sürecinde desteklemek,
- Çocuklar için ulaşılabilir genel hedefler ile bireysel farklılıklar temelinde özel hedefler belirlemek,
- Müfredatta öğrenme alanlarını ve deneyimlerini seçmek,
- Teşvik edici eğitim materyalleri sağlamak ve uygun didaktik öğrenme yöntemlerini benimsemek,
- Bağımsız bir şekilde çalışma potansiyeline sahip olmak ve standart bir Flamanca konuşma becerisine sahip olmak,
- Çocuklar için oynayarak ve eğlenerek öğrenebilecekleri, yapılandırılmış güvenli bir eğitim ortamı yaratmak,
- Çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerine yönelik bireysel ya da grup etkinlikleri düzenlemek,
- Grubun sosyal, kültürel ve dil çeşitliliğine saygı göstererek bireysel gelişimi destekleyici ve sosyal katılımı teşvik edici bütüncül bir yaklaşım kullanmak,
- Çocukların gelişimi ve müfredat konularında yeterli bilgiye sahip olmak,
- Dijital teknolojiler dâhil olmak üzere bütünleşmiş bir yaklaşım kullanmak ve dijital okuryazarlığı teşvik etmek,
- Hem çocuk hem de hedef merkezli faaliyet planları hazırlamak,
- Sağlıklı bir eleştiri anlayışına ve yeniliklere açık olmak,
- Mesleki profesyonellik ve yenilikler için akademik araştırma yapma sorumluluğunu almak,
- Aile ve çocuk bakıcılarını okul yaşantısına dâhil etmek,
- Okul çalışanlarıyla işbirliği içinde çalışmak ve okul politikasının uygulanması için sorumluluk almak,

- Eğitim ile ilgili girişimlerde bulunmak ve diğer paydaşlarla işbirliği yapmak, eğitimcilerin rolü ilgili kamusal tartışmalara katılmak,
- Eğitim politikalarında görüşlerini eleştirel ve açık bir şekilde belirtme (Peeters ve diğ., 2016, s.10).

Belçika Flaman Bölgesinde öğretmen atamaları yapılırken; mevcut öğretmenlerin yaş yapısı ve mezun durumları, emeklilik yaşı ve maaş ödemeleri, lisans eğitim programlarına kayıtlı öğretmen aday sayısı ve mezun olacak aday öğretmen sayısı, öğrenci sayısındaki artış ve azalma göz önünde bulundurularak yapılır. Atanacak öğretmenlerin taşınması gereken şartlar 27 Mart 1991 tarihli kararname ile belirtilmiştir. Bu kararname belirtilen şartlar şunlardır;

- Avrupa Birliği veya Avrupa Serbest Ticaret Birliği vatandaşı olmak (Flaman Hükümeti'nin tanıyabileceği bir muafiyet temelinde istisnalar mümkündür),
- Medeni ve siyasi haklarına sahip olmak,
- Dil gereksinimlerini karşılamaktır.

Flamanca resmi eğitim dilidir. Eğitim kurumlarında çalışacak idari yönetim ve öğretmenler için C1 seviyesinde Flamanca şartı gereklidir. Yönetim ve öğretim kadrosu dışında yabancı personel için B2 dil seviyesi yeterlidir. Personel dil şartını sağlamadığı sürece ataması yapılamaz. Bazı istisnai durumlarda okul, dil bilmeyen öğretmenler için en fazla üç yıl süreyle dil muafiyet başvurusunda bulunabilir. Bu durumlar şu şekildedir;

- Söz konusu pozisyon için Flaman Hükümeti tarafından belirlenen yeterlilik belgelerine sahip olmak
- Mesleği icra etmesini engelleyecek bir sağlık problemine sahip olmamak,
- En fazla bir yıl önce düzenlenmiş bir iyi karakter sertifikasına sahip olmaktır. İyi karakter sertifikası ikamet adresinin kayıtlı olduğu belediyeden alınır ve ilgili kişinin sabıka kaydına kaydedilen ve fiilen verilen cezalardan bahseder. Bu belge, Türkiye'de adli sicil kayıt belgesi gibi düşünülebilir (Eurydice, 2023b).

Anaokullarına öğretmen ataması 'açık işe erişim' ilkesine dayanarak yapılır. Okul yönetim kurulu öğretmen alımı yapılacağına dair Eğitim Bakanlığı'nın resmi gazetesinde iş ilanı yapar. Kararname ile belirtilen gerekli şartları taşıyan adayların ataması

gerçekleştirilir ve Flaman Hükümeti tarafından finanse edilmeye başlanır. Öğretmenler okul müdürleri, yöneticileri tarafından seçilir ve atanır. Okul yöneticileri, öğretmen adayları arasında seçim yapmakta özgürdür.

Öğretmenlerin kariyer gelişimi üç aşama şeklinde yapılır. İlk olarak öğretmen bir yıl süreyle geçici olarak görevlendirilir. Bu görevlendirme sabit bir süre için geçici bir görevlendirme şeklindedir. İşveren okul yönetimi tarafından alınan olumlu değerlendirme ile görevlendirme süresi uzatılır. En az iki yıllık çalışmanın ardından sürekli bir zaman için geçici görev ataması yapılır. Öğretmenlerin kariyer atamalarındaki son atama ise daimi atamadır.

Okullar, ayrıca Flaman Hükümeti finans desteği olmadan sözleşmeli öğretmen alımları da yapabilir. Sözleşmeli öğretmen istihdam türleri;

- Masrafları Eğitim Bakanlığı tarafından karşılanan sözleşmeli öğretmen,
- Okulun kaynakları göz önünde alınarak alınan sözleşmeli öğretmen,
- Başkent Brüksel bölgesi hükümeti tarafından desteklenen öğretmen şeklindedir.

Öğretmen maaş ödemelerinde görev yeri veya görevin zorluk derecesine göre farklılık yoktur. Ancak öğretmenlerin çalışma yıllarına göre farklılık vardır. Ayrıca bazı durumlarda maaşa ek olarak bazı ödeneklere hak kazanılabilir. Ev ve temel ödenek yardımı, tatil ödeneği, yılsonu ikramiyesi, doğum yardımı, çocuk yardımı, yol masrafı (bisiklet ya da toplu ulaşım kullanılırsa) , cenaze yardımı, sendika ödeneği, öğlenden sonra çocuk eğitim ve bakım ücretleri ek ödeneklere örnek olarak verilebilir (URL - 12,2022).

Belçika Flaman Bölgesinde okul öncesi öğretmenleri 26 saatlik iş sözleşmeleri bulunur. Ancak öğretmenler istekleri doğrultusunda yarı zamanlı bir şekilde haftalık 12 saat çalışabilir. Maaş ödemeleri çalışılan saatler baz alınarak yapılır. Belçika genelinde okul öncesi öğretmenlerin %69 u tam zamanlı çalışmaktadır (Peeters ve Pirard, 2017, s. 25).

Tablo 5. Türkiye Ve Belçika Flaman Bölgesi Okul Öncesi Öğretmen Eğitimi Ve Öğretmen Çalışma Koşullarının Karşılaştırılması

	Türkiye	Belçika Flaman Bölgesi
Eğitim programının adı	Okul Öncesi Öğretmenlik Programı	Okul Öncesi Lisans Eğitim Programı
Eğitim programına alınma şartı	Devlet tarafından yapılan merkezi sınavdan yeteri puan alabilmek.	Üniversitelerin yaptığı sınava katılmak ön koşuldur, ancak zorunluluk yoktur.
Eğitim süresi	4 yıl	3 yıl
Eğitimi kredisi	Toplam 240 kredidir, 8 kredi, staj uygulamasına ayrılır.	Toplam 180 kredidir, 45 kredi staj uygulamasına ayrılır.
Atanma durumu	Bakanlık tarafından merkezi olarak atanır. KPSS ve sözlü mülakattan başarılı olma şartı vardır.	Okul müdürleri tarafından seçilir ve atanma işlemleri gerçekleştirilir.
Çalışma saatleri	Tam gün çalışmada 42 saat, yarım gün çalışmada 30 saattir.	Tam gün çalışma haftalık 26 saat, yarım gün çalışmada haftalık 12 saattir.
Mesleki gelişim	Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan hizmet içi eğitimleri.	Okulların kendi bünyelerinde yaptığı eğitimlerdir ve okul müdürleri tarafından takip edilir.

‘Tablo 5. incelendiğinde Türkiye’de okul öncesi öğretmenlik eğitimi alabilmek için merkezi bir sınava tabi olmak gerekiyor. Belçika Flaman Bölgesinde merkezi bir sınav yerine üniversitelerin kendi yaptıkları sınava girmek bir ön koşul ancak zorunluluk değildir. Öğrenciler bu ön koşul sınavından başarısız olsalar bile istemeleri durumunda o üniversitede öğretmenlik eğitimi için kayıt olabilirler. Türkiye de okul öncesi öğretmenlerin atanmaları merkezi bir şekilde yapılır, Belçika Flaman Bölgesinde ise her okul müdürü öğretmen seçmede serbesttir. Tablo 5.’ten anlaşılacak diğer bir konu ise iki ülkenin okul öncesi öğretmenlik eğitimi süresi ve eğitim kredisidir. Türkiye okul öncesi öğretmenliği eğitim süresi daha uzun olmasına rağmen, staj uygulamasına ayrılan kredi Belçika Flaman Bölgesinde daha fazladır.’

4.5.TÜRKİYE VE BELÇİKA FLAMAN BÖLGESİ OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA SAĞLIK POLİTİKALARI

4.5.1.Türkiye Okul Öncesi Eğitim Programında Sağlık Konusu

Sağlık kaynaklarına erişmek ve sağlıklı bir birey olarak yetişmek kapsamlı bir sağlık anlayışı gerektirmektedir (Dünya Sağlık Örgütü, 2022). Sağlık anlayışının oluşturulmasında, çocukların zamanlarının çoğunu okulda geçirdikleri düşünüldüğünde, eğitim kurumlarının önemli sorumluluklar üstlendiği söylenebilir.

Sağlıklı bir yaşam alışkanlıklarının edinilmesi, sağlığın korunarak sürdürülmesi toplum sağlığı için önemli bir olgudur. Bu alışkanlıkların erken yaşlardan itibaren alınması, toplum sağlığının şekillenmesi ve devamlılığı için gereklidir (Sönmez, Bilir Seyhan, 2016).

Türkiye’de eğitim kurumlarında sağlık konusu üzerinde önemle durulmakta olduğu gözlenmektedir. 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu’nun 3. maddesi belirtildiği şekliyle okul sağlığı hizmetlerinin, Sağlık Bakanlığı tarafından yürütüleceği belirtilmiştir.

Bu bağlamda Sağlık Bakanlığı tarafından ‘Okul Sağlığı’ projesiyle okul sağlığı hizmetleri son yıllarda arttırılmıştır. ‘Okul Sağlığı’, projesi kapsamında okul çağı çocuklarının büyüme, gelişme ve sağlığını etkileyen faktörlerin tespiti, sağlıklarının geliştirilmesi, sık görülen hastalıklar ve tedavileri konusunda bilgilendirmek ve rehberlik amacı ile ‘çalışmaları yürütülmektedir. Okul Sağlığı çalışmalarında çocukların yanı sıra eğitim kurumlarında çalışan öğretmen ve öğretmen dışı personellerin sağlıklarının değerlendirilmesi ve sağlıklı bir eğitim ortamının yaratılması çalışmalarını da kapsamaktadır. Bu çalışmalara örnek olarak, aralıklı fizik muayeneler, çocuk aşıları, sağlık taramaları, ilkyardım dersleri, (Sağlık Bakanlığı, 2008, s.1).

‘Okul Sağlığı’ kapsamında 2016 yılında Sağlık Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı işbirliği ile okul öncesi eğitim kurumlarında çocukları ağız ve diş sağlığı konusunda bilgilendirmek ve çocukların diş fırçalama alışkanlığı edinmeleri için ‘Parlak Gülüşler, Parlak Gelecekler’ projesi başlatılmıştır (Sağlık Bakanlığı, 2008,).

Okul öncesi eğitim kurumlarında sağlıklı beslenme eğitime yönelik ayrıca ‘Beslenme Dostu Okul Programı Projesi’ adlı çalışma başlatılmıştır. Projede amaç, eğitim kurumlarında çocukların gelişimlerini destekleyecek sağlıklı bir beslenme alışkanlığı edinmeleri sağlığa zararlı hazır yiyeceklerin tüketilmesinin önüne geçilmesi ve hareketli yaşam duyarlılığının artırılmasıdır (MEB, 2016b).

Çocuk sağlığı konularında öğretmenlerin yeterli bilgiye sahip olmaları diğer önemli bir husus olduğu söylenebilir. Öğrencilerin kişisel, sosyal, zihinsel gelişimlerini destekleyen öğretmenlerin, çocukların okulda geçirebilecekleri herhangi kaza ve yaralanma durumlarına karşı tedbirli olmaları son derece önemlidir. Yine öğretmenlerin epilepsi, astım gibi kronik rahatsızlığı olan öğrencilerin, gelişecek herhangi acil bir durumda öğrencilere nasıl yaklaşılması konusunda bilgilendirilmeleri önemli bir husustur (Gündüz, Çizmeci ve Kanburoğlu, 2013).

Türkiye 2013 Okul Öncesi Eğitim Programının temel amacı; çocukların sağlıklı büyümelerini, motor, sosyal ve duygusal, dil ve bilişsel gelişim alanlarında gelişimlerinin en üst düzeye ulaşmasını, öz bakım becerilerini kazanmalarını sağlamaktır (MEB, 2013).

Görüldüğü üzere programın en temel özelliklerinden biri, çocuğun bütün gelişimsel alanlarının desteklenmesidir. Ancak sağlıkla ilgili temel kazanımların ağırlıklı olarak öz bakım becerileri ile verilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır.

Sağlık kavramıyla ilgili öz bakım becerileri şu şekildedir;

- Bedeniyle ilgili temizlik kurallarını uygular,
- Yeterli ve dengeli beslenir,
- Dinlenmenin önemini açıklar,
- Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır,
- Kendini tehlikelerden ve kazalardan korur,
- Sağlığı ile ilgili önlemler alır (MEB, 2013).

Programa bakıldığında hijyen ve sağlıklı beslenme temalarının öz bakım becerilerinde sıklıkla söz edildiği görülmektedir. 2018 yılında öğretmenler için basılan okul öncesi eğitim kitabına bakıldığında zaman etkinlik türlerine göre; sağlık konusuna fen

etkinliklerinde bolca yer verildiği görülmektedir. Ayrıca bütünleştirilmiş bir şekilde hareketli oyun etkinlikleri, okuma etkinlikleri, drama etkinlikleri, müzik etkinliklerinde yer verilmektedir.

Bu etkinliklere örnek vermek gerekirse;

- ‘Dişlerimi Fırçalıyorum’ bütünleştirilmiş Türkçe, matematik ve sanat etkinliği,
- ‘Ellerimi Yıkıyorum, Sağlığımı Koruyorum’ bütünleştirilmiş müzik ve sanat etkinliği.

Okul öncesi eğitim kurumlarının beslenme uygulamaları okuldan okula farklılık gösterebilmektedir. Bazı eğitim kurumları özellikle bağımsız anaokulları çocuklar için okulda yemek yapmaktadır. Bu okullarda velilerden yemek malzemelerinin temini için belli bir ücret alınmaktadır. Ancak 6 Şubat 2023 tarihi itibarıyla MEB tarafından tüm okul öncesi eğitim kurumlarına ‘ücretsiz öğle yemeği veya beslenme desteği sağlanması’ çalışması başlatılmıştır. Çalışma kapsamında, okullara haftanın beş günü, günlük bir öğün olacak şekilde beslenme desteği sağlanması amaçlanmıştır. Bu çalışma, fırsat eşitliğinin artırılması bakımından önemli bir gelişmedir (MEB, 2023).

4.5.2.Belçika Flaman Bölgesi Okul Öncesi Eğitim Programında Sağlık Konusu

Belçika Flaman Bölgesi eğitim kurumlarına bakıldığında zaman sağlık konusunun üzerinde önemle durulduğu anlaşılmaktadır. Çocukların sağlıklı beslenmesinin yanı sıra fiziksel ve psikososyal anlamda sağlıklı olmaları son derece önemlidir. Bundan ötürü sağlık politikalarının teması; beslenme, hareket ve hareketsiz, zihinsel refah, sağlık ve çevre, düzenli uyku, su içme alışkanlığı ana başlıkları altında işlenmektedir (FBO, 2022).

Eğitim ve Öğretim Bakanlığı, Flaman bölgesi eğitim kurumlarından bir sağlık politikası geliştirmelerini ister. Okullar ‘Sağlıklı Okul’ teması altında bir sağlık politikası oluşturur. Sağlıklı okul politikasının temaları; beslenme, hareket, zihinsel refah, sağlık ve çevredir. Okullar geliştirmiş oldukları sağlık politikasının uygulanması için devlet tarafından finanse edilir. Örneğin; bir okul, öğrencilerine süt ya da meyve dağıtacaksa bunun için devletten maddi destek alır.

‘Sağlıklı Okul’ politikasının ilk basamağını sağlıklı beslenme oluşturmaktadır. Sağlıklı ve çevreye duyarlı gıdaların seçimi, gıda tüketirken dikkat edilmesi gerekenler, beslenmenin sosyal ve kültürel etkileri, gıda depolama ve gıda güvenliği sağlıklı beslenmenin temel konularıdır (FBO, 2022).

Anaokullarında, çocuklar sağlıklı yaşamayı deneyimleyerek öğrenir. Sağlıklı beslenme için birçok aktivite gerçekleştirilir. Bu aktiviteler için gerekli eğitim materyalleri ve eğitim paketleri devlet tarafından verilir. Sağlıklı beslenme ile ilgili eğitim paketlerine şu şekilde örnekler verilebilir;

- **Lezzetli ve Sağlıklı:** Öğrenciler sağlıklı bir diyetin ne olduğunu oldukça erken bilirler. Hükümet tarafından okullara ‘Lezzetli ve Sağlıklı’ eğitim paketini gönderilir. Bu, öğrencileri beslenme üçgeni ile tanıştıracak hazır malzemelerle doludur. Bu eğitim paketinde; ders önerileri, etkileşimli alıştırma ve çalışma sayfaları mevcuttur,
- **Güle güle susuzluk:** Çocukları eğlenceli bir şekilde daha fazla su içmeye teşvik eder,
- **Deneme şampiyonu kim olacak?** :Eğitici materyal setidir. Okul öncesi çocuklar ve ilköğretimin 1. sınıfından itibaren öğrenciler arasında zevkin gelişimini teşvik etmek için, eğitim 'deneme' var. Bir okul olarak test çalışmasını ücretsiz olarak ödünç alabilirsiniz. Bu, aynı zamanda bir el kitabı ile renkli malzemelerden oluşan bir hazinedir.
- **Gıda üçgeni hakkında aktif oyunlar:** Bunlar, çocukların, gençlerin yiyecek üçgeni ile eğlenceli ve aktif bir şekilde tanışmayı öğrendikleri oyunlardır.
- **Baklagiller için giriş:** Öğrencileri baklagiller ile tanıştırmak için yapılan etkinliklerdir (FBO, 2022).



Şekil 7. Deneme Şampiyonu Kim Olacak Eğitim Seti Örneği

Çocukların sağlıklı beslenme ile ilgili öğrenme hedefleri şu şekildedir:

- Çocuk, yiyeceklerin hangi kısımlarının yenilebilir, hangi kısımlarının yenemediğini ayırt edebilir,
- Çocuk, yiyecekleri yapısına göre sınıflandırabilir (örneğin havucun sebze olduğunu bilir),
- Çocuk, gün boyunca yeterince su içer,
- Çocuk lezzetli-pişmemiş, sağlıklı- sağlıklı yiyecekler arasında bir ayrım yapabilir (ancak bu ayrımı bir besin üzerinden ya da bir nedenden yapabilir).

Çocuk, genellikle aynı bağlamda yenen yiyecekleri (örneğin; mısır gevreği ve süt) gruplandırabilir (FBO, 2022).

Flaman okullarında gıda güvenliği sağlık politikasının diğer bir konusudur. Sağlık politikaları Federal Gıda Ajansı tarafından kontrol edilir. Okul öncesi eğitim kurumlarında çocukların su içtikleri musluk suları düzenli aralıklarla kontrol edilir. Su borularının kurşunsuz olması zorunludur. Ayrıca uzun tatil dönüşlerinde su borularının temizlenmesi önemlidir (OVb, 2022).

Okullar, beslenme politikaları hakkında öğretmen ve personellerine seminer düzenler. ‘Sağlıklı Yaşam’ adıyla verilen bu eğitimlerde genel olarak şu konular işlenir;

- Sağlıklı bir beslenme politikası nasıl oluşturulur?
- Sağlıklı beslenme politikası nasıl sürdürülür?
- Okul personelini, öğrencileri ve aileleri okul beslenme politikasına nasıl dâhil edebiliriz?
- Olumlu bir deneyim nasıl sağlanabilir?

Çocuklara sağlıklı beslenme alışkanlıklarının kazandırılması için aileler ile işbirliği yapılır. Bu anlamda öncelikle ailelerin beslenme alanında bilgilendirilmesi önemlidir. Aileler için diyetisyen eşliğinde eğitici atölyeler düzenlenir. Bu bağlamda aile katılımı etkinliklerine yer verilir. Örneğin; aileler ile birlikte kahvaltı etkinliği ya da doğum günü kutlamaları.

Belçika Flaman Bölgesinde çocukların hareketli oyunlarla egzersiz yapmaları bu sayede okulda hareketsiz olmayı azaltma sağlık politikasının bir parçasıdır. Eğitim kurumlarında çocukların daha az oturmaları ve aktif olarak doğada- açık havada egzersiz yapmaları teşvik edilir. Öğle molalarında hareketli oyunlar, etkinlik aralarında basit hareket egzersizleri, okul sonrası hareketli yarışmalar, düzenli spor yarışmaları ve çocukların okula yürüyerek gelmeleri hareketsizliği azaltmak için yapılan etkinlik örnekleridir.

0-5 yaş grubu için egzersizlerin sağladığı faydalar aşağıdaki gibidir:

- Daha sağlıklı bir kilo sağlar,
- Motor becerilerini geliştirir,
- Daha güçlü beyin gelişimini sağlar,
- Sosyal becerileri ve başkalarıyla etkileşimi geliştirir,
- Zihinsel refahı güçlendirir.

Araştırmacının De Toverboom Anaokulunda yaptığı okul gözlemleri sonucunda yapılan araştırmacı günlükleriyle okulun sağlık konusunda edindiği izlenimleri ise şu şekildedir;

- Çocuklar beslenme saatinde mutfakta beraber yemek yemektedir,
- Her çocuk kendi beslenmesini evden kendisi getirmektedir,
- Velilere herhangi bir beslenme listesi verilmemektedir. Ancak sene başında yapılan veli toplantısında velilere dağıtılan okul kılavuzunda çocukların hangi yiyecekleri okula getiremeyeceği açıkça belirtiliyor. Kılavuzda diğer beslenme kuralları da yer almaktadır,
- Beslenme saatinde çocuklarla yardımcı personeller ilgilenmekte, öğretmenler de bu arada kendi yeme ya da içme ihtiyaçlarını gidermektedir,
- Çocukların, hazır ve paketli şeylerin tüketilmesine izin verilmemektedir,
- İçecek olarak sadece suya izin verilmekte ancak özel gün ve kutlamalarda meyve suyunun da içilmesine izin verilmektedir,
- Çocuklar özellikle de açık hava ve hareketli oyun sonrasında bolca su içmeleri için uyarılmaktadır,
- Okulda herhangi bir düşme ya da yaralanma olayında kaza formu sınıf öğretmeni tarafından doldurulur. Meydana gelen yaralanma çok ciddi ise ambulans çağrılır fakat hafif bir yaralanma ise veli okula çağrılır. Kaza formunda kimin, nasıl yaralandığı, yaralanmanın geldiği saat, yaralanmanın boyutu gibi sorular yer almaktadır

Tablo 6. Türkiye ve Belçika Flaman Bölgesi Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Sağlık Politikaları

	Türkiye	Belçika Flaman Bölgesi
Okullarda sağlık politikalarının yürütülmesi	Milli Eğitim Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı işbirliğiyle	Eğitim- Öğretim Bakanlığı ile Flaman Sağlık Bakanlığı işbirliğiyle
Okullarda sağlık politikalarının teması	Sağlıklı gelişim, yeterli ve dengeli beslenme, öz bakım becerileri, tehlike ve kazalardan korunmak, hareketli yaşam	Beslenme, hareket ve hareketsizlik, zihinsel refah, sağlık ve çevre, düzenli uyku, su içme alışkanlığı,

**Okullarda uygulanan
sağlık politikasının
temel projesi**

Okul Sağlığı

Sağlıklı Okul

‘Tablo. 6 incelendiği zaman iki ülkede de okullarda uygulanan sağlık politikaları çocukların bütün gelişim alanlarını desteklemeyi amaçlamaktadır.’



5.TARTIŞMA

Bu araştırmada, Türkiye ve Belçika Flaman Bölgesi Okul Öncesi Eğitim Sistemleri karşılaştırılarak incelenmiştir. Bu bağlamda bu araştırma, ilgili ülkelerin eğitim sistemleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları saptanması amacıyla yapılan bir karşılaştırmalı eğitim araştırmasıdır.

Bu bölümde çalışmanın amacı ve alt amaçlarına yönelik saptanan bulgulara ilişkin tartışmaya yer verilmiştir. Araştırmanın alt amaçları ayrı başlıklar halinde tartışılmıştır.

4.1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM SİSTEMLERİNİN GENEL YAPISINA İLİŞKİN TARTIŞMA

Araştırmada, Türkiye ile Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitim sistemi amaçlarının benzerlikler taşıdığı görülmektedir. Buna göre her iki ülkenin okul öncesi eğitimi, çocukların bütün gelişimsel alanlarının dengeli ve bütüncül bir şekilde desteklenmesini amaçlamaktadır.

Araştırmada, ülkelerin eğitim prensip ve politikalarının ülkelerin yönetim şekli, kültür, sosyal ve demografik olgulardan etkilendiği görülmektedir. Her ülkenin; kendine özgü kültür ve sosyal yapısı vardır. Eğitim politikalarının belirlenmesinde bu faktörlerin etkili oldukları görülmektedir. Ülkelerin eğitim sistemleri yorumlanırken, ülkelerin içinde bulundukları sosyal ortam ve demografik yapıların göz önünde bulundurulmaları gerekmektedir. Bundan ötürü ülkelerin eğitim sistemlerinin birebir taklit edilmesi düşünülemez.

Belçika federal bir yapıya sahiptir. Fransızca, Almanca ve Flamanca dillerini konuşan 3 büyük topluluk vardır. Her topluluğun kendi eğitim sistemleri mevcuttur (Ergineer, 2009, s.287). Bu bilgiler ışığında, Flaman eğitim sisteminde yerel yönetimler etkili iken, Türkiye'nin sosyal ve kültürel ortamı buna henüz hazır olmadığından, eğitim sisteminde yerel yönetimlerin etkisi yoktur. Bunun yerine merkeziyetçi bir yapı mevcuttur. Bütün kararlar tek bir elden, merkeziyetçi bir şekilde alınır. Bu bulgu iki ülke eğitim sistemleri arasında bulunan önemli farklardan birini oluşturmaktadır.

Türkiye okul öncesi eğitimi, çocuk merkezlidir. Çocuğun yaparak yaşayarak kendi deneyimleriyle öğrenmeleri sağlanmaktadır. Türkiye, bu yönüyle, çocuğun keşfederek öğrenmesini odak noktası olarak gören Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitimi ile benzerdir. Ancak Belçika Flaman Bölgesinde çocuk yetiştirme ve bakımı da eğitim kadar ön plana çıkan bir konudur. Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitimi, gündelik hayatta kendine yetebilen çocuk yetiştirmeyi hedeflemesiyle, Türkiye okul öncesi eğitimi ile farklılık oluşturmaktadır. Belçika Flaman Bölgesinde erken çocukluk eğitiminde ‘yürümeye yeni başlayan çocuk’ terimi sık sık kullanılır ve bu yaş grubunun ihtiyaç, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir yetiştirme ve eğitim ortamı sağlanmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır. Çocuk ve Aile Kurumu çocuk bakım merkezlerinin politika düzenlemeleri, günlük işleyiş, finansman, kalite yönetimi gibi konularda sorumludur (OVB, 2022). Ülkelerde, okul öncesi eğitim sistemlerinde benzer bakanlıkların sorumlu oldukları ve benzer bakanlıkların işbirliği içerisinde oldukları görülmektedir. Türkiye’ de okul öncesi eğitimi, Milli Eğitim Bakanlığı sorumluluğundadır. MEB, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile işbirliği yürütmektedir. 0-36 ay çocukların bakımı ise bu bakanlığa bağlı olarak açılan kreşlerde yapılmaktadır. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı okul öncesi eğitimde danışma kurulu görevini üstlenmektedir. Flaman Bölgesinde okul öncesi eğitimi, Eğitim ve Öğretim Bakanlığı sorumluluğundadır. Eğitim Bakanlığı, Aile, Refah ve Eşit Fırsatlar Bakanlığı ile işbirliği içerisinde. Flaman Eğitim Konseyi (VLOR) danışma organıdır. Çocuk bakımı ve yetiştirmesinden bu bakanlığa bağlı olarak görev yapan Çocuk ve Aile Kurumu sorumludur (OVB, 2022a). Belçika Flaman Bölgesinde çocuk bakımı konusunda ciddi çalışmalar yapıldığı gözlemlenmektedir. 2,5 yaş oyun sınıflarında öğretmen ile birlikte çocuk bakımından sorumlu personeller çalışmaktadır. Ancak öğretmen eğitimi almamış ve çocukların gelişimlerini yeterince bilmeyen bu personellerin çalışması son zamanlarda tartışma konusu olmuştur. Flaman Topluluğunda 1 Nisan 2014 yılında çıkarılan bir kararname ile çocuk bakım çalışanlarının 2024 yılına kadar pedagojik bir eğitimden geçerek, çocuk bakımında yeterlilik sertifikası almaları şartı koyulmuştur. Belçika Flaman Bölgesinde çocuk bakım hizmetleri istenilen noktada olmasa da bu yönde çalışmalar devam etmektedir (Peeters ve diğ. 2017, s.3).

Bulgular incelendiğinde iki ülkede de dezavantajlı durumdaki çocuklara ulaşmak ve çocuklar arasında fırsat eşitliğinin sağlanması için ciddi çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Hem Türkiye hem de Belçika Flaman Bölgesinde sosyal yardım ödeneğinden faydalanan çocukların okul masrafları da devlet tarafından karşılanmaktadır. Bu odak noktası, bu çalışmada iki ülke arasında var olan benzerliklerden birini oluşturmaktadır.

Ülkelerde okul öncesi eğitime başlama yaşlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Belçika Flaman Bölgesinde okul öncesi eğitim kurumlarına başlama yaşı 2,5'tür ve okula başlamak için herhangi bir şart bulunmamaktadır. Türkiye'de okul öncesi eğitime başlama yaşı 3'tür ve okula başlamak için herhangi bir şart gerekmemektedir. Bu yönüyle iki ülkenin okul öncesi eğitimi benzerlik göstermektedir.

Türkiye okul öncesi eğitimi ile Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitimi kurumlarının ücret durumu benzerlik göstermektedir. Her iki ülkede de okul öncesi eğitimi devlet kurumlarında ücretsizdir. Özel eğitim kurumları ücretlidir. İki ülkede de bazı durumlarda velilerden okula maddi katkı sunmaları beklenmektedir. Belçika Flaman Bölgesinde bu durumlar, okulların velileri de işin içine katarak beraber kararlaştırmaktadır. Ancak velilerden alınacak asgari tutar bakanlık tarafından onaylanır (OVb, 2022a). Türkiye'de ise il komisyonları velilerden talep alınacak destek ücretini belirler. Okul-aile birliğinin bu ücretin belirlenmesinde bir rolü yoktur. Teşvik edilmesiyle birlikte Türkiye'de okul öncesi eğitimi zorunlu değildir (MEB, 2019). Flaman bölgesinde ise 1 Eylül 2020 tarihiyle 5 yaş okul öncesi eğitimi zorunlu eğitime alınmıştır.

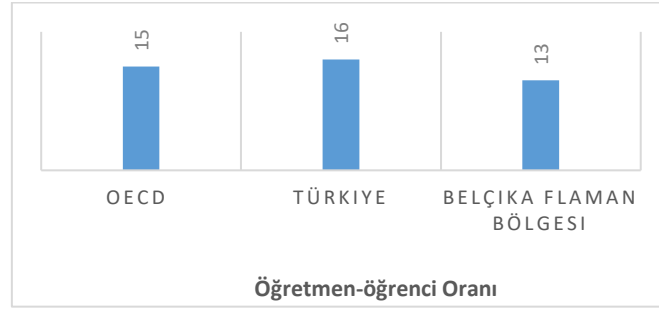
Türkiye okul öncesi eğitim ve Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitim-öğretim çalışma takvimine bakıldığında zaman, bir eğitim-öğreti yılında çalışma iş günlerine yönelik bulgular birbirine yakın bulunmuştur. Türkiye okul öncesi eğitimi 180 gün olması esastır, Flaman Bölgesi okul öncesi eğitimi toplam 177 gün eğitim öğretim yapılır.

Belçika Flaman Bölgesinde okul öncesi eğitimde aileler diledikleri durumda çocuklarına e-öğrenme modeliyle uzaktan öğrenmeyi tercih edebilirler. Bu durumda

ailelerin eğitim için gerekli alt yapı sistemini karşılamaları gerekmektedir. Türkiye’de ise pandemi gibi olağandışı durumlar dışında uzaktan eğitim tercih edilmemektedir.

İki ülkenin okul öncesi okullaşma oranlarının farklı oldukları bulunmuştur. Bütün yaş grupları okul öncesi okullaşma oranlarında Belçika Flaman Bölgesi’nin, Türkiye’den yüksek olduğu bulunmuştur. Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitim sisteminde okullaşma oranının çok yüksek olduğu görülmektedir. 3 yaş grubu için % 98,6, 4 yaş grubu için %98,8 ve 5 yaş grubu için %99 okullaşma oranları mevcuttur (URL-11, 2022). Bu oranlara bakıldığı zaman Flaman Bölgesi okullaşma oranının AB ülkeleri arasında en yüksek oranlardan biri olduğu görülmektedir. Zorunlu eğitim kapsamında olmayan 3 ve 4 yaş grup okullaşma oranının çok yüksek olması, 5 yaş zorunlu eğitimin okullaşma oranını etkilemediği söylenebilir. Zorunlu olmamasına rağmen 3 ve 4 yaş çocukların hemen hepsinin okul öncesi eğitime katılım sağladıkları görülmektedir.

OECD verilerine bakıldığı zaman Türkiye’de okul öncesi eğitim kurumlarının artmakta olduğu görülmektedir. Buna paralel olarak okullaşma oranı da son yıllarda ciddi bir şekilde artmıştır. Türkiye’de okul öncesi eğitimde okullaşma oranı 2021 yılında 3 yaş grubu için %48, 4 yaş grubu için %65 ve 5 yaş grubu için %92’dir. Bu oran ile Türkiye’nin, 2020 OECD verilerine göre %88 olan AB ortalaması üzerinde olduğu görülmektedir. Türkiye’nin kalabalık bir nüfusa sahip olması, küçük yaş gruplarında okullaşma oranlarının az olmasında etkili olduğu söylenebilir. Okul öncesi eğitim kurumlarına kayıt önceliği 5 yaşa verildiğinden ötürü, bazı durumlarda 3 ve 4 yaş çocukları için kayıt sırası gelmemektedir. Türkiye’de son yıllarda okullaşma oranının arttırılması için ciddi çabaların gösterildiği, birçok pilot uygulamanın yapıldığı, bunların neticesinde okullaşma oranının gelişim gösterdiği gözlenmektedir. Ancak, bağımsız anaokulları sayısının artırılması, 3-4 yaş grubun okullaşma oranının artmasında etkili olabilir. MEB istatistikleri incelendiği zaman, Türkiye’de 2021-2022 eğitim- öğretim yılında bu oran %92 olmuştur (MEB, 2021).



Şekil 8. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Öğretmen-Öğrenci Oranı

Şekil 8’de görüldüğü üzere okul öncesi eğitimde, okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmen-öğrenci oranı OECD ortalaması 15’tir. Belçika Flaman Bölgesi öğretmen-öğrenci oranı 13 ile OECD ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir. Türkiye ise 16 öğrenci öğretmen-öğrenci oranı ile OECD ortalamasının gerisinde kalmıştır. Türkiye’nin hem Belçika Flaman Bölgesi hem de OECD ortalamasının altında kaldığı görülmektedir.

Bulgular incelendiğinde Türkiye ve Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitim sisteminde özel gereksinimi olan çocukların eğitimine önem verildiği görülmektedir. Her iki ülkede de özel gereksinimi olan öğrencilerin, kaynaştırma yoluyla normal eğitim almaları teşvik edilmektedir. Kaynaştırma eğitimi ile bu çocukların sosyalleşerek sosyal-duygusal gelişimine katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Belçika Flaman Bölgesi Avrupa Özel İhtiyaçlar ve Kapsayıcı Eğitim Ajansı ile yaptığı işbirliğiyle eğitim sistemini daha kapsayıcı hale getirmeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda Flaman Eğitim Bakanlığı, ajansın üye ülkeler ile kapsayıcı eğitime yönelik toplantılar katılmak, kapsayıcı eğitimle ilgili projeler yapmak ve kapsayıcı eğitim politika değerlendirme ve analizleri yapmak bu kapsamda yapılan çalışmalardır. Türkiye’de kapsayıcılık eğitiminin engelli çocuklar üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu karşın Belçika Flaman Bölgesinde kapsayıcılık eğitimi bütün dezavantajlı grupları kapsamaya çalışmaktadır. Kapsayıcılık eğitimi Belçika Flaman Bölgesinin güçlü bir yönünü oluşturmaktadır.

Türkiye’de ve Belçika Flaman Bölgesinde okul öncesi eğitim zorunlu olmamasına karşın, özel gereksinimi olan çocuklar için okul öncesi eğitim zorunlu kılınmıştır. Avrupa Birliğine aday üyelik süreci devam eden Türkiye’de, bu kapsamda kapsayıcı eğitim konusunda bazı çalışmalar yürütülmektedir. MEB, 2017 yılında AB ve UNICEF desteğiyle ‘Engelli Çocuklar İçin Kapsayıcı Erken Çocukluk Eğitimi Projesi’ ile erken

çocukluk eğitimine daha fazla engelli öğrencinin katılmasının sağlanması ve kapsayıcı eğitimde kalitenin artırması hedeflenmiştir (UNICEF, 2005). Yapılan çalışmalara bakıldığında zaman, Türkiye okul öncesi eğitimi ve Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitiminde, özel gereksinimi olan çocukların eğitimine önem verdikleri görülmektedir. Bu yönüyle iki ülkenin benzerlik gösterdiği görülmektedir.

4.2. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASINA YÖNELİK TARTIŞMA

Ülkelerin eğitim programlarının, eğitim politikalarına uygun bir şekilde uygulanmaya çalışıldığı görülmektedir. Belçika’da eğitim özgürlüğü anayasa ile garanti altına alınan önemli bir konudur. Belediyeler ve okullar istedikleri bir eğitim yaklaşımını benimseme ve buna paralel bir eğitim programı uygulamakla özgürdür. Dolayısıyla Belçika Flaman Bölgesinde genel merkezi bir okul öncesi eğitim programı bulunmamaktadır. Ancak okullar verdikleri eğitim ile müfredatta yer alan okul öncesi gelişim hedeflerini desteklemesi ve geliştirmesi beklenmektedir (OVb, 2022a). Okul öncesi gelişim hedefleri ilk olarak 1997 yılında çıkarılmıştır. Gelişim hedeflerinin beden eğitimi, müzik eğitimi, bilim ve teknoloji eğitimi, matematik eğitimi ve dil eğitimi ve insan ve toplum eğitimi olmak üzere toplam 6 tema etrafında verilmekte olduğu görülmektedir. Bu 6 tema etrafında çocukların bütün gelişim alanlarının desteklenmesi ve geliştirilmesi odak noktası olarak görülmektedir. Bu odak noktası ile Türkiye eğitim programı ile benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır. Ancak, Türkiye’de, MEB 2013 Türkiye okul öncesi eğitim programı, bütün okullarda uygulanan bir eğitim programıdır. Merkezi bir programın olması, yerelleşme politikalarına yer verilmediği görülmektedir. Türkiye’nin sosyal ve kültürel ortamının böyle bir uygulama için elverişli olmadığını göstermektedir.

Türkiye ve Belçika Flaman Bölgesinde okul öncesi eğitim için uygulanan programların kapsadığı yaş aralığının birbirine yakın olduğu görülmektedir. MEB 2013 Türkiye okul öncesi eğitim programı, 3-6 yaş aralığını kapsar. Belçika Flaman okul öncesi eğitim programı 2,5-6 yaş aralığını kapsamaktadır.

Her iki ülkede de okul öncesi eğitim programını iyileştirme çabalarının sürekli olarak devam ettiği anlaşılmaktadır. Türkiye’de ilk olarak 1994 yılında oluşturulan okul

öncesi eğitim programı dönemin şartları gereğince sırasıyla 2002, 2006 ve 2013 yıllarında düzenlenmiştir. Belçika Flaman Bölgesinde 1997 yılında belirlenen okul öncesi gelişim hedefleri doğrultusunda eğitim programları 2010, 2015 ve 2022 yılında tekrar düzenlenmiştir.

Her iki ülke programında özel gereksinimi olan çocuklar için bireyselleştirilmiş eğitim programı bulunmaktadır. Türkiye’de BEP, Flaman Bölgesinde IAC programı uygulanmaktadır.

Ülkelerin okul öncesi eğitim programında yer alan etkinliklerden matematik eğitimi ve müzik eğitimi aynı başlıklar altında uygulanmaktadır. Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitim programında yer alan matematik etkinlikleri çocukların basit karşılaştırma, sıralama, gruplama, sayma becerileri ile basit ölçümler yapabildiği etkinliklerdir. Ayrıca geometrik şekillerin tanıtılması, bir nesnenin miktarı, uzunluğu, hacmi ve ağırlığı hakkında etkinlikler uygulanır. Bu yönüyle Türkiye okul öncesi eğitim programında matematik etkinlikleri ile benzerlik göstermektedir.

Türkiye okul öncesi eğitim programı ve Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitim programı müzik etkinlikleri ses dinleme, ritim ve nefes çalışmaları, şarkı söyleme, hareketli dans etme gibi etkinliklerden oluşmasıyla iki ülke programı benzerlik göstermektedir. Ancak Belçika Flaman Bölgesi eğitim programında müzik eğitimi, müzik etkinlikleri dışında resim, imge, drama, medya ve tutumlar eğitimini de içermektedir. Türkiye okul öncesi eğitim programında resim etkinlikleri sanat etkinliklerinde, drama çalışmaları da de drama etkinliklerinde yer alır. Medya konularını temel alan bir etkinlik başlığı yer almamaktadır. Hem Türkiye okul öncesi eğitim programı müzik etkinliklerinde hem de Belçika Flaman Bölgesi müzik eğitiminde yerel, ulusal ve evrensel çocuk müziklerinin tanıtılmasına yönelik etkinler mevcuttur. Birçok farklı millet ve kültürün bir arada yaşadığı Türkiye’de ve çok fazla sayıda göçmenlerin yaşadığı Belçika’da farklı müzik kültürlerinin tanıtılması açısından bu etkinliklerin önemli olduğu düşünülmektedir.

Hareketli yaşam ve çocuk sağlığı temaları, Türkiye okul öncesi eğitim programında hareket ve oyun etkinlikleri başlıkları ile verilirken, Belçika Flaman okul

öncesi eğitim programında beden eğitimi dersi altında verilmektedir. Her iki ülkenin okul öncesi eğitim programında yer alan hareket etkinlikleri, çocukların küçük kas ve büyük motor kaslarını geliştirmek, çocuklara sağlıklı bir yaşam alışkanlığı sağlamak, beden farkındalığını kazandırmak gibi içerikleri ile benzerlik göstermektedir. Hareketli etkinlikler için ayrılan süre iki ülkede farklıdır. Türkiye okul öncesi eğitim programında hareket etkinliklerinin en az 30 dakika olması tavsiye edilmektedir. Belçika Flaman okul öncesi eğitim programında ise beden eğitimi dersi, beden eğitimi öğretmeni tarafından spor sınıfında verilir. Beden eğitimi ders süresi, okulun ders planına göre ayarlanır. Beden eğitimi dersi dışında, çocukların öğle molasında serbest oyun zamanları vardır. Açık hava oyun zamanı hava durumuna bakılmaksızın her gün uygulanır. Belçika Flaman Bölgesinde spor etkinlikleri için OKI DOKI adında yardımcı kaynak mevcuttur. Bu kaynak kitap, Eğitim Öğretim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı işbirliği ile hazırlanmaktadır. Kaynak, öğretmenlere uygun spor etkinliklerinin seçilmesinde, bu etkinliklerin doğru bir şekilde yaptırılması gibi önemli bilgiler sağlamaktadır. Bu sayede spor etkinlikleri düzenli planlı bir şekilde yürütülmektedir. Türkiye okul öncesi eğitim programında spor etkinlikleri için öğretmenlere yardımcı bir kaynak kitabın olmamasından spor etkinliklerinin planlı bir şekilde uygulanmamasında etkili olduğu düşünülebilir.

Hem Türkiye okul öncesi eğitim programında hem de Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitim programında dil etkinlikleri çocukların dil gelişimini destekleyen etkinliklerden oluşur. Türkiye’de Türkçenin doğru bir şekilde öğrenilmesi ve güzel bir şekilde konuşulması temel hedeftir. Belçika Flaman Bölgesinde çocuklara Flamanca dilinin öğretilmesi ve güzel bir şekilde konuşmaları hedeflenir. Dil etkinliklerinin amaçlar bakımından iki ülkede benzer oldukları bulunmuştur. Ayrıca her iki ülke de okul öncesi eğitimde anadili, resmi eğitim dili olmayan çocuklar mevcuttur. Türkiye’de birçok farklı kültür bir arada yaşamaktadır. Bazı bölgelerde özellikle köylerde anadili Türkçe olmayan ve Türkçe konuşamayan çocuklar bulunmaktadır. Türkiye’de ayrıca farklı sebeplerden ötürü ülkelerinden ayrılmak zorunda kalan çok sayıda göçmen vardır. 2021 verilerine göre Belçika nüfusunun %13’ünü yabancı uyruklu kişiler oluşturmaktadır. Belçika Flaman okul öncesi eğitim programında yer alan dil etkinliklerinde Flamanca bilmeyen çocuklara Flamanca öğretilmeleri için öğretmenlerden hem sınıf içi hem de sınıf dışı

etkinliklerle ayrı çaba göstermeleri beklenmektedir. Okul saatleri sonrası bu çocuklar için spor ve kültürel faaliyetler düzenlenmektedir. Türkiye okul öncesi eğitim programında böyle bir uygulama yoktur. Dolayısıyla bu noktada iki ülke farklılık göstermektedir.

Türkiye okul öncesi eğitim programında okuma yazmaya hazırlık çalışmalarında harf öğretimi söz konusu değildir. Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitim programında ise harflerin tanıtılması, seslendirilmesi ve yazdırılması vardır. Her çocuğun adını, aile üyelerini adları, adresi gibi temel bilgileri yazabilmeleri beklenmektedir. Bu yönüyle iki program farklılık göstermektedir.

Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitim programında değerler eğitimi, benlik kavramı, aile ve meslek tanıtımları, sosyal değerler, trafik kuralları ve görgü kuralları, farklı kültürleri tanımak gibi konular ‘İnsan ve Toplum’ etkinlikleri adı altında verilmektedir (FBO, 2022). Türkiye okul öncesi eğitim programında bu konular bütünsel bir şekilde diğer etkinliklerle, özel belirli gün ve haftalar etkinliklerinde verilmektedir. Bu odak noktası iki program arasında görülen farklardan biridir.

Okul öncesinde ‘İnsan ve Toplum’ öğrenme alanı eğitimi çocuklarda bu öğrenme alanı temaları etrafında iyi hissetme ve başarılı olma yeterliliklerini geliştirmelerine yardımcı olur. Okul öncesi çocuklar zaman konusunda farkındalık geliştirir. Bu farkındalık neticesinde çocuk dönün bittiğini, yarının henüz gelmediğini öğrenir. Dahası zaman ile ilgili tahminler yapmaya başlar. Karanlık geceden sonra tekrar aydınlanır ve gündüz olur. Bu şekilde zaman konularını daha iyi anlamaya ve anlamlandırmaya başlar.

Öğrenci değerlendirme sürecine, öğrencilerin dâhil edilmesi hem Türkiye okul öncesi eğitim sisteminde hem de Belçika Flaman okul öncesi eğitim sisteminde görülmektedir. Öğrenci gelişim süreçleri, gözlem ve gelişim formlarıyla kayıt altına alınması diğer benzer bir noktadır. Öğrenci başarısı için değerlendirme faktörü her iki ülke için önemli olduğu görülmektedir. Belçika Flaman okul öncesi eğitim sisteminde öğrenci değerlendirme sürecinde ‘Akıllı Semboller’ uygulamasıyla teknoloji ve dijital öğelerden faydalandığı gözlenmektedir. Bu yönüyle Flaman Bölgesi farklılık göstermektedir.

4.3. OKUL ÖNCESİ EĞİTİME ÇOCUK KAYITLARININ YAPILMASINA İLİŞKİN TARTIŞMA

Bulgular incelendiğinde okul öncesi eğitim kurumlarına öğrenci kayıt işlemlerinde, iki ülke arasında bazı benzerlik ve farklılıkların olduğu görülmektedir. Bir çocuğun bir okul öncesi eğitim kurumuna kayıt olabilmesi için Türkiye’de en az 3, Belçika Flaman Bölgesinde ise en az 2,5 yaşında olması gerekmektedir. Eğitim kurumlarına kayıt olmak için yaş şartı dışında başka bir şart gerekmemektedir. Bu yönüyle iki ülke arasında benzerlik olduğu saptanmıştır. Kayıt işlemlerin yapılmasında farklılıkların olduğu saptanmıştır.

Türkiye’de okul öncesi eğitim kurumlarına kayıtlar 1 Temmuz itibariyle başlamaktadır. Kayıtlar, adrese dayalı bir şekilde, ‘e-okul’ üzerinden otomatik aday kayıt yapılır. Aday kayıt sürecinden sonra kesin kayıt işlemi gerçekleşir. Çocuklar otomatik olarak kayıt olduklarından, ailelerin çocukları için okul arayışı içinde olmaları gerekmemektedir. Kesin kayıt yapıldıktan sonra ailelere ‘Öğrenci Tanıma Formu’ ve ‘Acil Durumlarda Başvuru Formu’ doldurtulur (MEB, 2019).

Belçika Flaman Bölgesinde okul öncesi eğitim kurumlarına kayıtlar bir önceki eğitim yılında başlar. Aileler çocukları için uygun okul arayışında bulunurlar. Ailelerin, çocukları için istedikleri okulu seçme özgürlüğü vardır. Aileler çevrimiçi sistem üzerinden 3 okul tercihinde bulunur, okulun kontenjan uygunluk durumuna göre kesin kayıt işlemi gerçekleşir. Kesin kayıt işlemleri için ailenin okula gitmesi gerekmektedir. Kayıt işleminde, aileler okul tüzüğünü imzalarlar. Velilere öğrenci tanıma formu ve dil formu doldurtulur (OVB, 2022a).

Her iki ülkede, ilkokula başlayacak çocuklara okul öncesi kurumlarına kayıt işlemlerinde öncelik tanınması yönü ile benzerlik göstermektedir. Belçika Flaman Bölgesi, ayrıca okulda çalışan personellerin çocuklarına ve okulda kardeşleri bulunan çocuklara kayıt önceliği tanımaktadır. Bu bulgu ile Belçika Flaman Bölgesi, Türkiye ile farklılık oluşturmaktadır.

4.4. OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN EĞİTİMİ VE ÖĞRETMENLERİN ÇALIŞMA KOŞULLARINA İLİŞKİN TARTIŞMA

İki ülkede okul öncesi öğretmenlik mesleğine bakış açısı, öğretmenlik eğitimi süresi, toplam kredi, üniversiteye giriş şartları ve öğretmen olarak atanma şartlarında farklılıklar görülmektedir.

Belçika Flaman Bölgesinde 2007 yılına kadar okul öncesi öğretmenlik tanımına bakıldığı zaman anne sevgisi gibi terimlerle daha çok bir kadın mesleği olarak görülmüştür. 2007 yılında ise cinsiyetten bağımsız bir meslek olarak görülmeye başlanmıştır. Türkiye’de ise okul öncesi öğretmenlik tanımını her zaman cinsiyetten bağımsız bir meslek olarak yapıldığı anlaşılmaktadır. Okul öncesi öğretmenliği, her iki ülkede de güncel olarak cinsiyetten bağımsız bir meslek olarak tanımlanmaktadır. Ancak Türkiye’de bu tanımın toplumda çok karşılığı olmadığı görülmektedir. Okul öncesi öğretmenliği bir kadın mesleği üzerinden tanımlanmamasına karşın Türkiye’de okul öncesi kadın öğretmen oranının erkek okul öncesi öğretmen oranından çok fazla olduğu görülmektedir.

Türkiye’de okul öncesi öğretmenliği bölümünü okumak için yapılan genel üniversite sınavından belli bir başarı elde edilerek puanlamada % 10’lük kesim arasında yer almak gerekmekte iken, Belçika Flaman Bölgesinde okul öncesi öğretmeni olmak isteyenlerin lise diplomasına sahip olmaları yeterlidir. Bu noktada iki ülke farklılık göstermektedir. İki ülkenin okul öncesi öğretmen eğitiminde de farklılıklar olduğu görülmektedir. Türkiye’de okul öncesi öğretmenlik eğitimi 4 yıl sürer ve toplam 240 krediden oluşmaktadır. Staj uygulaması 8 kredidir. Ünlüöner ve Boylu (2007)’ ya göre öğretmenlik staj uygulaması; öğrencilere teorik bilgilerini kullanarak öğretmenlik deneyimi kazandırması açısından önemlidir. Buna karşın Belçika Flaman Bölgesinde, öğretmenlik eğitimi 3 yıl sürer ve toplam 180 krediden oluşmaktadır. 45 kredi staj uygulaması ve uygulamalı derslere ayrılmaktadır. İki ülke arasında uygulamalı ders ve staj durumunun farklılık gösterdiği ortadadır. Belçika Flaman Bölgesinde staj eğitimine daha fazla kredi ayrıldığı anlaşılmaktadır. Belçika Flaman Bölgesinde bir kredi 25-30 saatlik iş gücünü ifade etmektedir. Dolayısıyla iki ülke arasında staj uygulamasına ayrılan süreler bakıldığında, Belçika Flaman Bölgesinde staj eğitimine Türkiye’de ayrılan süreden daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

Aday öğretmenlerin atanma durumlarının da farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Türkiye’de aday öğretmenler KPSS tabi olur ve bakanlık tarafından merkezi atama gerçekleşir. KPSS sınavından başarılı bir puan elde eden adaylar, sözlü mülakata tabii tutulur. Belçika Flaman Bölgesinde ise mezun olan öğrencilerin atanmaları için başka bir sınava girmelerine gerek olmadığı anlaşılmıştır. Öğretmen adayları, okul müdürleri tarafından seçilir ve atanır. Türkiye’de sözlü mülakatlarının okul öncesi öğretmenlik eğitimi hakkında bilgi ve deneyim sahibi olan kişiler tarafında yapılması, aday öğretmenlerin öğretmenlik deneyimleri ve becerilerinin ortaya konmasında ve seçilmesinde etkili olacaktır.

Ayrıca öğretmen atamalarında, mülakatların yanı sıra atamalara sebebiyet verdiği gerekçesiyle kamuoyunda tartışılmaktadır. Belçika Flaman Bölgesinde aday öğretmenleri, okul müdürleri tarafından seçilmesi, işini en iyi yapacak olan aday öğretmenlerin seçilmesini sağlamaktadır. Ayrıca atanma ve mesleki gelişim gözlemleri de müdürler tarafından yapıldığı için, öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimlerine çok dikkat ettikleri gözlenmiştir. Türkiye’nin sosyal ve kültürel yapısı dikkate alındığında, böyle bir yapının Türkiye için çok uygun olmadığı anlaşılmaktadır.

4.5. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA SAĞLIK POLİTİKALARINA İLİŞKİN TARTIŞMA

İlgili ülkelerin okul öncesi eğitim programının, çocuk sağlığı ve sağlıklı beslenmeye önem verdiği gözlenmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarının çocuğun sağlıklı besinler tüketmesi, bolca su içmesi, abur cubur gibi hazır yiyeceklerden uzak durulması konularında çocukların teşvik edilmesiyle iki ülke arasında benzer özellikler bulunmaktadır. Her iki ülke de okul öncesi eğitim kurumlarında sağlık politikaları belirlenirken, Milli Eğitim Bakanlıkları ile Sağlık Bakanlıkları işbirliğiyle yapılmaktadır. Bu odak noktası iki ülke için benzerlik oluşturmaktadır.

Belçika Flaman Bölgesinde, çocukların oyun ve hareket etkinliklerine ayrılan sürenin daha fazla olduğu gözlenmiştir. Her okulun, hava muhalefetine bakmaksızın çocuklara her gün bir saatlik sınıf dışı oyun saati düzenlemesi gerekiyor. Bunun dışında okul öncesi programında beden eğitimi dersinde çocukların olabildiğince hareket etmeleri teşvik edilmektedir.

Belçika Flaman Bölgesinde okul öncesi eğitimde, aileler için diyetisyen eşliğinde eğitimlerin düzenlenmesi sağlık etkinliklerine ailelerin daha fazla etkin olarak katıldıklarını göstermektedir.



6.SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1 SONUÇLAR

İki farklı coğrafyada yer alan Türkiye ve Belçika ülkelerinin; kültürel, sosyal, demografik yapılarının okul öncesi eğitim programlarının belirlenmesinde etkili oldukları görülmektedir.

Türkiye’de okul öncesi eğitimi devlet okullarında ücretsizdir ve zorunlu eğitim kapsamında değildir. Eğitim politikalarının yürütülmesinde yerel yönetimlerin bir etkisi yoktur. Okul öncesi eğitim Milli Eğitim Bakanlığı’nın sorumluluğundadır. Türkiye’de okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenci-öğretmen oranı 2020 OECD verilerine göre 16 öğrencidir. Türkiye’de okul öncesi eğitimi 5 yaş okullaşma oranı %92’dir.

Türkiye’de, MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı tüm okul öncesi eğitim kurumları tarafından merkezi bir şekilde uygulanır. Program genel olarak, çocuğun tüm gelişim alanlarını desteklemeyi amaçlar. Programda yer alan etkinlikler; Türkçe Etkinliği, Okumaya Yazmaya Hazırlık Etkinliği, Matematik Etkinliği, Sanat Etkinliği, Müzik Etkinliği, Hareket Etkinliği, Fen Etkinliği, Oyun Etkinliği, Drama Etkinliği ve Alan Gezileri olmak üzere 10 başlık altında yer almaktadır.

Türkiye’de, 36-68 aylık çocuklar okul öncesi eğitim kurumlarına adrese dayalı sistem üzerinden kayıt edilmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarına kayıt için bir şart gerekmemektedir. Özel gereksinimi olan çocukların okul öncesi eğitim almaları zorunludur. Bu öğrencilerin, kaynaştırma yoluyla normal sınıflarda eğitim almaları teşvik edilir.

Türkiye’de, okul öncesi öğretmenlik eğitimi üniversitelerin eğitim fakültelerinde alınır. Okul öncesi öğretmenliği eğitimi fakültelerinde kabul almak için ÖSYM tarafından yapılan merkezi sınavdan başarılı olmak gerekmektedir. Eğitim 4 yıl sürer. Eğitim son yılında toplam 8 kredi olan staj uygulaması vardır. Okul öncesi eğitimi, eğitim fakülteleri dışında formasyon ile Çocuk Gelişimi Bölümlerinden de alınmaktadır. Aday öğretmenler KPSS, ÖABT ve sözlü sınavlardan başarı elde ettikten sonra bakanlık tarafından merkezi olarak atanır.

Türkiye’deki okul öncesi eğitim kurumlarında sağlık politikaları MEB ve Sağlık Bakanlığı işbirliği ile yürütülmektedir. Sağlık politikalarının genel amacı; eğitim kurumlarında çocukların gelişimlerini destekleyecek sağlıklı bir beslenme alışkanlığı edinmeleri, sağlığa zararlı hazır yiyeceklerin tüketilmesinin önüne geçilmesi ve hareketli yaşam duyarlılığının artırılmasıdır.

Belçika Flaman Bölgesinde okul öncesi eğitimi özel okullar dışında ücretsizdir. Okul öncesi eğitimi 2,5-6 yaş çocukları kapsamaktadır. Okul öncesi eğitimi son kademesi 5 yaştan itibaren zorunludur. Belçika Flaman Bölgesinde okullar genel olarak devlet tarafından finanse edilen devlet okulları ve özel okullar olmak üzere iki başlık altında bulunmaktadır. Okul öncesi eğitiminden Eğitim ve Öğretim Bakanlığı sorumludur. Okullarda çocukların eğitimi yanı sıra çocuk bakımı da önemli bir konudur. Aile ve Çocuk Kurumu, çocuk bakım hizmetlerinin yürütülmesinde sorumludur. Okulların yönetiminde, finansmanında yerel belediyelerin etkisi vardır. Okul öncesi eğitimde 5 yaş okullaşma oranı %99’dur. Euro/stat 2020 verilerine göre Flaman Bölgesi okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenci-öğretmen oranı 13 öğrencidir. Sınıflarda iki öğretmen birlikte çalışmaktadır (OVB, 2022a).

Okullar istedikleri programı uygulama özgürlüğüne sahiptir. Ancak okulların uygulayacakları okul öncesi eğitim programının, müfredatta yer alan eğitim gelişim hedeflerini karşılaması zorunludur. Eğitim gelişim hedefleri; Beden Eğitimi, Müzik Eğitimi, İnsan ve Toplum Eğitimi, Matematik Eğitimi, Bilim ve Teknoloji Eğitimi ve Flamanca Dil Eğitimi temaları etrafında şekillenmiştir.

Çocuklar okul öncesi eğitim kurumlarına sistem üzerinden aday olarak kayıt edilir. Daha sonra velinin okula gitmesi ile kesin kayıt yapılır. İkametgâh belgesi olmayan çocukların da okula kayıt işlemleri yapılır. Özel gereksinimi olan çocukların okul öncesi eğitim almaları zorunludur. Kaynaştırma öğrencileri, normal sınıflarda eğitim alır.

Belçika Flaman bölgesinde okul öncesi öğretmen eğitimi ‘hogeschool’ olarak bilinen yükseköğretim kurumlarında alınır ve bu kurumlara hak kazanmak için herhangi bir sınav şartı yoktur. Okul öncesi öğretmenlik eğitimi 3 yıl sürer. Eğitimin son yılında uygulamalı ve staj uygulaması ile öğretmenler mesleğe hazır şekilde mezun olurlar.

Mezun öğretmenler, okul müdürleri tarafından atanır. Öğretmenlerin mesleki gelişimleri de okul müdürleri tarafından takip edilir.

Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitimde, sağlık politikaları Eğitim ve Öğretim Bakanlığı ile Flaman Sağlık Bakanlığı iş birliği ile belirlenmektedir. Sağlık politikaları, beslenme, hareket ve hareketsizlik, zihinsel refah, sağlık ve çevre, düzenli uyku, su içme alışkanlığı ana başlıkları altında toplanmaktadır.

6.2. ÖNERİLER

6.2.1. Araştırma Sonuçlarına Dair Öneriler

➤ Türkiye’de okul öncesi öğretmenliği okumak isteyen öğrenciler, merkezi bir sınav ile eğitim fakültelerine kabul edilirken öğretmenlik mesleğine yatkınlıkları yeterince ölçülememektedir. Bundan ötürü öğrencilerin eğitim fakültelerine kabul süreçlerinde merkezi sınavın yanı sıra, üniversitede öğretmenlik eğitiminden sorumlu eğitimciler tarafından, bir sözlü mülakat ile değerlendirmelerinin yapılması bu öğrencilerin öğretmenlik mesleğine olan yetkinliklerini değerlendirmede faydalı olacaktır.

➤ Belçika Flaman Bölgesinde öğretmen eğitiminin son yılı uygulamalı dersler ve staj uygulamasına ağırlık verilmektedir. Böylelikle öğretmen adayları lisans eğitimleri sonunda mesleğe hazır bir şekilde mezun olmaktadır. Buna karşın Türkiye’de öğretmenlik eğitiminde uygulamalı derslere ve staj uygulamasına ayrılan sürenin ve eğitim niteliğinin öğrencileri mesleğe hazırlamada yetersiz kaldığı görülmüştür. Eğitim fakültelerinde öğretmenlik eğitiminde uygulamalı derslerine ve staj uygulamasına daha fazla zaman ayırması önerilebilir.

➤ Belçika Flaman Bölgesinde aday öğretmenler, okulu bitirir bitirmez okullara çalışmak için başvuru yapar. Okul müdürleri tarafından seçilen öğretmenler iş hayatına hemen atılabilmektedir. Türkiye’de ise aday öğretmenler atanabilmek için KPSS, ÖABT ve sözlü mülakat sınavına girer. Aday öğretmen atamalarında yapılan sözlü mülakatların yanı sıra atamalara sebebiyet verdiği güncel olarak tartışılan bir konudur. Türkiye’de öğretmenlerin atanmasında sözlü mülakat uygulanmasının alternatif yollarla uygulanabilir.

➤ Türkiye Okul Öncesi Eğitim Programında öğretmenlerin örnek alabilecekleri çok sayıda etkinlik örnekleri bulunmaktadır. Ayrıca Öğretmenler İçin Etkinlik Kitabı birçok örnekler sunarak öğretmenlere rehberlik etmektedir. Bu yönleriyle bu yardımcı kaynaklar öğretmenler için çok faydalı olmaktadır. Ancak Belçika Flaman Bölgesinde öğretmenlere rehberlik edecek bir kaynak kitap bulunmamaktadır. Belçika Flaman Bölgesinde öğretmenlere rehberlik edecek bir kaynak kitabının olması faydalı olacaktır.

➤ Türkiye’de okul öncesi eğitimde 5 yaş okullaşma oranı son yıllarda ciddi bir şekilde artmıştır. Ancak 3-4 yaş gruplarında okullaşma oranı istenilen düzeyde değildir. Bağımsız anaokulu sayılarının artırılması, velilerin bilgilendirilmesi, 3-4 yaş okullaşma oranının artmasında etkili olacaktır.

➤ Belçika Flaman Bölgesinde erken çocukluk eğitimi, çocuk bakım hizmetlerini de kapsamaktadır. Aileler bir ücret karşılığında, 1 yaşından itibaren çocuklarını bakım merkezlerine 2,5 yaştan itibaren ücretsiz bir şekilde okulların oyun sınıflarına kayıt ettirebilmektedir. Ayrıca bu çocuklar için ders saatinden sonra belli ücret karşılığında tüm gün bakım hizmetleri yine okul kreşlerinde verilmektedir. Türkiye’de eğitim kurumlarına ait okul öncesi eğitim ile birleşik bakım hizmeti bulunmamaktadır. Okullarda yarım gün ve tam gün şeklinde kreş ve bakım hizmetlerinin sağlanması çalışan anne-babalara destek sağlayacağı düşünülmektedir. Bu tarz bir model oyun sınıflarıyla okula başlanabilir. Ücretsiz olarak bu hizmetin sağlanması veliler için daha özendirici olabilir. Bu hizmetin sağlanması küçük yaş grubu çocukların okul öncesi eğitim kurumlarına kayıt edilmesinde veliler için özendirici olabilir.

➤ Her iki ülkede de dezavantajlı ortamlardan gelen öğrencileri için fırsat eşitliği sağlaması konusunda çalışmalar devam etmektedir. Belçika Flaman Bölgesinde, Eğitim ve Öğretim Bakanlığı ile Refah, Aile ve Eşit Fırsatlar Bakanlığı işbirliği ile tüm öğrencilere eşit eğitim fırsatlarının sağlanması için ciddi çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Türkiye’de de Milli Eğitim Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ortaklığı ile özellikle kapsayıcı eğitime yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Ancak bazı kesimlerde çocukların okul öncesi eğitime erişimde sıkıntılar yaşadıkları bilinmektedir. Özellikle kırsal kesimlerde yaşayan dezavantajlı ailelerden gelen çocuklar, mevsimlik işçi, sığınmacılar, geçici sığınma statüsündeki aile ve afetzede ailelerin çocukları bu gruplar arasında gösterilebilir. Akademik risk altındaki bu çocukların eğitim

şartlarının iyileştirilmesi için Okul Öncesi Eşit Fırsatlar Daire Başkanlığı kurulabilir. Bu daire başkanlığının çalışmaları ile kapsayıcılık eğitiminin alanı genişletilerek dezavantajlı gruplara eğitimde eşit fırsatlar sunulabilir.

➤ Belçika Flaman Bölgesinde çocukların değerlendirme ve ölçmeleri çocuk performansına dayalıdır ve ölçme ve değerlendirmede ‘Akıllı Semboller’ gibi çalışmalarla dijital değerlendirmeler yapılmaktadır. Türkiye’de çocukların ölçme ve değerlendirme işlemlerinde teknolojik gelişmelerden daha fazla yararlanılarak, dijital değerlendirme platformlarına geçilebilir.

➤ Belçika Flaman Bölgesinde Flamanca konuşamayan çocuklar için, Flamanca öğrenmeleri amacıyla okul sonrası birçok etkinlikler düzenlenmektedir. Türkiye’de Türkçe konuşamayan öğrenciler için özellikle kırsal kesimlerde özellikle okul sonrasında hikâye okuma, sinema ve tiyatro ve spor gibi birçok farklı etkinlikler düzenlenebilir.

➤ Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitiminde meslek eğitimi, aile eğitimi, toplumsal normlar, trafik eğitimi, çevre ve doğa eğitimi ‘İnsan ve Toplum’ dersi başlığı altında etkinliklerle verilmektedir. Türkiye’de bu konular diğer etkinliklerle bütünleşik bir şekilde ve belirli gün ve haftalar etkinlikleriyle verilmektedir. Türkiye okul öncesi eğitim programında, bu konular ‘İnsan ve Toplum’ tarzında belli bir ders başlığı altında daha kapsamlı ve kalıcı bir şekilde verilebilir.

➤ Türkiye okul öncesi eğitim programında çocuklarla spor etkinliklerinin sağlıklı bir şekilde nasıl yapılacağına kaynaklık eden bir yardımcı kaynak bulunmamaktadır. Okul öncesi eğitimde ‘Sabah Sporu Etkinlikleri’ adı altında bir yardımcı kaynak kitabının olması okul öncesi öğretmenleri için faydalı olacaktır.

6.2.2.İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

➤ Bu çalışmada, Türkiye ile Belçika Flaman Bölgesi karşılaştırılmıştır. Belçika’nın Fransız ve Alman Bölgeleri gelecek araştırmalara dâhil edilebilir.

➤ Çalışma grubu olarak Belçika devlet okulu esas alınmıştır. Özel okullar, uluslararası okullar ve dini temelli okullar temel alınarak başka bir araştırma yapılabilir.

➤ Türkiye ve Belçika Flaman Bölgesi okul öncesi eğitimi, okullarda görev yapan öğretmen, yönetici ve diğer personel ve velilerin dâhil edilmesiyle daha kapsamlı bir çalışma yapılabilir.

7.KAYNAKLAR

- AÇEV,(2020).<https://www.acevokuloncesi.org/egitim-program/okul-oncesi-egitim-programi/okul-oncesi-egitim-programi/> Erişim Tarihi: 11 Kasım 2022.
- Ada, S. & Baysal, Z.N. (2009). *Eğitim yapıları ve yönetimleri açısından çeşitli ülkelere bir bakış* (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Akçay, C. (2006). *Türk eğitim sistemi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Akyüz, Y. (2008). *Türk eğitim tarihi*. (13. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Aral, N., Kandır, A. & Yaşar, M.C. (2011). *Okul öncesi eğitim/ okul öncesi eğitim programı*. İstanbul: Yapa Yayınları.
- Arı, M. (2005). Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar. M.Sevinç (Ed.), *Türkiye’de erken çocukluk eğitimi ve kalitenin önemi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Arnone, R.F. (2009). World-systems analysis and comparative education in the age of globalization. Cowen, R. & Kazamias A.M., (Eds.). *International Handbook of Comparative Education*, (2), s.101-119. New York: Springer Publication.
- Ataç, E. (2003). “21. Yüzyılda öğretmen eğitimi: Türkiye’de öğretmen eğitiminin değerlendirilmesi” konulu panelde yaptığı açılış konuşması. 18 Nisan 2003/ Anadolu Üniversitesi, Eskişehir. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 13(2), s.1-31.
- Aydın, S. , Selçuk, A. & Yeşilyurt, Mustafa. (2007). Öğretmen adaylarının ‘okul deneyimi II’ dersine ilişkin görüşleri, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi örneği. *Yüzüncü Yıl Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2),75-90.
- Bakioğlu, A. (2014). *Karşılaştırmalı eğitim yönetimi: PISA’da başarılı ülkelerin eğitim sistemleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Bakioğlu, A., Keser, S., Doğan, B. & Çayak, S. (2017). Küreselleşme bağlamında eğitimde karşılaştırma, amaç ve metot. Bakioğlu, A. (Ed.).*Karşılaştırmalı Eğitim: Politikalar, göstergeler, bağlamlar*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Bakkaloğlu, H. (2013). Ebeveynlerin gözüyle özel gereksinimli çocukların erken müdahaleden okul öncesi programlara geçiş süreci. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 38(169), 311-327.
- Balcı, A. (2015). *Karşılaştırmalı eğitim sistemleri* (5.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Başal, H.A. & Kahraman, B.P. (2017). Türkiye’de okul öncesi eğitim. Başal. H.A. (Ed.).

Farklı ülkelerde karşılaştırmalı eğitim okul öncesi. Eğitim ağırlıklı. (1.Basım). Nobel Yayınları.

- Beech, J. (2006). The theme of educational transfer in comparative education: a view over time. *Research in Comparative and International Education*, 1(1), 1-13.
- Bildirici, Z. (2017). Türkiye ve Avrupa’da Okul Öncesi Eğitim Ekonomisinin Karşılaştırmalı Analizi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, E. Ö., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2020). Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri, (28. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bray, M. (2014). Actors and purposes in comparative education. Bray, M., Adamson, B. & Mason, M. (Eds.). *Comparative education research approaches and methods*. Hong Kong: Springer Publication.
- Brian, A., Bardid, F., M.Barnett, L., J.A.Dekoninck, J., D. Goodway, J. & Lenoir, M. (2018). Actual and Perceived Motor Competence Levels of Belgian and United States Preschool Children. *Journal of Motor Learning and Development*, (6)2, 320-336.
- Broadfoot, P. (2000). Comparative Education for the 21 st Century: retrospect and prospect. *Comparative Education*, 36(3), s. 357-371.
- Charmaz, K. (2006). Constructing grounded theory. London, UK, SAGE Publications.
- Colson, D. & Roegiers, (1999). New partners’ country reports: reforms in upper secondary education. Stensröm, M. L (Ed.). *Reflections on post-16 strategies in European countries*. Jyväskylä University Printing House.
- Çağlayan Erçakır, M. & Halil Yurdakal, İ. (2023). Okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerin ilkokula uyumlarına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Temel Eğitim Dergisi* (18), s.30-40.
- Coşkun, U. (2012) . Yeni anayasa ve eğitim. *Liberal Düşünce Dergisi*, (66). 111-121, <https://dergipark.org.tr/en/pub/liberal/issue/48166/609463>. Erişim Tarihi: 12 Mart 2023.
- Çelik, N. & Daşcan, Ö. (2014). Son değişikliklerle okul öncesi eğitimi programı ve etkinlik kitabı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- De Groof, S. & Frank, E. (2009). Belgium Flemish Community. Ainley, J., Wolfram, S. & Friedman, T. (Eds.). ICCS 2009 Encyclopedia Approaches to civic and citizenship education around the world s.39-51. Amsterdam: IEA Springer.
- Delibaş, H. & Babadoğan, C. (2009). Almanya İngiltere ve Türkiye biyoloji öğretmeni yetiştirme programlarını karşılaştırılması. *İlköğretim Online Dergisi*, 8(2), 556-566.
- Demir, Ö. & Çamlı, Ö. (2011). Öğretmenlik uygulaması dersinde uygulama okullarında karşılaşılan sorunların sınıf ve okul öncesi öğretmenliği öğrenci görüşleri çerçevesinde incelenmesi: nitel bir çalışma. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 117-139.

- Demirel, Ö. (2009). Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme. (12. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Demirel, Ö. & Kaya, Z. (2005). Öğretmenlik mesleğine giriş. Demirel, Ö. & Kaya, Z. (Eds.). Eğitimle ilgili temel kavramlar, (6. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Deretarla Gül, E. (2015). *Okul öncesi eğitime giriş*. Haktanır, G. (Ed.). Türkiye’de okul öncesi eğitimi. (9. Baskı). Ankara: Anı yayıncılık.
- Dirim, A. (2004). Okul öncesi eğitimi. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Eğitimsen.org(2021).<https://egitimsen.org.tr/ogretmen-atamaları-mulakat-ve-torpile-gore-degil-liyakat-esasina-gore-yapilmalidir/> Öğretmen mülakatları. Erişim Tarih: 12 Şubat 2023.
- Ekinci Vural, D. (2012). Okul öncesi eğitimin ilköğretime etkisinin aile katılımı ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Yayınlanmamış doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Epstein, H. (2008). Setting the normative boundaries: crucial epistemological benchmarks in comparative education. *Comparative Education Dergisi*. 44,(4), s.1-15.
- Erdoğan, İ. (2003). http://www.irfanerdogan.com.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=88&%B9temid=135. AB yolunda eğitimi de yeniden ele almak gerekir. Erişim Tarihi: 12 Aralık 2022.
- Erdoğan, İ. (2015a). Eğitim bilimleri ve milli eğitime dair. (4. Basım). Ankara: Nobel Yayın evi.
- Erdoğan, İ. (2015b). Karşılaştırmalı eğitim sistemleri, (7. Basım). İstanbul: Sümer Kitabevi.
- Erginer, A. (2009). Avrupa Birliği eğitim sistemleri. (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ertuğrul, Ş. (2019). Okul Öncesi Eğitim Programlarının Karşılaştırılması: Türkiye, Rusya ve Finlandiya. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Eurydice, European Commission/EACEA/Eurydice (2009). Avrupa'da erken çocukluk eğitimi ve bakımı: Sosyal ve kültürel eşitsizliklerle ilgilenmek.
- Eurydice, European Commission/EACEA/Eurydice, (2009/10). Structures of education and training systems in Europe. Belgium of French Community. Eurydice report: The Eurydice Unit of the French Community of Belgium.
- Eurydice/Eacea.(2022a).<https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/turkey/early-childhood-education-and-care>. Erişim Tarihi: 19 Ocak 2023.

- Eurydice/Eacea,(2022b).<https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/belgium-german-speaking-community/belgium-german-speaking-community> Erişim Tarihi: 23 Ocak 2023.
- Eurydice,(2022c)<https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/belgium-german-speaking-community/higher-education> Erişim Tarihi: 20 Ocak 2023
- Eurydice,(2022d).<https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/tr/national-education-systems/turkiye/turkiye> Erişim Tarihi: 05 Nisan 2023.
- Eurydice, (2023a). <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/belgium-flemish-community/overview> Erişim Tarihi: 25 Nisan 2023.
- Eurydice,Eacea,(2023b).<https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/belgium-french-community/overview> Erişim Tarihi: 20 Mart 2023.
- FBO, (2022). Flemish. Basisonderwijs.Onderwijsdoelen, <https://onderwijsdoelen.be/> Erişim Tarihi: 15 Haziran 2023.
- Gelişli, Y. ve Yazıcı, E. (2012). Türkiye’de uygulanan okul öncesi eğitim programlarının tarihsel süreç içerisinde değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, (29),85-93.
- Geyer, F. (2009). The educational system in Belgium (Centre for European Policy Studies SpecialReport).http://aei.pitt.edu/14575/1/Included_FG_on_Ed_System_in_Belgium.pdf Erişim Tarihi: 28 Mayıs 2023.
- Grange, X. & Mathias, B. (2012). *Balancing freedom, Autonomy and Accountability in Education*, In Glenn, C. L. & Groof, J.D., (Eds.). French Community Belgium, (2),39-53. Tilburg, NL: Wolf Legal Publishers.
- Gordon, P. (1999). Robert Owen. *UNESCO: International Bureau of Education*. 24,(1/2),279-296.
- Gülbahar, Y. (2018) E- Öğrenme. (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- Gümrükçü, H. & Epskamp, H. 2011).Bologna süreci ve Türkiye. Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (6. Baskı). Antalya.
- Gündüz, S., Kanburoğlu, M.K & Çizmecı, M.N. (2013). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğretmenlerin çocuk sağlığı konusundaki bilgi düzeyleri. *Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi*, (1), 21-26.
- Güven, İ. (2015). Türk Eğitim Tarihi. (6. Baskı) Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- İncikabı, L. & Tuna, A. (2012). Türkiye ve Amerika eğitim sistemlerinin 60-72 aylıklar için geliştirilen okul öncesi matematik eğitimi programı açısından karşılaştırılması, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 8,(3), 94-101.

- İş, E. (2017). Türkiye eğitim sistemi ile Finlandiya eğitim sisteminin okul öncesi eğitim ve öğretmen yetiştirme ve atama politikalarının karşılaştırılması, *Artuklu İnsan ve Toplum Bilim Dergisi*, 2(1), 60-70.
- Jidovtseff, B., Kohnen, C., Belboom, C., Dispa, C. & Vidal, A. (2021). Outdoor education practices in Belgian preschools and relationships with both environmental and personal factors. *Journal of Physical Education and Sport*, 21(1), 530-536.
- K.S.Leung, F. & Park, K. Comparing educational achievements (2014). (Eds.). Bray, M., Adamson, B. & Mason, M. Comparative Education Research Approches and Methods . (2.Baskı). Hong Kong: Springer Publication
- Kalkınma Bakanlığı, (2009). Dokuzuncu Kalkınma Planı, Eğitim: Okulöncesi, İlk ve Orta Öğretim, Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara.
- Kaloyannaki, P. & M. Kazamias, A. (2009). The modernist beginnings of comparative education. R. Cowen & A. M. Kazamias (Eds.), *International Handbook of Comparative Education*, (22), 11-36. Springer Publication.
- Kandel, IL (1955). The study of comparative education. *The Educational Forum*, 20(1), 5-15.
- Kandır, A. (2005). Erken çocukluk eğitiminde kaliteyi belirleyen ölçütler, M. Sevinç. (Ed.), *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar* (s.36-52). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Karabay, Ş.O., Şahin, D. & Swennen, A. (2015). A Descriptive Study: Observing behavioral patterns of preschool children in Turkey and Belgium . *Creative Education Dergisi* (6), s.181- 185.
- Katrancı, M. (2014). Okul öncesi eğitimi ve önemi. Seven, S. (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kavak, Ş. (2015). Türkiye ve Almanya'daki okul öncesi eğitim programlarının karşılaştırılması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Kazu, İ.Y. & Yılmaz, M. (2018). Ülkemizdeki okul öncesi eğitimin bazı veriler açısından OECD ve AB üyesi ülkeleri ile karşılaştırılması. *Turkish Journal of Education Studies*. 5 (2), 64-75.
- Kız, S. & Sincar, M.(2020). Okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamında değerlendirilmesi, *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(19), 10-31.
- Kızılkaya, A. (2021). Türkiye, Amerika ve Finlandiya okul öncesi eğitim sistemlerinin karşılaştırılması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

- Kızıltaş, E. & Küçüköğlü, A. (2012). Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya, Rusya ve Türkiye okul öncesi öğretmen yetiştirme programlarının karşılaştırılması. *Elementary Education Online*, 11(3), 660-670
- Koçyiğit, S. (2007). Farklı ülkelerde okul öncesi eğitim kurumlarının gelişimi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Koşar, D. , Er, E. , Koşar, S. & Kılınç, Çağatay, A. (2018).Öğretmen atamalarında sözlü sınav uygulamasının değerlendirilmesi: Atanan ve atanamayan öğretmen adaylarının görüşlerine dayalı nitel bir analiz. *Milli Eğitim Dergisi* (47),218, 135-161.
- Lafontaine, A. ve Hindryckx, (2011). G. Belgium French Community. education policy and curriculum in reading. Mullis, V.S., Michael O. M., Minnich, C.A., Drucker, T.K. & Ragan, A.M (Eds.). *PIRLS 2011 Encyclopedia*, (1), 88-100), Boston.
- Lafontaine, D. (2006). The Belgium education system after PISA: Reform approaches in the French-speaking community of the Belgium. In R. Rotte (Ed.), *International perspectives on education policy* (pp. 93–104). Hauppauge, NY: Nova Science
- Literacy In Belgium (Flanders) 2016. Country Report Children and Adolescents. https://orbi.uliege.be/bitstream/2268/206101/1/Belgium_Flanders_Long_Report.pdf . Erişim Tarihi: 22 Ocak 2023.
- Little. A. (2010). International and comparative education: What's in a name? *British Association for International and Comparative Education*, 40(6), 845-852.
- MEB, (2006). Ülkelerin Öğretmen Yetiştirme Sistemleri. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- MEB, (2010). https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29170222_18_sura.pdf. 18. Milli Eğitim Şurası Kararları. Erişim Tarihi: 6 Ocak 2023.
- MEB,(2012)https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_11/05043157_rehberlik_okulon_cesi_2.pdf .Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programı. Erişim Tarihi: 23 Ocak 2022.
- MEB, (2013). Okul Öncesi Eğitim Programı, Ankara: Temel Eğitim Genel Müdürlüğü.
- MEB, (2014). <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1703.pdf>. Okul Öncesi Eğitim Yönetmeliği. Erişim Tarihi: 2 Ocak 2023.
- MEB, (2016a). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/12/20161209-5.htm>. Milli Eğitim Bakanlığın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. Erişim Tarihi 20 Nisan 2023.
- MEB,(2016b).<https://okulsagligi.meb.gov.tr/www/beslenme-dostu-okul-programi-projesi/icerik/16>. Milli Eğitim İstatistikleri. Erişim Tarihi: 15 Mart 2023.

MEB, (2017). Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri. Ankara: Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları.

MEB,(2018)https://www.gmka.gov.tr/dokumanlar/yayinlar/2023_E%C4%9Fitim%20Vizyonu.pdf. 2023 Eğitim Vizyonu. Erişim Tarihi: 15 Mart 2023.

MEB,(2019).https://edremit10.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_08/28172748_yonetmelik_degisikligi.pdf. Milli Eğitim Bakanlığı Okul Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. Erişim Tarihi: 15 Ocak 2023.

MEB,(2021).https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=460. Erişim tarihi: 12 Şubat 2023.

MEB,(2023).<https://www.meb.gov.tr/okul-oncesinde-haftada-5-gun-ucretsiz-yemek-uygulamasi-6-subatta-basliyor/haber/28908/tr> Erişim tarihi: 20 Mart 2023.

Naudeau, S. Kataoka, N. Valerio, A. Neuman, M. J.& Elder, L. K. (2011) (Eds.), Investing in young children an early childhood development guide for policy dialogue and project Preparation. Pp.1-13. Washington, TheWorldBank Publication.

OECD (2009). Structures of Education and Training Systems in Europe Belgium of French Community. <https://www.oecd.org/belgium/32025507.pdf>. OECD Publishing. Erişim Tarihi: 22 Mart 2023.

OECD (2013). Education at a Glance Indicators. [https://www.oecd.org/education/eag2013%20\(eng\)--FINAL%2020%20June%202013.pdf](https://www.oecd.org/education/eag2013%20(eng)--FINAL%2020%20June%202013.pdf) . Erişim Tarihi: 12 Ocak 2023

OECD(2020).<https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/3197152b-en.pdf?expires=1679935620&id=id&accname=guest&checksum=092B62847A4421E1224BC91307495D3B> sayfasından erişildi. Erişim tarihi: 11 Ocak 2023.

OECD (2021). Promoting education decision makers' use of evidence in Flanders. Shewbridge,C. & Köster, F. (Eds.). Educational Research and Innovation.

Oğuzkan, Ş. & Oral, G. (2003).Okul öncesi eğitimi. İstanbul: MEB yayınları.

Oktay, A. (2007), Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem, (6. Baskı). İstanbul: Epsilon Yayınları.

OVB,(2022a).Onderwijs.vlaanderen.belgium,<https://www.vlaanderen.be/onderwijs-envorming> Erişim Tarihi: 3 Haziran 2023.

OVB,(2022b).Onderwijs.Vlaanderen.Belgium,<https://www.vlaanderen.be/leerplicht-en-schoolplicht> Erişim Tarihi: 22 Mart 2023.

Özbey, S. (2013). *Okul öncesi eğitimde program*, Alisinanoğlu, F. (Ed.). İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları. (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Özdemir, S., Bacanlı, H & Sözer, Murat. (Eds.). (2007). Türkiye’de okul öncesi eğitim ve ilköğretim sistemi: Temel sorunlar ve çözüm önerileri. Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Özdil, G. (2021). Almanya Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti ve Türkiye’deki okul öncesi eğitimin karşılaştırılması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özkan, E.A. (2006). Türkiye, Belçika (Flaman) ve Singapur matematik ortaöğretim programları üzerine karşılaştırmalı bir çalışma. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Peeters, J., & Pirard, F. (2017). Belgium-ECEC Workforce Profile. In P. Oberhuemer & I. Schreyer (Eds.), workforce profiles in systems of early childhood education and care in Europe. www.seepro.eu/English/Country_Reports.htm. Erişim Tarihi:07 Haziran 2023.
- P.Fairbrother, G. (2005). Comparison to what end? Maximizing the potential of comparative education research. *Comparative Education* 41,(1),5–24.
- Phillips, D. & Ochs, K. 2004 Researching policy borrowing: some methodological challenges in comparative education. *British Educational Research Journal*, 30(6),773-783.
- Phillips, D. (2006). Comparative Education: method. *Research in Comparative and International Education*, 1(4), 304-319.
- Poyraz, H. & Dere, H. (2006). Okulöncesi eğitiminin ilke ve yöntemleri, (3.Baskı), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Pökön, A. (2003). Fransa ve Türkiye okul öncesi eğitim sistemlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Rust, D., V., Soumare., A.,Pescador, O. & Shibuya, M. (1999). Research strategies in comparative education. *Comparative Education Review*, 43(1), 86-109.
- Sağlam, M., Özudoğru, F. & Çıray, F. (2011). Avrupa birliği eğitim politikaları ve Türk eğitim sistemine etkileri, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 87-109.
- Sakai, A. (2006). Japonya ve Türkiye’de okul öncesi eğitimin tarihsel gelişimi ile Japon ve Türk annelerinin okul öncesi eğitim ile ilgili görüşlerinin karşılaştırılması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sakin, A. (2016) Türkiye’de okul öncesi eğitimin tarihsel gelişimi. Uyanık Balat, G. (Ed.). *Okul öncesi eğitime giriş*. (6. Baskı), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Schepers, W., & Nicaise, I. (2014). Sociale investeringen in kinderen en jongeren: vóórschoolse educatie en jeugdgarantieplannen. VLAS-Studies 15. Antwerpen: Vlaams Armoedesteunpunt.

- Schreyer, I. & Oberhuemer, P. (Eds.), (2017). Workforce profiles in systems of early childhood education and care in Europe. www.seepro.eu. Erişim Tarihi: 14 Nisan 2023.
- Silova, Iveta. (2019). Toward a wonderland of comparative education. *Comparative Education*, 55(3),1-30.
- Solmaz, M. (2019). Belçika'daki Türkçe ve Türk kültürü dersinin bağlam ve çok kültürlü eğitiminin boyutlarına göre değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sönmez, S. & Seyhan, G.B. (2016). MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programının Sağlık Kavramı Açısından İncelenmesi. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 7(1), 146-174.
- Sweeting, A. (2014). Comparing times. Bray, M., Adamson, B. & Mason, M. (Eds.), *Comparative Education Research Approches and Methods*. (2. Baskı). Hong Kong: Springer Publication. pp. 167-195.
- Şapul, Y. (2019). Türkiye ve Singapur okul öncesi eğitim programlarının temel prensiplerinin ve matematiksel içeriklerinin karşılaştırılması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- T.C.Sağlık Bakanlığı(2008).https://okulsagligi.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_01/03103808_OKUL_SAYLIYI_KYTABI.pdf Sağlık Hizmetlerinde Okul Sağlığı Kitabı. Erişim Tarihi: 17 Ocak 2022.
- TED (2009). Öğretmen Yeterlikleri (1.baskı). Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Toluç, Z. (2008). İlköğretim birinci sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerin gelişim becerilerinin karşılaştırılması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Trethewey ,A.R. (1976). *Introducing Comparative Education*. Oxford: Pergamon Press.
- Tuğrul, B. (2010). “Okulöncesi öğretmenlik uygulamalarının verimliliğini arttırma yönünde öğrenci, öğretmen ve öğretim elemanlarının görüşlerinin incelenmesi”, Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu II, 16–18 Mayıs 2010.
- UNESCO (2005). Quality Education, Life Skills and Education For Sustainable Development. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000141019> . Erişim Tarihi: 21 Mart 2023.
- Ünlüönen, K. & Boylu, Y.(2007). Ticaret ve turizm eğitim fakültesinde uygulanan okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine yönelik öğretmen ve öğretim elemanları görüşleri üzerine bir araştırma. *Milli Eğitim Dergisi*, (35),173, 331-360.
- Van Laere, K. & Vandenbroeck, M. (2017). Early learning in preschool: meaningful and inclusive for all? Exploring perspectives of migrant parents and staff. *European Early Childhood Education Research Journal*, 25(2), 243- 257.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri, (10.Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.

Yılmaz, N. (2005). *Türkiye’de okul öncesi eğitimi*, M.Sevinç (Ed.) Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Yüksek Öğretim Kurulu, (2022). <https://istatistik.yok.gov.tr/> Erişim Tarihi: 19 Mart 2023.

Zajda, J.(ed.) (2005). International handbook on globalisation, education and policy research: Global pedagogies and policies. Dordrecht: Springer Publication.

Wiseman, A.,Astiz, M. F. & Baker, D. (2013). Globalization and comparative education research: Miscoptions and applications of neo-institutional theory. *Journal of Supranational Policies of Education*, (1), 31-52.

Willekens, H. (2009). How and why Belgium became a pioneer of preschool development. Willekens, H. & Scheiwe, K. (Eds.). *Childcare and Development in Europe*. Basingstoke: Palgrave Macmillan. pp.43-56.

Woodhall, M. & Psacharopoulos, G. (1985). Education For Development An Analysis of Investment Choises. Oxford: World Bank Publication. pp. 14-29.

URL-1, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Cocuk-2021-45633>.Erişim Tarihi: 27 Aralık 2022.

URL2https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/DM_/d02/c010/b154/dm_020101540683.pdf. TBMM Tutanakları. Erişim Tarihi: 13 Aralık 2022.

URL-3,<https://education.stateuniversity.com/pages/151/Belgium-CONSTITUTIONAL-LEGAL-FOUNDATIONS.html> Belgium Constitutional. Erişim Tarihi: 25 Şubat 2023.

URL-4, https://www.belgium.be/en/about_belgium/government/federale_staat 16 Ocak 2023.

URL-5, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2547.pdf>. Yükseköğretim Kanunu. Erişim Tarihi: 26 Mart 2023.

URL-6, https://www.mfa.gov.tr/turkiye-ve-avrupa-birligi_ne-tam-uyelik-sureci.tr.mfa. Erişim Tarihi: 19 Mart 2023.

URL-7, <https://timssandpirls.bc.edu/timss2019/encyclopedia/index.html> Erişim Tarihi: 22 Şubat 2023.

URL-8, <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bevolking/structuur-van-de-be>. Erişim Tarihi: 29 Ocak 2023.

URL-9, [Bevolking en samenleving | Vlaanderen.be](https://www.vlaanderen.be/bevolking).Erişim Tarihi: 5 Şubat 2023.

URL-10,<https://www.aile.gov.tr/haberler/bakanligimiz-ile-milli-egitim-bakanligi-arasinda-okul-oncesi-egitim-alan-cocuklarin-desteklenmesi-protokolu-imzalandi/> Erişim Tarihi: 28 Mart 2023.

URL-11,(2022),<https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/onderwijs-en-vorming/aanwezigheid-kleuters-in-kleuteronderwijs> Erişim Tarihi: 22 Mart 2023.

URL-12,<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2b9800c8-4aa3-11ed-92ed-01aa75ed71a1>. Erişim Tarihi: 30 Ocak 2023

URL-13, [Vlaanderen.be](https://www.vlaanderen.be) | Flanders resmi web sitesi . Erişim Tarihi: 20 Mayıs 2023

URL-14, <https://g-o.be/technologie-geeft-kleuterleerkrachten-extra-ogen/>. Erişim Tarihi: 25 Mayıs 2023.



8.EKLER

EK-1. ÜNİVERSİTE ETİK KURUL İZNİ

Evrak Tarih ve Sayısı: 21/01/2022-216913



T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Hukuk Müşavirliği



Sayı : E-14679147-663.05-216913
Konu : İnceleme (Projenin Değerlendirilmesi)

21/01/2022

Sayın NURTEN DELEN

"Türkiye ve Belçika Okul Öncesi Eğitiminin Karşılaştırılması" başlıklı çalışmanız Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Çalışma ve Yayın Etiği Yönergesi uyarınca Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı tarafından değerlendirilmiş olup söz konusu çalışmanın bilimsel etik açısından uygun olduğuna ilişkin Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı kararı Üniversitemiz Rektörlük Makamının 19.01.2022 tarih ve 215844 sayılı Olur'u ile uygun görülmüştür.

Bilgilerini rica ederim.

Av. Rengin AVCI
Hukuk Müşaviri V.

Ek: İlgili Belgeler(1 sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSM8KHN5E6 Pin Kodu :57552

Belge Takip Adresi :

<https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5539&eD=BSM8KHN5E6&eS=216913>

Adres:Dicle Üniversitesi Rektörlüğü, 21280-Diyarbakır
Telefon:+90 412 241 10 00 Faks:+90 412 241 10 56
e-Posta:gensek@dicle.edu.tr Elektronik Ağ:http://www.dicle.edu.tr
Kep Adresi: dicleuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Erkan Seyrek
Unvanı: Büro Personeli



Tel No: 2237

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK-2. MEB ARAŞTIRMA İZNİ



T.C.
DİYARBAKIR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-30769799-44-43709244
Konu : Araştırma İzni (Nurten DELEN)

16.02.2022

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 21/01/2020 tarih ve 1563890 sayılı 2020/2 Nolu Genelgesi.
b) Dicle Üniversitesi Rektörlüğü'nün 04/02/2022 tarih ve 221851 sayılı yazısı.

Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Nurten DELEN'in "Türkiye ve Belçika Okul Öncesi Eğitiminin Karşılaştırılması" konulu araştırma çalışmasını ilimize bağlı resmi bağımsız anaokulu, anasınıfı ve ilkokullarda uygulama talebi ilgi (b) yazıda belirtilmektedir.

Söz konusu araştırma çalışmasının Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Milli Eğitim Temel Kanunu ile Türk Milli Eğitiminin Genel amaçlarına uygun olarak ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde hijyen, sosyal mesafe ve maske kuralına uymak kaydıyla gönüllülük esasına bağlı olarak yapılması uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Muhammed Said YAGIZ
Şube Müdürü

OLUR
Murat KÜÇÜKALİ
İl Millî Eğitim Müdürü

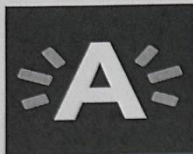
EK:
1- Anket Belgeleri
2- Değerlendirme Formu

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Adres : şehitlik mah. mehmet akif ersoy cad. eski eğitim fakültesi yenişehir
Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
diyarbakir Bilgi için: Neriman KABALTINDA
Telefon No : 0 (412) 322 22 36 Unvan : Memur
E-Posta: arge21@meb.gov.tr İnternet Adresi: Faks: 4123222100
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 556a-1d25-394f-8a0b-08c2 kodu ile teyit edilebilir.



EK-3. DE TOVERBOOM ANAOKULU GÖZLEM ONAY YAZISI



Kleuterschool De Toverboom



The request for observation by Nurten DELEN who is receiving education at AP University for her thesis subject has been approved. Taking photographs during the observation when there are not children in our classroom has been allowed, as well. Moreover, taking of samples such as school map, first-aid chest list, daily plan of the teacher has been permitted.

Het verzoek tot observatie van Nurten DELEN, die voor haar afstudeeronderwerp onderwijs volgt aan AP University, is goedgekeurd. Foto's maken tijdens de observatie als er geen kinderen in onze klas zijn, is ook toegestaan. Bovendien is het nemen van monsters zoals schoolkaart, EHBO-kistlijst, dagplan van de leerkracht toegestaan.

Met vriendelijke groeten,

Sandy Braeckmans | Administratief Medewerker
De Toverboom | Stedelijk Basisonderwijs

Afwezig op woe (om de 2 weken), don en vrij.

Afwezig op ma, di en woe (om de 2 weken).

Proclamer

Vergissen is menselijk. Dus als deze e-mail, samen met eventuele bijlagen, niet voor je bestemd is, vragen we je vriendelijk om dat te melden aan de afzender. Deze e-mail en de bijlagen zijn namelijk officiële documenten van Stedelijk Onderwijs. Ze kunnen vertrouwelijke of persoonlijke informatie bevatten. Als Stedelijk Onderwijs nemen we privacy heel serieus en willen we als een voorzichtig en redelijk persoon waken over de vertrouwelijkheid van documenten. Als je dit bericht per vergissing hebt ontvangen of ergens hebt gevonden, wees dan zo eerlijk om het meteen te verwijderen en het niet verder te verspreiden of te kopiëren.

EK-4. DE TOVERBOOM ANAOKULU TANITIM BROŞÜRÜ ÖN KAPAĞI**Kleuterschool De Toverboom's**

EK-5. DE TOVERBOOM ANAOKULU TANITIM BROŞÜRÜ

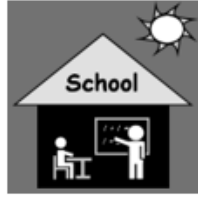
Sabah:



8.30 uur



8.45 uur



naar school

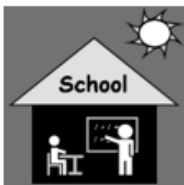
Öğle arası



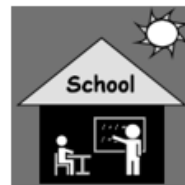
12.20 uur



13.25 uur



naar huis

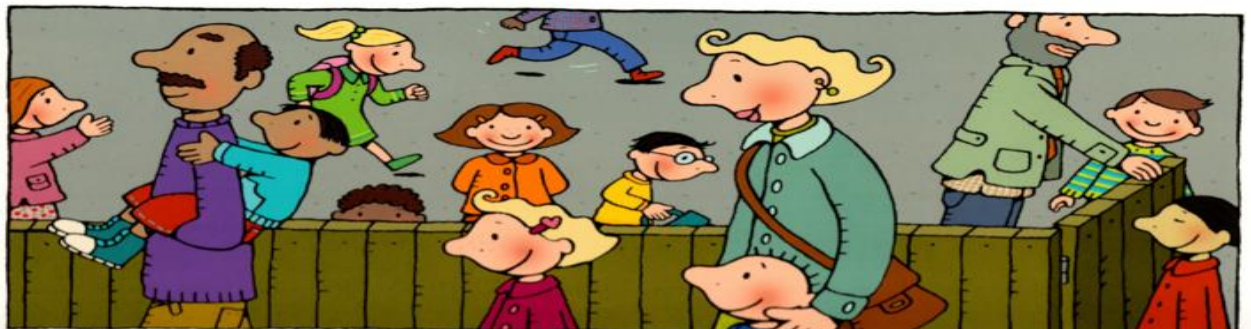


naar school

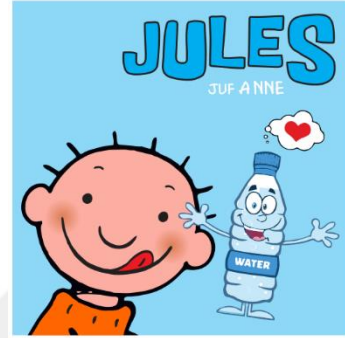
Eve Gidiş



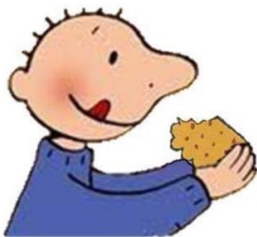
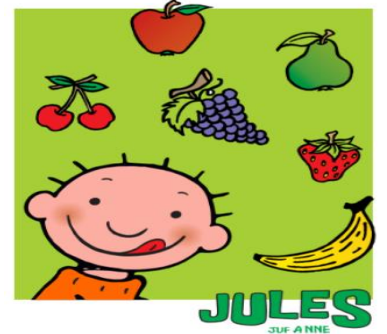
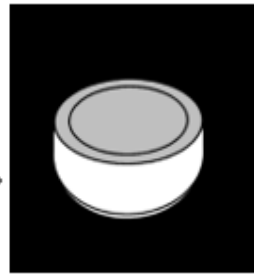
15.30 uur


 naar huis


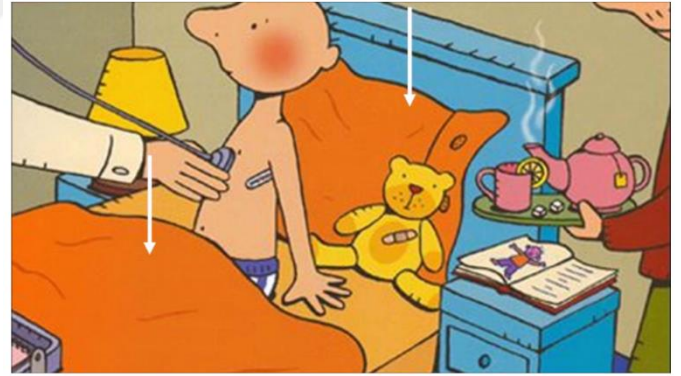
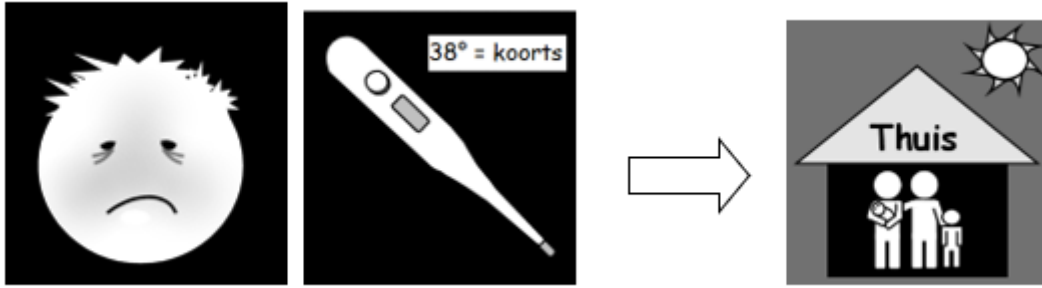
Sağlık politikası kapsamında bu yıl da hazır yiyecekler yememeyi, sadece meyve yemeyi ve su içmeyi tercih ediyoruz. Yıkabilir ve tek kullanımlık olmayan bir su şişesinde taze su sağlayın. Ayrıca çocuğunuzun su şişesini kendisinin açıp kapatabildiğinden emin olun. Bu bağımsızlığı teşvik etmektir. Su şişesinin üzerine çocuğunuzun adını yazınız.



Meyveleri dilimlenmiş bir şekilde kavanoza koyarak gönderiniz. Kavanozun üzerine çocuğunuzun adını yazınız. Cips, şeker, hazır kek veya içecek göndermeyiniz

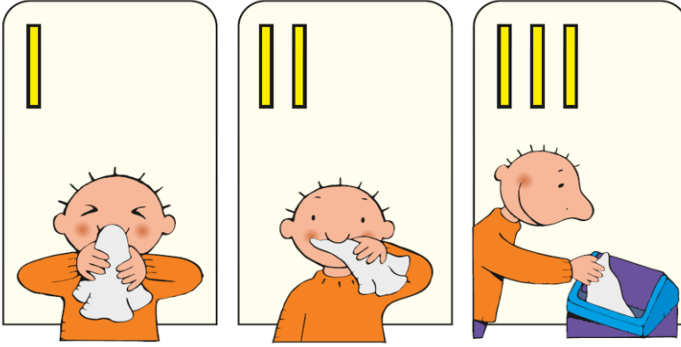


Hasta çocuklar evde kalsın. İlaçları sadece doktor reçetesi ile çocuklara veririz. Hasta çocuğun okula dönebilmesi için en az bir gün boyunca ateşinin olmaması gerekir.



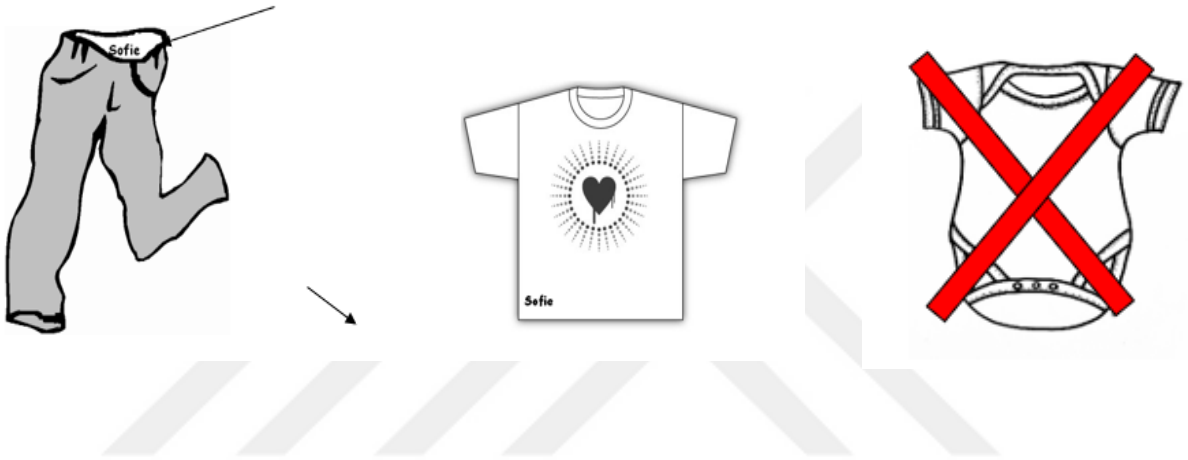
Hijyen

Derslerde çok fazla mendil kullanırız. Yürümeye yeni başlayan çocuğunuzla 1 paket kağıt mendil ve ıslak mendil göndermenizi rica ederiz. Bunlar tükenirse yıl içerisinde tekrar isteyebiliriz.

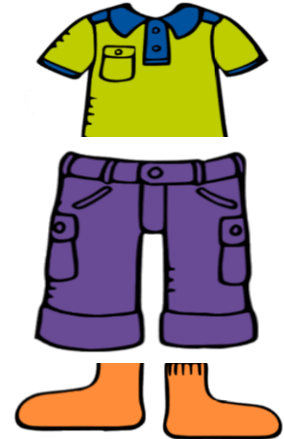


Yürümeye yeni başlayan çocuğunuza rahat kıyafetler giydirin. Böylelikle çocuğunuz tuvalete giderken ya da jimnastik yaparken kıyafetlerini kendi başına giyip çıkarabilir. Yanlış

anlaşılımları önlemek adına çocuğunuzun adını kıyafet üzerinde yazınız.



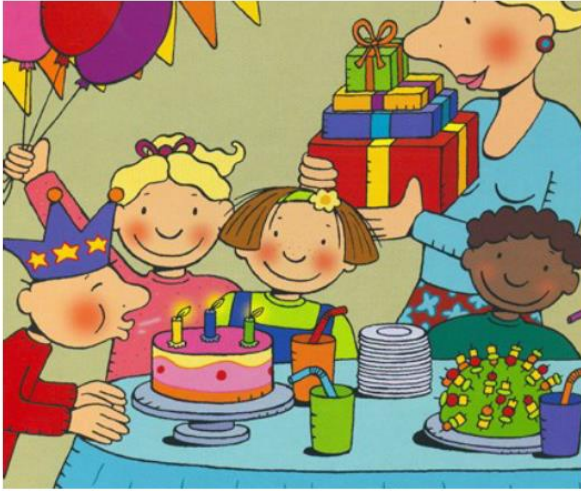
Çocuğunuzun yedek kıyafetlerini bir çanta içinde gönderiniz. Çantanın üzerine çocuğunuzun adını yazınız. Çocuğunuz kıyafet değiştirmek durumunda kaldığında eski kıyafetlerini almayı unutmayın. Ertesi gün tekrar temiz yedek kıyafet getiriniz.





Çocuklar haftada iki kez Perşembe ve Cuma günleri bir saatlik jimnastik yapıyor. Rahat kıyafetler düşünün.

Doğum günleri sınıfta kutlanır. Doğum günü çocuğu için bir taç yapıp birlikte şarkı söylüyoruz. Tercihen pasta olmasın lütfen. Bir şey getirecekseniz öğretmene önceden haber veriniz lütfen.



Her ayın sonunda çocuğunuzla birlikte eve bir bülten göndereceğiz. Bu bültende o ay içerisinde öğrenilen şarkılar, kavramlar, konular yer alacaktır. Evde çocuğunuzla pratik yapmak için ayrıca etkinlikler göndereceğiz.



Tüm yıl boyunca birçok parti düzenliyoruz

Welkomstfeest

Hoş geldin partisi



Sinterklaasfeest



Kerstfeest

Yılbaşı partisi



Carnavalsfeest

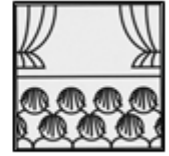


Paasfeest

Paskalya



Her yıl birkaç okul dışı geziye çıkıyoruz. Ormana, çiftliğe, tiyatroya, spor etkinliklerine gidiyoruz. Öğretmenlerden gerekli bilgileri mektupla alacağız.



EK-6. DE TOVERBOOM ANAOKULU OYUN BAHÇESİ

EK-7. NEŞELİ YÜZLER ANAOKULU OYUN BAHÇESİ

EK-8. DE TOVERBOOM ANAOKULU SINIF DÜZENİ

EK-9. NEŞELİ YÜZLER ANAOKULU SINIF DÜZENİ

EK-10. NEŞELİ YÜZLER ANAOKULU MUTFAK BÖLÜMÜ